

**Kerner, Arnold. D. O M. A. Tetras
chymiatrica, proponens præstantiam
et in medicina efficaciam, auri,
mercurii, antimonii, & vitrioli, &
medicamentorum ex illis paratorum :
opposita misochymis eadem sat
frivole calumniantibus, ab Arnoldo
Kernero Lipsensi med. D.
Phylochymiatro.**

*Erphordiæ, ex typographéo Johannis Röhbock,
impensis Johannis Birckneri bibliopolæ erf. 1618.,
1618.*

Cote : BIU Santé Pharmacie RES 11153

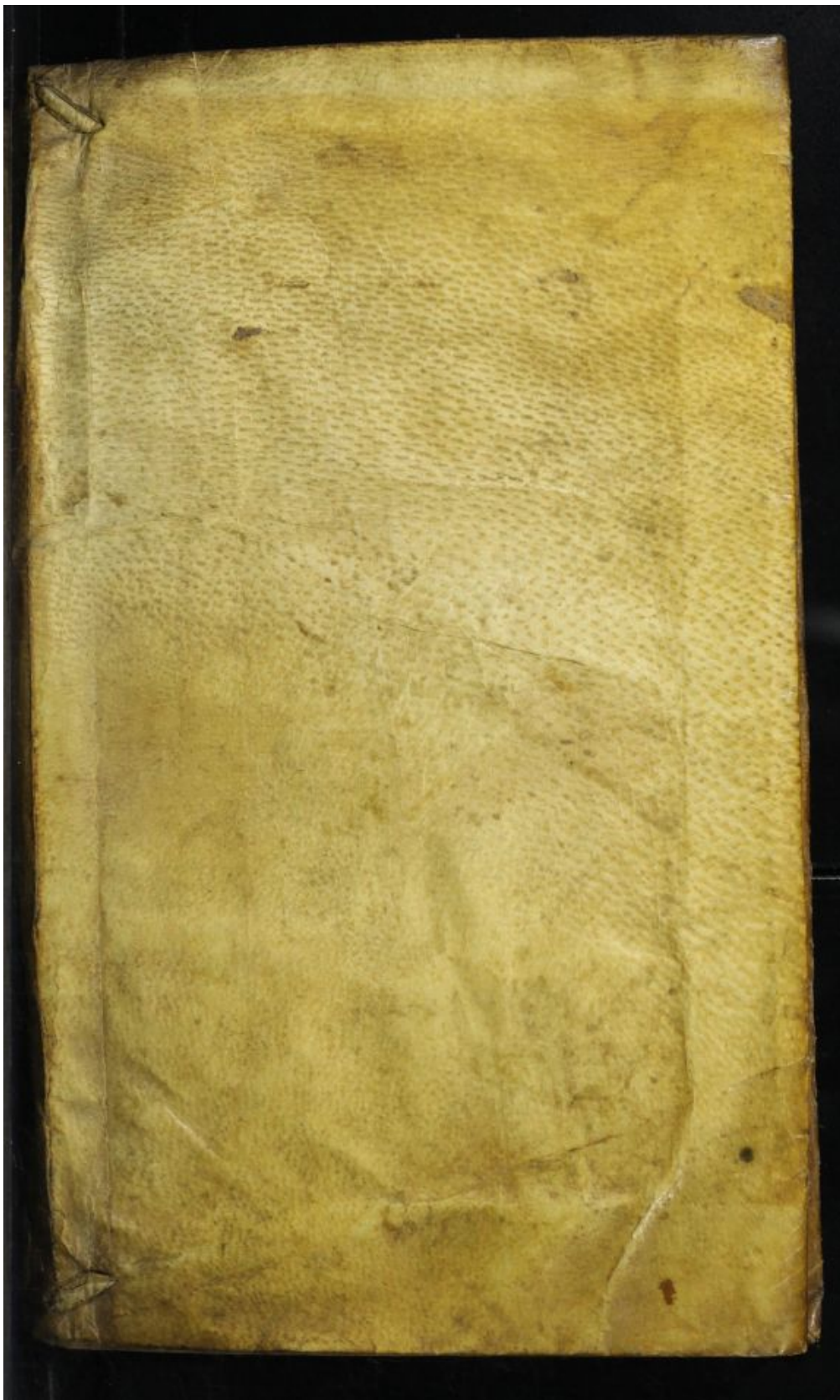

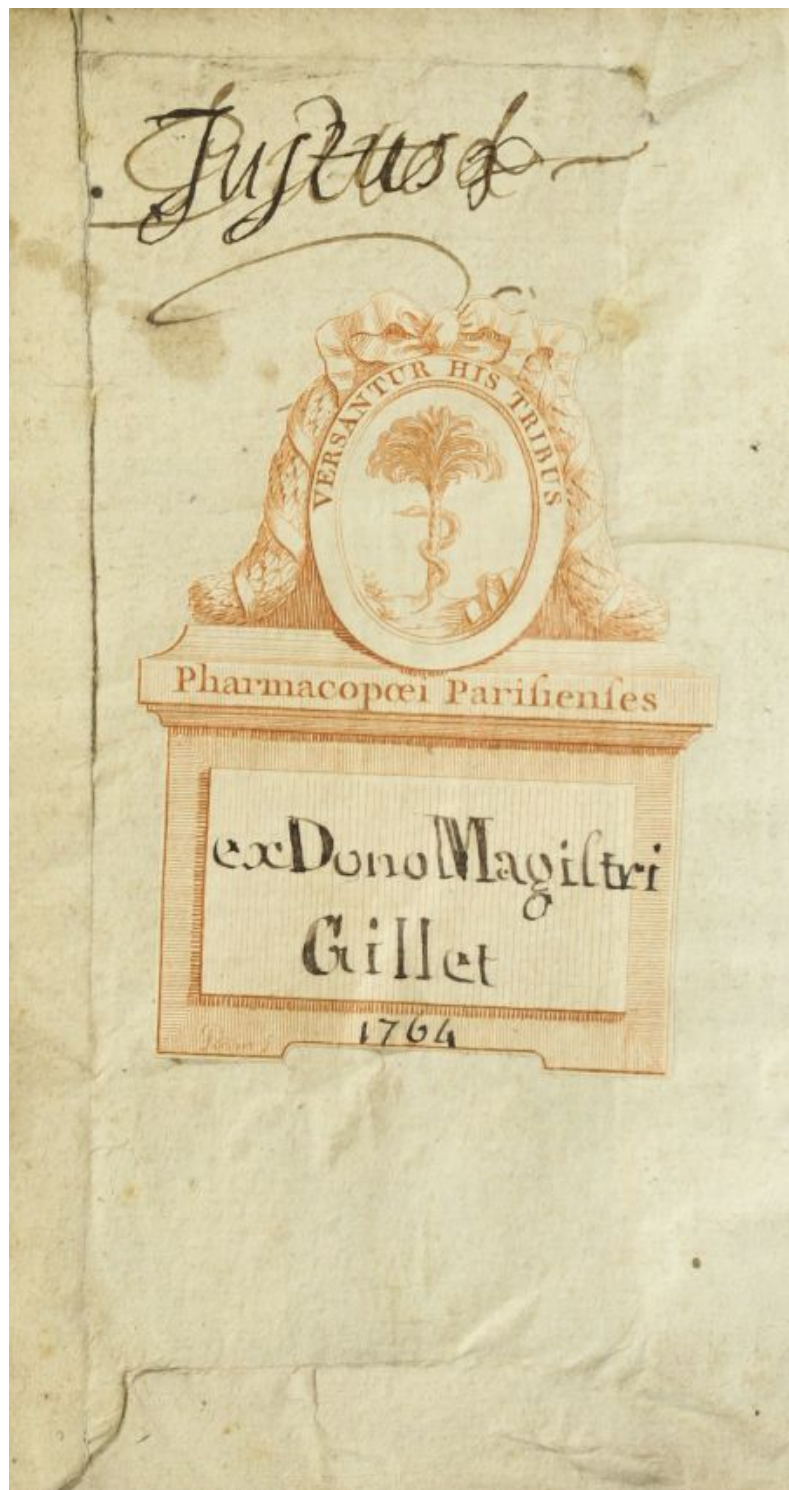
Herment

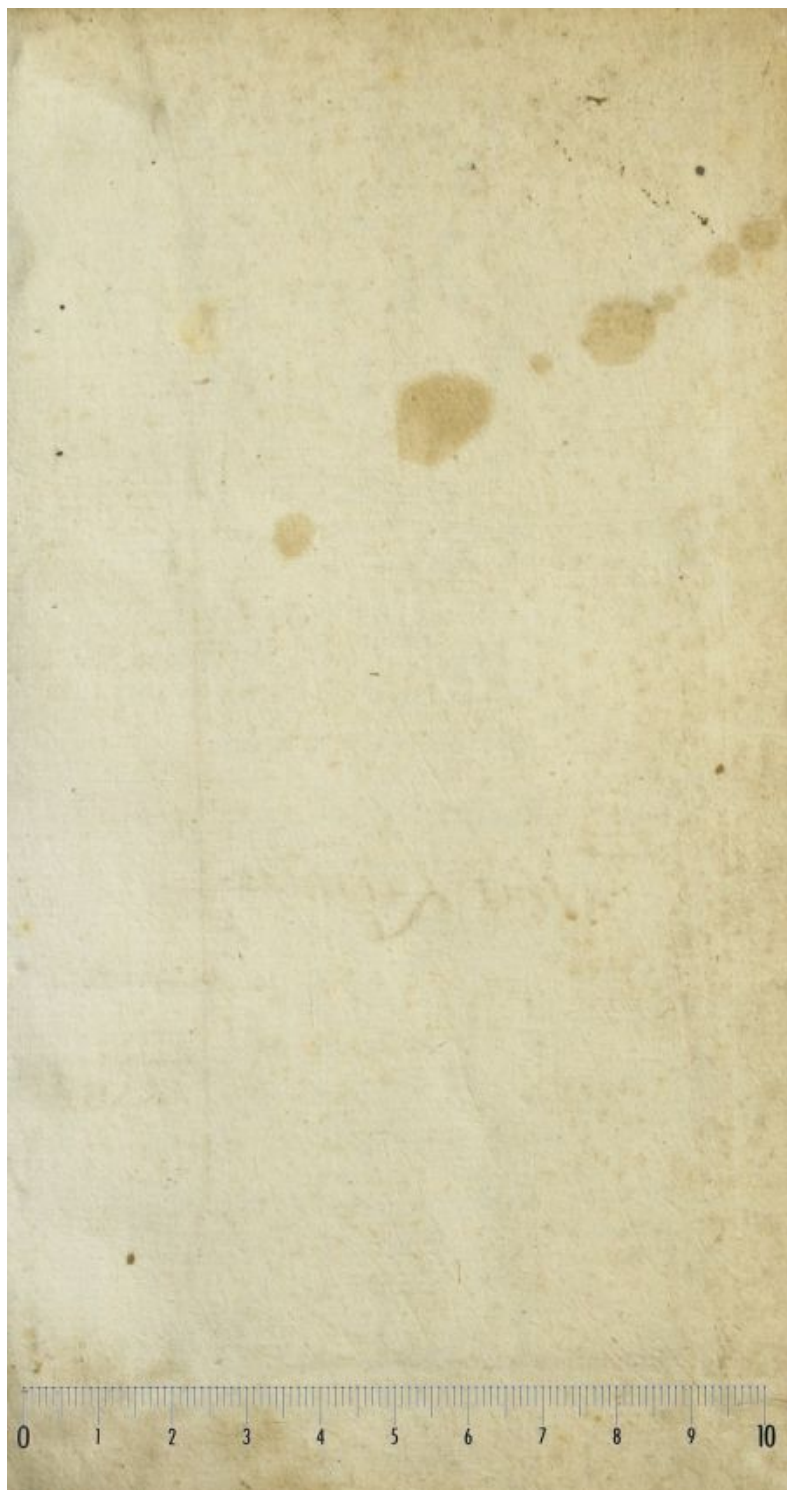
Tetras Chymiatrica

10

11153

Justus Laigneau

Dono dedit Jacobo Vignau.
amico suo carissimo.

D. O M. A.

TETRAS CHYMIATRI

C A,

Proponens

PRÆSTANTIAM
ET IN MEDICINA EFFI-
CACIAM, AURI, MERCURII,
Antimonii, & Vitrioli, & Medica-
mentorum ex illis para-
torum :

OPPOSITA MISOCHYMIS
*eadem sat frivole calumnian-
tibus,*
ab

ARNOLDO KERNERO Lipsensi
Med.D.Philochymiatro.

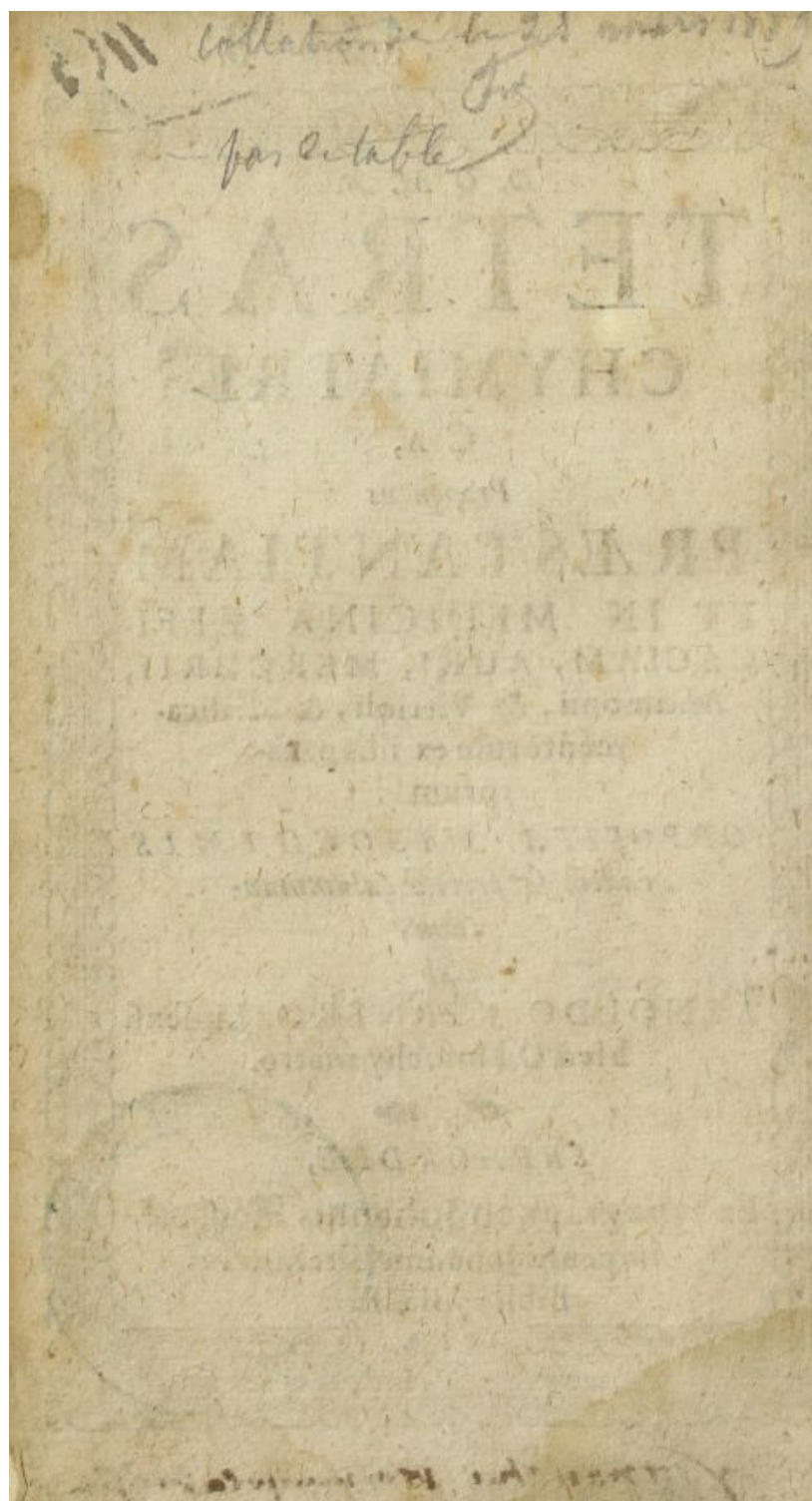
✂(?)✂

ERPHORDIÆ,

Ex typographico Johannis Köhbock/
Impensis Johannis Birckneri
Bibliopolæ Erf.

1618.

Vignatus Hermannopolensis

יהודה

ILLUSTRISSIMO PRINCIPI
ac Domino,

DN. JOHANNI ER-
NESTO, DVCI SAXONIAE,
JULIÆ, CLIVIÆ, ET MONTIUM,
Landgravio Thuringiæ, Marchioni Misniæ,
Comiti in Marcha & Ravensburg, Do-
mino in Ravensstein, &c.

Domino suo Clementissimo.

ARTEM NON HABERE
osorem, Illustrissime Princeps,
Domine Clementissime, nisi
ignorantem, commune quidem
at verissimum est dictum.
Ut alias artes penè omnes alto
hic involuam silentio, maximè
id contingere circa divinam Chymiam nemini non
notum est. Etenim nonne hanc artem omnium no-
bilissimam, præcellentissimam, utilissimam odio plus
quam Vatiniano prosequuntur quam plurimi?
Quales nam autem sunt hujusmodi osores Chy-
mia?

A 2

mia?

*mia? Ut uno verbo dicam, ignorantes: omnes enim,
qui quales quantivè etiam alias sint, ne gry ejus-
dem norunt aut intelligunt. Et quò sunt rudiores,
quoq; minorem hujus, & divinissimæ artis habent
cognitionem, eò impudentiores sunt, & eò pertina-
tiori odio in eam invehuntur, nec non eò rabiosius
eandem frivolam esse, & nullius planè usus, qui-
busvis persuadere, eandemq; modis omnib. inuisam
atque infestam reddere satagunt. Hinc tot in Chy-
mica & Chymicos calumnie, tot convitia indies
confictis & consarcinatis undiq; mendaciis à Mi-
sochymicis effutiuntur, ut vix pejus quid excogita-
ri possit: unde multos deterritos studium Chymie
cane & angue pejus fugere & execrari videmus,
aliorum tantum inherentes opinionibus. Ut ut au-
tem sit, apud me tamen Misochymici omnes tanti
non æstimantur, ut illorum in gratiam sacrum
Chymie studium deserere voluerim: id potius effe-
cerunt, ut perspecta ejusdem dignitate, necessitate
& utilitate summâ ex mirandis & stupendis artis
illius operibus me totum Chymie emancipaverim;
nec hujus me pœnitet propositi, nec pœnitebit un-
quam. Quoniam vero cum omnibus aliis veræ
Chymie sectatoribus eandem sortem expertus &
ipse Misochymicorum odium & convitia effugere
non potui, adeò ut & publicè & privatim suis Ca-
lumniis unâ cum arte ipsa me quoque dilaniare &
proscindere ausi fuerint: asserendæ veritatis Chy-
mica & existimationis meæ bonæ ergo, ne videlicet
impunè artem Chymicam tangere voluisse videan-
tur,*

tur, & ne alii boni me in meipsum crudelem esti-
ment, famam meam à Misochymicis petitam negli-
gendo, iisdem me opponere fui coactus. Consti-
tueram equidem calumnias in me effutitas patien-
ti animo perferre, indignos judicans calumniato-
res Misochymicos, quibus cum de hoc negotio ipsis
planè ignoto, concertare deberem: Veruntamen ne
hac patientia in vitium degeneret, dum innocen-
tiam tam artis quam meam occultando & arti &
famae meae honestae labem inferri patiar; nevé alii,
qui illa taciturnitate in falsam & sinistram opinio-
nem abduci facile possunt, putent, non tam propter
patientiam me tacuisse, quam propter impruden-
tiam vel stoliditatem, vel artis ipsius vilitatem, vel
ob animum huius vel illius facinoris, quorum Chy-
micos passim insimulare solent Misochymici, con-
scium respondere non potuisse aut non debuisse. Ne
inquam tam sinistrè de arte Chymica & meipso
judicandi ansam & occasionem aliis bonis praebeam,
nemo bonus & candidus mihi, credo & spero, vitio
vertet, si iniquissimos censores Misochymicos meâ
patientia & silentio abuti non ampliùs passus fuero,
sed alacri & confidenti, ob fiduciam bona causae, ani-
mo me iisdem opposuero; & hoc non tam ausu proprio,
quam suasu & instinctu chymicorum summae eru-
ditionis & auctoritatis. Tetradâ ergo hanc chy-
miatricam Misochymicis istis opponere, & quan-
tum chymica vulgaribus Misochymicorum ante-
cellant ostendere, usitatoribusq; eorundem calu-
mniis respondere animum induxi. Hosce autem

meos Conatus, Illustrissime Princeps, Domine Clementissime, sub C. T. nomine & Patrocinio in publicum prodire volui, cum ea sola mihi digna visa fuerit, cui haec Tetras Chymiatrica dedicaretur. Est enim C. T. ut artium omnium & scientiarum, ita dubio procul & Chymia ceu praecellentissima planegz divina, nec non cunctorum eandem circumfucum & imposturas candidè & sincere excolentium favitor Clementissimus & Mecenas unicè suspiciendus: ut taceam nunc alias animi dotes, quæ in C. T. mirè refulgent, divinas & verè Heroicas Principe ex Illustrissima stirpe & Domo Saxonica oriundo dignas. Accipe ergo Illustrissime Princeps, Domine Clementissime, Tetrada hanc Chymiatricam devoti animi mei voluntatisqz humiliter submissæ declaranda testandæqz symbolum, eamqz sub tuo patrocinio & presidio ceu Egide Palladis munitam tue-ri ab invidorum Misochymicarum calumniis & injuriis dignare. Agnosco equidem, Illustrissime Princeps, hoc quicquid est operis cartacei, in dignum umbra saltem virtutis & sapientie C. T. si statum, ingenium, eruditionemqz atqz in Chymicis peritiam, quæ omnia exigua esse fateor, ponderare velit: at tamen non sum nescius, eam in Ill. C. T. splendescere judicii integritatem ac vigere discursus dextertatem, ut non tam desideratura sit muneris amplitudinem, quam spectatura submissam propensamqz offerentis & contribuentis voluntatem. Quod superest, Illustrissime Princeps Domine Clementissime, Tetrada hanc Chymiatricam gratioso vultu

exci-

excipere, & si qua è negociorum multitudine dabuntur ferie, eandem altero saltem oculo aspicere quandoq; Ill. C. T. meq; & studia mea clementie sue favore complecti, fovere, & promovere non dedignetur, humili animi submissione, & ita vehementer, ac si in Ill. C. T. mihi sita sint omnia, rogo atq; contendo. Ego profecto dabo operam sedulo, ut Ill. C. T. cum omnibus bonis brevi experietur, quanta animi devotione, & quanta grata mentis testificatione, pro eo quod gratos sibi hosce meos conatus fuisse declaraverit, sint prosequuturus. Deus ter Opt. Max. C. T. in omni bono proposito confirmet, consiliis salutaribus instruat, virtute armet, omnibus benedictionibus exornet, & ab omni malo diutissime incolumem integramq; cum Fratribus Illustrissimis & tota incluta Domo Saxonica, ad gloriam Divini nominis, & subditorum totiusq; Reipubl. Christianae commodum & emolumentum conservet & tueatur.

Illustrissima Celsit. Tue

Cliens

obsequentissimus.

*Arnoldus Kerner Lips. Philo-
chymiaater.*

A 4

CRI.

CHRISIS AD LECTOREM
cum salute pacis.

Idem ipse Menippus ex Orco rediit, qui Mercurio revectori gratias debet. Duplex refectionis precium jure à Menippo exigit Mercurius, dum non solus Menippus ex orco redierit, sed cohortem calumniatorum super divinam Chymiam secum in mundum assumserit. Revera insignis audacia Menippi umbras adduxisse corporibusq; reddidisse suis. Dicam quod res est, apparent corporei Illustris chymiae osores, atqui penitus considerati, toti integri, tanti quanti inveniuntur umbratiles. Umbra est corpus, umbra illorum intelligentia & scientia. Lætare ergò Menippe, qui fermè hac ratione nihil mercedis Mercurio vectori debebis.

Ad Orcum, ad Orcum Menippe cum tuis Comitibus, quippe Furiae apud inferos vobis singulis suis sacrificatoribus maximòperè indigent. Mercuri, tu nobis inservias perman-
surus, inter nos sublimi sapientia præditos. Age maturetur fuga, mi Mercuri, accendas vocem spiritu Hermetis. Fama, Fama. Accurrunt inter quam plurimos auscultatores osores fermè Chymiae singuli. Quid fama fert? Insolenter proclamat præconia Chymiae non
dever-

devergentis sed accrescentis & triumphantis.
Perjuro Deos, obtestor cœlum & terram, so-
lem & lunam & abyssum, itane est? Vero est
verius; jam triumphat Chymia, quam inter
cæteros illustrat Tetras hæc Chymiatrix Cla-
rissimi Kneri. Est Deo laudabilis, magnis &
sapientibus grata, ægris salutaris Chymia. Ex-
pectes paululum, mi Lector, divinæ & huma-
næ Chymicæ messorum brevi prodibunt mani-
pulos suos ferentes. Piæ religionis est nemi-
nem cogere, sed suadere. Sequere, si placet;
placeret equidem nisi tibi obstarer, id, quod
divinum est. Deum & Naturam ne accuses,
quæ sacra & sancta biga neminem deserit.

*Antè ruant cœli, & sese Deus oderit ipse,
Quàm nos conjunctos deseruisse velit.*

Vale in Jesu q. N. O.

Julianus de Campis P.

A 5

Bene-

Benevolis & candidis Lectori-
bus S.

Inter quadruplex genus Lectorum, dicendi quo-
que genere quadruplici compellandum, primi
merito sunt artifices Hermetici. Eos sub-
missè rogatos venio, ignoscant & æqui consu-
lant, si fortè minus appositè de mysteriis Chymicis
verba fecerim. Discipulum me eorum fateor, qui
summo tenear desiderio addiscendi & consequendi
mysteria chymica eum duntaxat in finem, ut post
laudem & gloriam divini Numinis proximo agro-
tanti cito tuto & jucundè inservire possim & sub-
venire. Hos insuper obnixè comprecor, ut si non in
numerum filiorum saltem discipulorum numerum
me recipere, errantem in viam regiam reducere,
paterne corrigere, & fideliter erudire, contraque
Misochymicorum latratus in sui tutelam suscipere
non dedignentur. Operam dabo sedulam ut fide-
lem & obsequentem me agnoscant & taciturnum
ac gratum experiantur semper. His iure succe-
dunt Dogmatici, coram quibus solenniè prote-
stor, me veros, sinceros, eruditos, bonosque medicos
Hippocratico - Galenicos minimè hoc apologetico
scripto tangere voluisse: quos potius semper dilexi,
colui & veneratus sum unicè, atq; etiamnum diligo,
colo & veneror, tanquam maximos studiorum meo-
rum promotores & favitores. Verum cum quibus
tertiò loco mihi est agendum, contra crassiorem &
fecu-

feculentiorē partē Galenicorum, ut loquitur
Crollius, omnia mea dicta sunt, non autem quod
sim animo ad contentiones & convitia prono, atq;
proclivi, semper enim à rixis illis & calumniis ab-
horruī & etiamnum abhorreo: sed partim asseren-
da & propugnanda veritatis chymiatrica ergo; par-
tem verò ut honestam meam existimationem & bo-
nam famam à frivolis Misochymicorum calumniis
sartam tectamq; conservarem & vindicarem. Ius er-
go me opposuisse sciant candidi Lectores, non arro-
gantia cuiusdam stimulis proritatum, sed ab iisdem
prius laceffitum, & provocatum: quod si artis Chy-
mica pro viribus defensionem susceperim & in fama
mea propugnationem eruperim, & Misochymicos
duriusculè aliquāto compellaverim, nemo hoc mihi
vitio vertet: maris enim est, antiqui, ut cum quis,
quod vult in alios dixerit, quod non vult ab aliis
quoq; audiat. Hoc insuper sciant me nullius perso-
nam jugillare, sed saltem cum Misochymicis de ar-
tis Chymica certitudine, veritate, præeminentia u-
tilitate & necessitate, mihi esse negotium. Ideoq; si
quid ulterius sint machinaturi & contra Chymica
disputaturi à calumniis desistant, & argumentis
atq; rationibus ex ipsa rerum natura petitis utan-
tur, non autem ex huius vel illius somniis atq; ima-
ginationibus desumtis, amice admonentur. Sic enim
Chymiatros aequos vicissim placidos experientur:
Sin vero volupè ipsis erit amplius laceffere artem
& artifices chymicos, nec chymicis deerunt aculei,
quibus vicissim pungantur, & par pari referatur.

Tante

Tandem Pseudochymicos impostores, jactabundos agyras, ceu fucos ignavos & impostores pessimos procul hinc abactos volo; qui sciant, me nihil minus facere, quam iisdem patrocinari noluisse. Meo enim Judicio indigni sunt omni bonorum consortio: nec eorum causa manum & calamum papyro admovissem. Ex omnibus, qui æqui boni & candidi sunt, his me meaq; lubens submitto; quos scio & rogo hunc meum conatum in optimam partem esse interpretaturos. Ivi quò potui; volui quidem ut accuratè omnia proponerentur: quia vero bonæ voluntati non adfuit optata ubiq; complendi possibilitas; in magnis & arduis hisce voluisse duntaxat sat esto. Non semper licet, quod libet. Iniquos, invidos & imperitos calumniatores ne hili aestimo. Vos qui boni & candidi estis, omnes valete & favete, &c.

SECTIO

SECTIO PRIMA
CONTINENS SUC-
CINCTAM CHYMIATRIAE
APOLOGIAM.

Acta diligenti & accurate collatione omnium scientiarum artium & studiorum, quibus in tota hac universitate vel maximè occupantur mortales, unicum veræ chymiae studiū reliquas omnes, solius sacro sanctæ Theologiæ & cœlestis sapientiæ studio excepto multis exuperare prærogativas deprehendo. Studium namq; Chymiae abdita Naturæ eruit, animum solida scientia imbuit, hominem sanum & à morbis immunem præservat, ægrum sanitati restituit, nulli injuriam facit, omnibus prodest, & quod summum est hominem ad Creatoris sui agnitionem præ cæteris vel maximè adducit. Unde non abs re Chymia dicitur solidæ philosophiæ fons, clavis sapientiæ, anima & medulla Physices, Medicinæ radix & meta in quam viri sapientes collimant. Quâ ergò conscientiam Rabulæ quidam Athenienses tam impudenter & ita rabiosè sacratissimam nobilissimam & utilissi-

Sectio prima continens succinctam

utilissimam hanc artem calumniis prosciende-
re, & hinc inde emendicatis ac confictis rati-
unculis invisam quibuslibet bonis reddere,
imo penitus ex hominum societate tanquam
perniciosa & summè noxia eruncare sata-
gant, hoc est quod demiron. O summa Miso-
chymicorum impudentia & ingratitude? Deo
ter Opt. Max. datori munificentissimo doni
hujus præcellentissimi, nobilissimi & utilissi-
mi, quo morborum monstris magis magisque
ubivis locorum gliscentibus & ingravescenti-
bus percurandis potiore & potentior
imo tutiore & jocundior medendi ratio-
nem & Methodum indulgit; Deo, inquam Ter
Opt. Max. ob id beneficii universi & singuli æ-
ternum gratias agere deberent jure omni, ejus-
demque bonitatem & misericordiam immen-
sam deprecare indefinenter. Verum quæ gra-
tiæ Deo agantur, quæ demum reverentia donum
hocce excipiat, quæ tunc communiter æsti-
metur dolendum profecto est & deplorandum.
Etenim ne de rudi & imperito omnisque veri &
recti judicii experte fece vulgi quid dicam, quæ
iniqui sint & ingrati, imo injurii in Deum hu-
jus authorem, in artem ipsam & humanum ge-
nus, hac arte summo opere indigens, hoc potis-
simum seculo exulcerato mundi ad interitum
ruentis, plerique qui sibi singularem arrogant
& non raro somniant scientiam & medendi
peri-

Chymiatría Apologiam.

peritiam, lippis quod dicitur, & tonsoribus
notissimum est. Qui enim præ reliquis fata
Medicinæ hoc tempore sese ducere jactitant,
hi nativa libertate ingenii amissâ & deperditâ
servili quadam & nimia credulitate, atque im-
modica, vel loquitur ex chymiatris quidam
haud postremus, imò planè puerili antiquita-
tis deeneratione, in tantum à Chymiatriæ
studio abhorrent, ut etiam audito saltem no-
mine ejusdem aut Chymici alicujus vel reme-
dii, vel artificis, non solum exhorrescant, ve-
rum etiam vomere, imò penitus animo defi-
cere velle videantur. Nec mirum cum subti-
lis illorum imaginaria, & mobilis admodum
scientia à fortioribus remediis Chymiatricis,
nimium exagitetur, & quod maximè veren-
tur, penitus concidat & evanescat. Hi, ut re-
rum suarum curam habeant, pro eo quod do-
num hocce divinum & veluti Dianæ Lampa-
da ac ignem Promethei cœlitus accensum vo-
ce, scriptis, & ipsismet artis operibus defen-
derent, longè lateque propagarent & in ægro-
tantis proximi emolumentum exercerent,
quod ipsos, si grati erga Deum haberi & esse,
deq; genere humano & miseris præsertim ægro-
tantib. benè mereri vellent, deceret, Chymia-
triam planè respuunt, cavillantur ac nul-
lius planè æstimant; arbitranter suo se satis-
fecisse loco, officio ac honori, si intempera-
men-

Sectio prima Continens succinctam

mentis qualitatū dignoscendis totū vitæ curriculum consumferint, omniāq; sanitatem & morbos remediaque concernentia ad ejusdem qualitates & quidem juxta præceptorum suorum placita tanquam ad principia Philosophica, uti vocant, coactè & quasi per capillos reducere conati fuerint. Quasi verò Philosophia & Medicina omnis in Unius & solius Aristotelis & Galeni (quos Misochymici omnes sequuntur, & à quibus vel latum unguem recedere nefas ducunt morte piandum) aut aliorum Ethnicorum Atheorumq; Philosophorum & Medicorum pectore aut fonte adeò sit clausa vel claudi debeat, ut eam vel ab Ethnicorum ore vel à nullo alio latice hauriendi necessitas nobis Christianis imponatur unice. Neque hoc contenti, sed insuper livoris & inscitiae stimulis agitati Chymica remedia deleteria, venenataq; & lethifera proclamant, & nescio quam non iisdem adfingant *ἱλιάδα τῶν κακῶν*: Chymiatros quin etiam atrocium incusant facinorū, eos ob id dignos judicant, si penes ipsos esset potestas definitivam ferre sententiam, ut virgis cæsi non tam perpetuò exulent, quam extemplo in crucem agantur ad unum penè omnes. Cum autem hæc ipsis hætenus denegata sit potestas, me Christe, quam ingens mare calumniarum & mendaciorum in Chymica & Chymiatros ductis

Chymiatría Apologiam.

ductis faucibus evomunt quotidie, quibus Chymica & chymiatros obruere & submergere fatagunt, sed irritò conatu. A partibus enim Chymiatrorum immota stat & invicta veritas: Ea licet ab hujuscemodi Misochymicis prematur, quæ semper veritatis sors fuit & etiamnum est; nunquam tamen ab his nec ipso etiam Diabolo mendaciorum & calumniarum patre opprimetur.

Ne autem perversa hæc Misochymicorum calumniatorum generatio intereat & deficiat, eò omnibus temporibus sedulo laborarunt, ut semper superessent, qui eos sequuntur: hinc studiosos adolescentes fidei institutionique suæ concreditos à studio chymiatríæ deterre summis viribus connituntur, eiq; chymica & chymiatros invisos reddere vel maximè fatagunt. Parùm abest quin eos dixerim persimiles Phariseis, de quibus ait Sálvator, eos, cum regnum cælorum non intrent ipsi, alios ingredi volentes impedire, & quantum in ipsis est, prohibere.

Invident profectò hi consultores pessimi, studiosis Philochymiatris summam eam felicitatem, ad quam beneficio chymiatríæ emergere possunt, quaq; ipsi Misochymici destituntur, & ad quam nunquam pertingere poterunt, nec hoc modo pertingent unquam.

Quænam autem sit hujus perversitatis causa;

B

&

Sectio prima continens succinctam

& quare Misochymici Chymica & chymiatros ita cavillentur, forte quæritis? Dicamne? Dicam; licet sciam Misochymicos id pessime habere. Vera destituuntur sapientia; postposita veritate, vanis delectantur sophismatibus occæcati sunt opinionum Ethnicorum tenebris: fastu præterea *Φιλωνίας* tument & turgent; quomodo ergo ad naturæ sacra-ria admitti possunt?

Hæc enim, quæ dixi reddunt homines à naturæ secretis alienissimos; imò penitus ab adytis naturæ arcent & longissimè propellunt, adeò ut etiam animum illuc contendendi nunquam inducere velint aut possint.

Dicam adhuc alia; res chymicas planè ignorant, earumque debitas præparationes & legitimas administrationes penitus rejiciunt inexperti. Dicam ulterius; ignavi sunt & pigri fratres, omnem fugiunt laborem, ideoque in præparandis medicamentis aliorum non sine causa utuntur ministerio: averfantur enim delicati isti & teneritudinis medicæ Patroni narium à fumis & favillis stimulationes, vultus à literibus & carbonibus infectiones manuumque à luto pollutiones.

Quid ergo mirum, quod hujusmodi mantipia opinionum, cum chymiatriam veris rationum fundamentis expugnare nequeant, nil nisi calumnias, convitia, mendacia, con-

ten.

Chymiatricæ Apologiam.

tentiones & proscriptiones loquantur? Quib.
omnib. omni tempore Chymiâ, Chymica re-
media & ipsos etiam chymiatros diris devove-
runt atq; pessundare fategerunt, & etiamnum
devovent atque fatagunt Misochymici: dum
artem à Diabolo profectam (ô impietatem
ô blasphemiam) & ceu absurdam atque in-
sanam, in fraudem perniciemque generis hu-
mani ex Paracelsistarum furnis nuper natam
eductamque (ô crassam ignorantiam, ô luridam
invidiam, ô grande mendacium!) rabio-
se & impudentissimè vociferantur.

Antiquorum horumce Misochymico-
rum vestigia sequuntur, & calumnias ab iis-
dem mutuuntur ex recentioribus nonnulli
de proprio enim, quod contra chymiam in
medium afferant, nil habent: hinc quidem,
quod sibi fortè imaginantur, chymicis reme-
diis & chymiatorum laboratoriiis extremam
minitantes ruinam non solum publicis decla-
mationibus, & privatis detractionibus chy-
mica & chymiatros suggillant, verum etiam
quandoque publicis programmatibus studio-
sos Medicinæ à Chymiatricæ studio dehortan-
tur ac deterrent summo persuadendi argumen-
to, à cavillis calumniis & convitiis, quæ hian-
te gutture effundunt & evomunt impudentis-
simè.

Quos quidem omnes & singulos, cum hoc
B 2 ipso

Sectio prima continens succinctam

ipso suum non tam livorem & invidiam, quam crassam & asiniam ignorantiam, omnibus sanæ mentis, & veritatis lumine non privatis, aut affectu aliquo depravatis arbitris & censoribus prodiderint & prodant, indignos iudicavi ut contra eos manum calamo admovissem, præsertim cum præter Erasmi, Riolani, Guiberti aliorumque Misochymicorum calumnias, sæpius jam & solidè refutatas, nil quod alicujus sit momenti & ponderis in medium adferant.

Verum cum hi ipsi audacter calumniando non solum chymica & chymiatros quibusvis invisos reddere voluerint, sed etiam ex his quidam gloriati insuper sint, se chymiatro os obturasse egregiè, coactus sum veritatis Chymicæ asserendæ & defendendæ gratia, & propriæ famæ ac existimationis à Misochymicorum injuriis vindicandæ ergò arma reassumere, non quidem offensiva sed defensiva. Et hac intentione primâ Tetradis hujus sectione paucis horum Misochymicorum refecandas & examinandas mihi sumo, ut sic quibusvis candidis & sinceris rerumq; peritis arbitris constet, hosce Misochymicos falsò chymiatros tot tantorumq; flagitiorum & facinorum insimulasse, & nil nisi meras calumnias atq; mendacia in mediū protulisse; minimè verò Chymiatro os ita, uti gloriantur, obturasse, ut is
nihil

Chymiatricæ Apologiam.

nihil contra tantos viros mutire debeat aut possit.

Hoc ergo, dum sic aggredior, quosvis veritatis amantes, & rerum naturalium, ceu in natura sunt, non autē ut in hujus vel illius phantasia & per somnia concepta deprehenduntur, peritos, aliosque omnes candidos & sinceros Lectores rogatos venio, mihi Juniori Philochymiatro lacessito à senioribus Misochymicis non succenseant, si forte acerbius quid quandoque in Misochymicos locutus fuerim: id enim præter mentem mihi accidisse recordentur. Et veniam me promereri posse confido, cum Misochymici primū calumniando audacter, modestiæ fines fuerint transgressi more omnium Misochymicorum, quos omni tempore, nil præter mendacia & calumnias in chymiam, chymica remedia & chymiatros evomuisse constat.

Ne autem falso quid Misochymicis adfingi videar, bona fide concepta Misochymicorum verba exscribam & paucis examinanda hîc deponam. Sic autem habent; Ut industriæ præceptorum Φιλομάθεια Apollineis sacris initiatorum respondeat, maximè quidem optamus, ne subterfugiendo publicas lectiones ad fumivendulos, Carboniperdas, κίβδηλος τῆς ἱατρικῆς sese ayelli patiantur; qui βδελυροῖς

B 3

illis,

Sectio prima continens succinctam

illis, congenitam ferociam, nulla præparatione, ut ipsimet fatentur, deponentibus, temerario ausu, nulla præhabita discussione causarum, indiscretè cuivis adhibent: & ita calorem nativum mortificando, virium robur prosterndo & violenter omnia turbando, postposita excellentia & nobilitate subjecti corpus humanum miserè excarnificant: sunt illi miseri homunciones constituti *ὡς βούβη ἀπὸ χυμῶν*, hostes vitæ, expertesque salutaris consilii, qui semetipsos & alios in miseram vitæ desperationem ad præcipitium trahunt.

Neque nos ita sumus inopes animi, si ratiocinatio & usus medendi, quibus consociatis habitus Medicinæ acquiritur id admitterent, & si hoc modo afflictæ sanitati prodesse possemus, quin ea adhibere valeremus. O non ita, cultores Medicinæ, non ita spiritus cordis atterendi, non ita cum dispendio vitæ fummi jactandi, & fallendi artis imperiti, non sit plus mali in Medicamento quam in morbo: sunt multi Medici, reverò & opera valde pauci, Hippocratis sunt verba.

Et multa habent circulatores illi splendorem nominis præ se ferentia, ostentationis causa, quæ nunquam de se salutarem spargunt effectum.

Hinc Scaliger Exerc. 23 ad Card p. 110. elogio sequenti splendidos hos adulteratores
com.

Chymiatra Apologiam.

commendat, cum dicit se fornaculas hujus farinae hominum odisse odio plus quam vatiniano; sunt enim noctuæ ad aucupia crumenarum, à quibus aurum, quod postea pollicentur aliis sibi capient prius.

Nos cum successu & salute humani generis extrahimus vim & efficaciam ex vegetabilibus & aliis quæ terræ visceribus perinde ac nativi fœtus continentur, quæ varios habent effectus & vires incredibiles in abigendis morbosis insultibus, cum secundum Axioma Medicum, tutius sit iis uti quibus nullus error accidere potest, & quorum effectus salutaris multoties fuit perspectus. Hæc annon vestra sunt Misochymici? Negare non potestis.

Sanè, qui hæc ita scripsit, virum se præstitit calumniando; imò os Chymiatros iisdem obturatum sibi ipsi & aliis persuadet. Itanè verò est? Parumper expectet; & re ipsa experietur se Chymica & Chymiatros non impune mordere voluisse: Etenim Philochymiatra, quem præter alios præsertim fugillare cogitavit, & cui se os egregiè obturasse gloriatus est, invenit modum & clavem adeptus est, os suum recludendi, & liberè Misochymicis respondendi, calumniasque præfatas ad vivum resecandi; quod hac serie & sermone aggreditur.

Sectio prima continens succinctam

Optant itaq; Miso-chymici hi, studiosos ad-
lescentes fugere commercia & conversatio-
nes chymicorum, eorumque devitare labora-
toria: suadent contra frequentanda potius esse
auditoria, ne forsan pauciorib, aut nullis in au-
ditoria Medica confluentibus *παισι ἰητρῶν*
Miso-chymici isti parietibus & depictis aliquot
viris profundam suam sapientiam communi-
care, & subsellis ac scamnis concepta dictita-
re cogantur.

Hoc ut apud Apollineis sacris initiatos ob-
tineant, quibus, quaeso, utuntur persuadendi
argumentis? Nullis profecto aliis, quam quæ
ipsis Binarius ille calumniator ut cum Crollio
loquar, suggessit, calumniis scilicet & convi-
tiis crassisque insuper mendaciis. Ob quæ, di-
gni essent eam luere pœnam, quam mendaci-
bus dictitavit Periander Corinthiorum Legis-
lator, referente authore Horologii Principum
c. 4 in Epist. M. Aurelii ad Pollionem: Quisquis,
ait, aut vir aut mulier in detrimentum alterius
mendacium dixerit, integri mensis spacium
lapillum in ore gestato; non enim æquum est
loquendi libertate frui, qui in mentiando ef-
frenis est.

Et non immerito hac pœnâ digni judican-
tur; quid enim aliud quam calumnias loquan-
tur, dum chymiatros vocant Gumivendulos,
Carboniperdas, *κίβδηλας*, seu scorias, fu-
cos,

Chymiatricæ Apologiam.

cos & adulteratores Medicinæ? Nonne insuper crassa hæc sunt & antiqua mendacia, quando dicuntur uti *βδελυγῆς* nulla præparatio-
ne congenitam ferociam deponentibus? Nonne grave hoc est convitium & grande mendacium, quod chymiatrici ausu temerario, nulla præhabita discussione causarum indiscrete sua quibusvis adhibeant & exhibeant medicamenta, incusantur? Possuntne atrociores injuriæ & calumniæ in virum bonum dici, quam sunt, quæ in chymiatros hiantе gutture eructantur, dum eos calorem nativum mortificando, virium robur prosterndo, & violenter omnia turbando, postposita excellentia & nobilitate subjecti, corpus humanum misere excarnificare, asseritur à Misochymicis? An non infames eos reddere, quantum in ipsis est, conantur dum ipsis Misochymicis sunt miseri homunciones, cōstituti ἐν βυθῷ ἀτεχνίης, hostes vitæ, salutarisq̃ue consilii in tantum expertes, ut non solum alios sed & semetipsos in miseram desperationem vitæ ad præcipitium trahant?

Putatis ne Misochymici, chymiatros hæc ita perpeffuros esse, nec vobis dicam scripturos, ut de his de quibus eos incusatis, rationem reddere non cogamini sufficientem? Nec hic excipere potestis; vestra enim ipsissima verba attuli: sunt autem atrocia & arduæ, quæ af-

B 5,

fertis.

Sectio prima continens succinctam.

fertis facinora, quorum si rei convincerentur Chymiatri digni profecto essent & meo suffragio, qui non solum Academiis exploderentur & urbibus ejicerentur, verum etiam in crucem agerentur ad unum omnes. Sed, rem longè aliter sese habere nunc brevibus demonstrabo.

Vestra, Misochymici, calumniæ & vestra mendacia genuinos Chymiatricæ cultores minimè feriunt, si ergo eos tales esse nō probaveris, an non Chymiatri & omnes boni vos pessimos calumniatores & mendacissimos jure habere possunt & dicere? Aliquid veritatis vestris dictis fortè inerit, si de impostoribus pseudochymicis dicantur & accipiantur, quos certè à veris & genuinis divinæ Chymiatricæ cultoribus segregare, & in pseudochymicos illos, ut par est, animadvertere debuissetis, minimè verò in fontes pariter & in fontes tot calumnias tot mendacia & convitia promiscue & sine omni discrimine effutire.

Impostores siquidem pseudochymici, ut & Empirici Apirici nonnulli tales sunt, qui nulla conscientia induti, nulla scientia imbuti, omnium ferè artium & linguæ etiam latinæ planè expertes, nihilominus in Medicinæ sacraria & Chymicæ arcana irrumpere, & experimenta temeraria per mortes agere, adeoque de humano cono, nobilissimo operatio-

nis

Chymiatría Apologiam.

nis Medicæ subjecto, impune ludere non verentur.

Digni sanè sunt huiusmodi impostores & medicastri omnes, tam masculini quam foeminini sexus, qui non tam voce & scriptis refutentur ac corrigantur, quàm, nisi ab imposturis huiuscemodi perniciosissimis abstinuerint, virgis laedantur & in exilium perpetuum mittantur. Hos, si aliquo modo de re medica bene mereri voluissetis, seorsim à veris artificibus Chymiatris segregatos exagitasse debebatis, non autem promiscuè etiam bonos & legitimos quosvis Chymiatros sugillasse: Chymiatri enim impostores illos & quosvis alios Apiricos Empiricos, ceu turbam turbulentam ignaram, ignavam, invidam, maledicam, maleficam & maledictam, æquè semper detestati sunt, & dignos eos, qui perpetuo scholis Academicis & urbibus exulerent, iudicarunt.

Ab his boni & cordati, veriç; Chymiatri Medicinæ studiosos adhortantur paternè, ut sibi sedulo caveant; quod & vos Misochimicos facere oportuisset, non autem ipsis legitimum Chymicorum commercia & laboratoria, quæ genuinæ sunt officinæ consequendarum virium Medicinalium ex vegetabilibus animalibus & mineralibus ita frivole suspecta & invisa reddere.

Quin potius si ipsis optime consultum concupi-

Sectio prima continens succinctam

cupivissetis, ad chymiatros & hanc Vulcani officinam adducere & admonere vobis laudabilius & studiosis magis necessarium & proficuum fuisset, ut sic chymicorum sacris initiati labores non fastidirent, nec manuum à luto pollutiones & vultus à cineribus & carbonibus infectiones tanti æstimarent, ut ob id laboratoria abhorre vellent & devitare: quandoquidem superficiariæ illæ tantummodo sunt & leviter aspersæ maculæ, spongia & modico aquæ polubro, atq; si opus tantillo sapore de facili separabiles.

In studio itaq; chymiatrito sint Φιλοπονῶ-
τατοι καὶ ζηλωτικοὶ τῆς ἀληθείας studiosi Me-
dicinæ; in hoc dies noctesq; insudent, algeant,
perscrutentur, qui omnibus & salutaribus ar-
tis Medicæ auxiliis sufficienter instructi non
tantum leviusculis, sed & difficulter curabili-
bus, imò etiam ab aliis & præsertim Misochy-
micis pro incurabilibus & desperatis morbis
derelictis obviando eisdemq; averrugando
benè de genere humano promereri desiderât.

Cum autem promiscuè citra omne discrimen, uti dictum, cum pessimis impostoribus
veros etiam & genuinos chymiatros viros bo-
næ aliàs famæ & existimationis honestè pun-
gere & mordere Misochymicis volupras fuit,
haud agre ferre debent, si chymicorum cau-
sam egero innocentia ipsorum patrocinatus
fue-

Chymiatris Apologiam.

fuero, & vestras ad vivum tetigero calumnias. Neque est quod mihi succenseatis; cum enim quæ volueritis calumniando in chymica & chymiatros dixeritis & scripseritis, haut iniquum erit, si quæ forsan non volueritis, & quæ minus fortè placebunt vobis, audieritis.

Ac ante omnia, ne vos longis ambagibus detineam, quod chymiatros vocatis Fumivendulos, Carboniperdas, &c. ipsos parum movet, cum convitia hæc sint & mendacia, quibus omni tempore omnes usus sunt Misochymici; quæ propterea quilibet bonus merito irridet & nihili æstimat.

Nemini profectò fucum faciunt ullum, nemini vendiderunt aut vendunt fumos chymiatris: eos ergò tales esse vestrum Misochymici erit, non tam dicere quam firmis & veris probare & demonstrare argumentis, quod cum à vobis hætenus nondum sit factum, vos potius & verius, fumos vendere & aliis fucum facere haut abs re coarguere possent chymiatris. Imò vos tales esse coarguunt tamdiu, donec quod falsò asseruistis, sufficienter probaveritis.

Dicitis præterea eos Carboniperdas; rident id chymiatris: scientes enim & prudentes, imò volentes & lubentes insumunt carbones; nec eis hæc est jactura seu perditio ulla; quando quidem sine hac carbonum insumptione ad ar-

cana

Sectio prima continens succinctam

cana Chymica ipsis pervenire licet minimè. Vulcanus iisdem ad operationes chymicas perficiend^{as} carere nullo modo vult aut potest: qui & jacturam ipsam, si quæ est, satis superq; recompenſat.

Metuunt fortasse vestrum aliqui, ne culinis ipsorum deficiant carbones, quibus ad affandos lepores magnos & alia fortè lauta fercula paranda indigere possent? Si hoc est, utique haut abs re de Carbonum perditione & jactura inculatis Chymiatros. Sed levia hæc sunt & minima, quæ non curat prætor, quæq; parum morantur & vobis Misochymicis nigredinem & infectionem adeò aversantibus condonare possunt Chymiatris: at non item quæ subnectuntur.

Dicitis illos uti *Βδελυγῆς*; dicitis hæc sed non probatis: vobis autem dicentibus & non probantibus quis adſtipulabitur? Nemo sanæ mentis, nisi forſan ſimiles vestrum. Non estis authentici. Ante vos plurimi quidē vobis doctiores hoc chymiatris calumniando obtrudere voluerunt, sed huc usq; obtinere non potuerunt, minus vos nunc obtinebitis. Chymiatris contra, chymicā Medicamenta; quatenus chymica sunt, non solum non esse venenata & pernicioſa nec humanæ naturæ adverſa & infensa petantur licet ex mineralibus & metallis, Antimonio etiam & Mercurio; imò eadem
omni-

Chymiatrica Apologiam.

omnib. aliis vulgarib. esse tutiora salubriora & iocundiora, firmissimis rationibus, & per ipsius experientiae suffragia obtinuerunt: quod ipsū probabitur, in subsequētib. oblata occasione fusius. Interim si morā hanc agere fertis legite sagacissimū Petrum Severinum Danū, perlegite propugnaculum Chymiatricę doctissimi Rulandi; evoluite Magnum illū Quercetanū, Beguinum, Duncanū, Scheunemannū, Sennertū Chymiatros longē celeberrimos: ut de aliis & præsertim Mysteriarcha Paracelso, qui in omnium Misochymicorū oculis sūdes est, hīc nihil dicā. Quod ubi feceritis, invenientis certē, quo vestrā hac in parte calumniandi libidinē, ne dicam mentiendi impudentiā coercere possitis aut saltem debeat. Sin vobis fortē huiusmodi allegati authores non arriserint, agite, prodite & contra eos, si quid potestis tentate.

Dum autem hæc in defensionem Chymiatricorum, Chymicorumque medicamentorum proloquor, nolo id sibi sumant & pro se dicta accipiant impostores pseudochymici, iactabundi agyrtæ, & Apirici Empirici, qui quid pro quo, & nescio quæ falsa & adulterina, pro veris & salutaribus remediis Chymicis divendunt & aliis obtrudunt: quemodo quidem nihil minus hæc sint quam genuina medicamenta Chymica. hos ergo ceu fucos ignavos & pessimos deceptores procul hinc abactos volo;

hi

Sectio prima continens succinctam.

hi aliud sibi quærant patrocinium; hi namque meo iudicio indigni sunt omni bonorum consortio; nec eorum causa manum & calammum papyro admovissem.

Quibus male valere iussis, ad vos, Misochymicos vestrasque revertor calumnias, quibus incusatis chymiatros, quod utantur Medicamentis non solum *βδελυγῆς* & venenatis; verum etiam talibus, quæ nulla præparatione congenitam deponant ferociam. Videte Misochymici quid loquamini. Mineralia dubio procul & metallica intelligitis; hæc autem nulla præparatione congenitam deponere ferociam dicitis: at qua id ratione probatis? Ut ipsimet fatentur, replicatis: quinam verò illi sunt, qui, id fatentur? Mihi sanè inter quam plurimos, qui id dicere aut asseverare ausus fuerit, hæctenus obtrigit nullus.

Et cur de chymicorum remediorum tam accuratâ solerti & laboriosa præparatione tot præcepta & observationes tradidissent, si nulla præparatione vim ferocientem & noxiam ab heterogeneis substantiis prodeuntem, easdem separando posse tolli crederent & faterentur? Non eos insanire aut delirare credatis. At suspicor, quosdam nostri ordinis fortè hæc in Crollio legisse; si Antimonium, inquit, quod apud vulgus propter vomitionum vehementiam infame evasit & abominabile, ita præpa-

Chymiatricæ Apologiam.

præparari posset, ut saltem per inferiora suam obiret functionem sine illa vulgari vehementia, quæ tamen (notate hæc & notate benè) in assignatis meis præparationibus, ipsi maxima ex parte est adempta, vix daretur in rerum natura catharticum jocundius: sed præparationem ejusmodi sæpè attentatam nondum licuit pyrotechniæ beneficio impetrare. Hæc Crollius; ex quo, si fortè quod dicitis, chymica præparatione nullâ deponere ferociam probare contenditis, fallimini & fallitis: Crollius siquidem contrarium fatetur, dum adstruit, suis quas exhibuit præparationibus, vehementiam illam vomendi & purgandi Antimonio maxima ex parte esse ademptam.

Et verum dicit; usus namque docuit & experientia flores Antimonii debite correctos clementer quandoque per inferiora tantum purgasse: Imò chymiatricis quibusdam notum est singulare artificium, quo vitrum Antimonii adeò blandum & mite redditur; ut citra omnem molestiam & naturæ perturbationem noxia quævis per inferiora saltem expurget; quod artificium Crollius fortè ignoravit aut saltem subticuit. Ad hoc non solum illa vomendi vehementia, sed etiam purgandi vis omnis eidem antimonio diligentia præparationum adimitur, ita ut sudorem cieat, urinam moveat, ac sæpè per insensilem saltem operationem

C

tionem

Sectio prima continens succinctam

tionem vires exerat salutare. Tale medicamentum, quale infra describam, ex Antimonio parari posse à Philochymiatro in convivio Medices quosdam Misochemicos audivisse recordor, quod cum ratione reprobare non poterant, saltem, concessio quod tale medicamentum præparari posset, eo tamen se uti nolle, illos tum replicasse memini.

Loquimini ita Misochemici, quia invidi estis & præparationum Chymicarum ignari: quibus ignoratis & virtutes ac debitum usum Chymicorum remediorum ignoretis necesse est. Damnare autem quæ non noveritis, insania est: calumnias ergo loquimini, cum dicitis fateri Chymiatros, suis medicamentis nulla præparatione adimi posse malitiam & noxiam ferocientem; tolli enim eam & adimi posse docent, nec non sublatam atq; ademptam salutaris comprobatur effectus.

Quod si eam non deponerent, jure temeritatis arguerentur Chymiatro, qui non solum malignis uterentur remediis, verum etiam qui illa indiscrete, ut vos Misochemici nugamini, cuivis exhiberent. Quasi verò ita stupidi sint & stolidi Chymiatro, imò tam pervia & perfidia conscientia ut rudium Empiricorum more in administrandis remediis Chymicis nullo utantur judicio, nulla Methodo, nulla discretione, nullane penitus circumspectione. Imò quid
adhuc

Chymiatricæ Apologiam.

adhæc Misochimici? Chymiatricæquæ & fors-
san magis discreti sint atq; circumspecti in ad-
ministratiōe suorum medicamentorum; ac-
curatium etiam, penitius ac verius causas mor-
borum rimantur & discutiunt, quam discute-
re ac rimari solent Misochymicorum plerimi.

Chymiatrici enim non in extraneis illis hæ-
rent, sed intimius semina & radices morbo-
rum indagant, & iisdem averruncandis sua
postmodum adhibent medicamenta debitè &
sufficiens præparata. Ab his verum maligni-
tatis, si quam forte habeat, remediorum Chy-
micorum perdomandæ & auferendæ ratio-
nem discere, potius & prius debuissetis, quàm
ἰλιάδα τῶν κακῶν ex usu remediorū Chy-
micorum comminisci: quod cum à vobis ne-
gligatur & per invidiam atque inertiam non
fiat, quid mirum, si nil nisi calumnias evome-
re potueritis Misochymici? Tales sunt, quan-
do insimulatis Chymiatros, ac si calorem nati-
vum mortificando, virium robur prosternen-
do & violenter omnia turbando, postposita
nobilitate & excellentia subjecti corpus
humanum miserè excarnificent.

Atrocia profectò narrantur & homi-
cidii pœnâ digna; sed talia Chymiatros suis
medicamentis perpetrasse & perpetrare
vobis incumbit probandum, quod in æ-
ternum facere non poteritis. Quibus enim

Sectio prima continens succinctam

talia perpetrant medicamentis? Non Mercurialibus, non Antimonialibus, siquidem talia innoxia & ab hac calumniæ notatione eximantur infrà: multò minus aliis ex metallis mineralibusq; omnium verò minimè ex vegetabilibus petitis & chymico artificio paratis remediis tale quid imponi debet aut potest: cum ea ipsa nullam unquam ægrotanti corpori attulisse noxam res ipsa loquatur & experientia contestetur.

Velim autem hæc de chymicè præparatis & legitimè administratis accipiantur duntaxat & intelligantur; minimè vero de crudis non ritè præparatis & perperam sinistrè atque intempestive exhibitis & adhibitis. Hinc à veritate longissimè receditis Misochymici, qui tot & tanta mala chymicis medicamentis & chymiatriis adfingitis, & tantorum accusatis incommodorum: nihil enim minus faciunt, quam quod calorem nativum mortificent, virium robur prosteruant, violenter omnia turbent, & homines miserè excarnificent: quin potius calorem nativum vivificando, virium robur redintegrando & conservando, turbas turbulentissimas & inimicissimas omnium humorum & aliorum in corpore commotiones componendo & pacando, sanitatem & valetudinem à morborum carnificina, & sic vitam, quantum per artem licet, liberant, optimoque
statui

Chymiatría Apologiam.

statui reddant & restituant. Tot contra mala in vos Miso-chymicos, & vestra recepta, (quæ quidam haut ineptè recepta obscurorum virorum indiget, jure quodam potius & verius dici posse videntur: nec desunt viva exempla multorum, qui de hujusmodi Miso-chymicorum frequenti & immani carnificina plurimum conqueruntur. Hoc sanè ut cuilibet æquo Lectori innotescat, agite Miso-chymici, obiter instituam collationem & comparationem inter medicamenta chymica, & miso-chymicorum vulgaria: Inde spero constabit chymica vulgaribus longè expeditius & felicius adhiberi morbis percurandis, utpote quibus tutò, citò, & jocundè curantur morbi sanabiles omnes.

Tutius itaq; curant chymica, quia per accuratam præparationem in iis purum ab impuro, malignum ab alexipharmaco, corporeum à spirituali, inutile ab utili est separatum, per debitam digestionem, separationem & extractionem, quibus omnis cruditas, corporea moles, & alia vires medicinales præpedientia, tollitur, eximitur & removetur. Contra vulgaria vestra cruda, impura, corporea & inutilia plerunque sunt: imò si fortè aliquam passam fuerint præparationem pharmacopœis usitam & vulgarem deprehenduntur propterea præcipuam vim & efficaciam deperdidisse.

C 3

Quid

Sectio prima continens succinctam

Quid ergò boni inde sperare possunt ægro-
tantes? Quomodo n. quæso, ægri calor, per
quem & à quo medicamenta sunt in actum de-
ducenda cum adeò debilis sit, ut non sufficiat
cibo *Ἐπειτα* & alias consuetudo digerendo,
separando inque alimentū convertendo,
quomodo, inquā, sufficiens erit, ut ex corporeo,
crudo, impuro medicamento exhibito vires
Medicinales extrahere possit; potissimum cum
medicamenta sint alias insueta, nec ita nature,
ut sunt alimēta, familiaria & amica? Quis itaq;
non videt, tutius exhiberi Chymica? Quis in-
super est, qui eadem ambabus, quod dicitur,
manibus non amplecti malit, & reliquis omni-
bus præferenda æstimet, tam ob operationum
felicitatem, tam etiam ob facilitatem?

Citius quin etiam curant, quia compedibus
corporeis exuta, ab omnibus remoris absolu-
ta, in actum reducta, viribus exaltata, formalia,
spiritulia astraalia sunt reddita, quæ à spiritib.
Mechanicis per morbos sitientibus avidissimè
attrahuntur, ac libentissimè recipiuntur: nec
opus habent, ut longiore tractu temporis ab
imbecillo ventriculo immutentur, sed ea na-
turam confestim immutant, & spiritibus ho-
mogeneis consociati centrum morbi vi Ma-
gnetica inquirunt & magno impetu, citra ta-
men ægrotantis corporis incommodum hostē
adoriuntur, nec operationes suas differunt, sed
ilicò

Chymistria Apologiam.

ilicò cum morbis colluctari incipiunt, eosque victas manus festinanter dare cogunt.

His paria producite, Miso-chymici; at non potestis; quia talia nulla habetis: vestra enim plerunq; si salutaris alicujus effectus sunt productricia, tardissime sunt operationis & sepius morbo palmam; quam morbi ipsis porrigereprehenduntur. Quis ergò adeò morborum est patiens, & quis adeò morborum divexatione delectatur, qui vulgaria illa tardæ operationis & tardi effectus, Chymicis citissime & sine procrastinatione negotium suum expedientibus, præferre velit? Neminem ita insanire arbitror.

De jocunditate quid dicam? Ea in Chymicis medicamentis tanta est, ut nec quantitate nec qualitate ægro ullam creent molestiam, aut ullum pariat fastidium. Sunt enim & exhibentur mole parva, quæ ad talium medicamentorum sumendorum accessum invitat; sunt grata odore, qui invitatum magis allicit; sunt suavia sapore qui allectum detinet, sunt deniq; delectabilia colore, qui detentum confirmat. Vestra ex adverso, Miso-chymici, mole sunt copiosissima, odore ingratissima, sapore insuavissima, colore summè abominabilia. Quis ergò vel ob hæc solum Chymica vestris non præferat? Liceat hîc Chymicorum jocunditatem paulò fusius explanare.

Molem quod attinet, quis egrotorum est, qui

Sectio prima continens succinetam

non citius & lubentius adsumat parum conservæ, cui grana forte quatuor Mercurii per inferiora purgantis commixta sint, quam multas Diacatholici drachmas, sint licet saccharo conditæ & in bolum confectæ? Quis non lubentius deglutiat pillulam unam benedictam Quercetani, vel duas ex ejusdem aut aliorum etiam panchymagogo, vel tres ex duplici illo Mercurio cum extracto liquiritiæ conformatas, quam decem vel undecim quindecim aut plures etiam numero pillularum sine quibus cocchiarum foetidarum &c. Quis pro peccantis alicujus materiæ digestionem non lubentius ingerat jusculum cremore aut Magisterio Tartari conditum subacidum, quam haustum agnosticum Apozematis syrupive alicujus Magistralis ad descriptionem, nescio quot pedes longam laboriosè confecti? Neminem sanè inveniri puto, qui hæc præ illis feligat.

Iniocunda siquidem sunt & abominabilia vulgaria pleraque omnia, præsertim longa isthæc apozemata ex lutosæ alicujus aquæ libra una vel duabus constantia: tot in super digestiva, tot syrupi Magistrales prolixa Methodo exantlandi, qui vel Marti ipsi terrorem incuterent.

Quid dicam de tot pillulis amaris foetidis in honorem Romæ septicollis sacro septenario, aut Musarum novenario, aut numero majori
sed

Chymiatricæ Apologiam.

sed ferè semper impari ad irritationem devo-
randis? Quid insuper commemorem de tantis
nodulis infundendis; & aliis amaritudinis po-
culis exhaustiendis, à quibus multi peiora,
quam ab ipso morbo patiuntur, nauseam vide-
licet, tormina, flatus, hypercatharses, virium
dissolutiones, ut mortem etiam præ illis o-
ptent? Imò nonnulli sola dictorum imagina-
tione nauseabundi *ἀνα καὶ κατὰ* vomituri-
unt & dejiciunt: in quo hæc fortè quàm chy-
mica citius operationes suas exerere vide-
buntur.

An non hæc carnificina potius dicenda
quam medicina? Judicent hic æqui & candi-
di quivis. Vultis ne præterea Misochymici, ut
de potionibus & aliis vobis usitatis sudoriferis
quid dicam, & ea hydroticis Chymiatricorum
comparem? Haud difficile erit, non solum de
hydroticis, sed etiam de aliis corroborantibus
reliquisq; hujus ordinis consuetis medicamen-
tis, idem, quod de purgantibus & digestivis
paulò antè allatum, demonstrare.

At ne tempus hisce inutiliter insumam, id
dico, vos Misochymicos in singulis ferè mor-
bis non solum ingratissima odore & insuavis-
sima sapore, verum etiam tanta mole & copia
præscribere & propinare, ut ea non citra nau-
seam & totius naturæ cohorrescentiam sum-
mo conatu & vi quasi deglutire & ingerere co-
gantur ægri.

C 5,

An

Sectio prima continens succinctam

An non vos Mischymici hoc pacto carnificinam potius exercetis quam Chymiatri? Loquantur hîc ægri, loquatur experientia. Inde sanè nemini non constare arbitror, pessimè illos ægris consulere, qui Chymica remedia penitus contemnenda, repudianda & rejicienda esse censent & aliis persuadent: contra eos optimè de genere humano promereri velle, qui postpositis aliis omnibus Chymica in usum accersunt & ceu salutaria & summè proficua aliis persuadent. Et in hoc omnes verè medicos incumbere deceret, ut receptis illis obscurorum virorum relictis suis authoribus ea semper in promptu haberent; nec in quo caritatis Christianæ rationem non negligerent, ægros suos vulgaribus istis ingratis & nauseabundis medicamentis contorquerent & quasi excarnificarent.

Hæc salutaris consilii loco in medium adferre placuit: ut verò quis sequatur, aut non, penes quemlibet esto mea nil refert. Interim ex hac mea assertionem nolo me quis æstimet eum, qui medicamenta dogmaticorum ex ægro Medico penitus eradicata velim & extirpata. Absit ea temeritas, & in præceptores ac venerandam antiquitatem ingratitude; Salutaria namque ea & proficua lubens agnosco; & fateor me quoque feliciter iis usum fuisse: sed idipsum quoque confiteri

Chymiatría Apologiam.

teri cogor, nec ipsimet dogmatici, si veri & sincerè candidi esse volunt, diffitebuntur, crudiora scilicet vulgaria omnia & impuriora plerumq; quam sunt Chymica agris propinari. Nemo itaq; hæc mea sinistrè interpretetur; quæ dixi non in contemptum bonorum dicta sunt, sed in defensionem Chymicorum remedium: nec in despectum dogmaticorum sinceriorum, sed ad coercendos calumniatores Misochymicos; ut videlicet habeant, in quo caninam suam exerceant fasundiam; interim tamen non desunt lapides, quibus eos adlatrantes abigere, oraq; eorum, si rictus demonstrare ausi fuerint, obturare poterunt Chymiatrí.

Præter hæcenus dicta, etiam calumniantur Misochymici Chymiatros dicentes, Chymiatros postponere excellentiam & nobilitatem subiecti corporis humani: quid si vobis regessero, Chymiatros æquè & magis sollicitos esse de cognitione corporis humani adhibita anatomie illa virali, quæ origines, proprietates, singularum partium scientias & agendi potestates inquirat, non contentos illa, quæ cadaverum superstitiosa propemodum sectione situs & nudas partium conformationes scrutatur. Hoc utrunq; dum sedulò faciunt Chymiatrí, annon, vos quæso, corporis humani excellentiam & nobilitatē indagando debitè non solū
obser.

Sectio prima continens succinctam

observant, verum etiam semper optima & diligenti illius habita ratione eidem ægrotanti chymica cum ratione applicant remedia?

Ex inde etiam patet, quam iniqui sint in Chymiatros Miso-chymici, dum calumniando eos dicunt miseros homunciones, constitutos *ἐν βυθῷ ἀπ' ὧν*, hostes vitæ, expertesq; salutaris consilii, qui semetipsos & alios in miseram vitæ desperationem ad præcipitium trahant. Quid dicetis, si jure retorsionis utens responderim vos Miso-chymicos tales revera esse? Neminem æquitatis amantem & candidum rerum æstimatorem id mihi vitio vertere confido.

Quâ enim in ignorantia atque inscitia verferentur, & quam expertes sint salutaris consilii ex Miso-chymicis plurimi, si quod res est, hîc subdicere vellem, scio eos æstro furoris percitos mihi omne malum comprecaturos & machinatu-
ros: veritas enim odio parit. Sed parum invidorum quorumvis odium & minas: veritas namque veritas est, & asserenda à quovis bono, fremat licet orbis & orcus. Loquitur experientia. Hoccinè est esse compotes animi & salutaris consilii plenos, si ægri, cum post & præter evacuantia cathartica & diaphoretica quamplurima, consilia de Thermis adeundis, ceu divinitus & per oraculum communicata parum aut nihil profuerint ad carni-

Chymiatricæ Apologiam.

nificem demum ablegentur à Miso-chymicis? Quis præterea non subinde experitur Miso-chymicorum horumce inscitiam & salutaris consilii inopiam, dum in dignoscendis affectibus & locis affectis adeò turpiter quandoque hallucinentur, ut etiam læsis renibus exempli gratia pulmones incusent; & dolores tensivos ac pungitivos hypochondriorum solis lambitivis sat ineptè & non sine ægrotantium extremo vitæ periculo, aggrediantur? Sed hæc nihil ad me; videant ipsi quomodo hosce suos errores excusent: hoc saltem Miso-chymicis calumniantibus respondeo, Chymiatros nullo modo esse hostes vitæ, nec se & alios in miseram vitæ desperationem trahere.

Hoc quidem vulgo notum, Miso-chymicos quosdam minus circumspecto usu remediorum usitatorum, ægrotos nonnullos & vita & oculis si non penitus privasse, saltem in extremum vitæ periculum conjecisse. Profectò tales Miso-chymici non solent respicere se, ut cum Comico loquar, cum dicant injustè alteri. Secum hos potius habitare deceret; sic enim nosse possent quam sit ipsis curta supellex: quod si forte novisse nolint, probè norunt alii. Dicitis porro; Medicamenta Chymica ratio-cinatio & usus medendi non admittit, sed redarguit eaq; ipsa sanitati afflictæ non prodesse: hæc quidem ita dicuntur à Miso-chymicis; ve-
rum

Sectio prima continens succinctam

rum nisi ea quoque probaverint & sufficienter demonstraverint, falsos eos & mendaces quis interim non habebit? Si non estis ita inopes animi, agite probate omnia quæ in Chymica & Chymiatros dicitis & erit mihi magnus Apollo, qui ex vobis id obtinuerit.

Utinam verò non ita animi effectis inopes; aliàs non ita invidiam vestram & inscientiam in rebus Chymicis proderetis, nec manifestissimam veritatem Chymix ita protervé calumniaremini. Sed vos densis fastus nebulis, & crassis opinionum tenebris occæcatis, ex hoc facile deprehendit quilibet candidus rerum assertor, quod falsum falso cumulatis; dum Chymiatros suis medicamentis spiritus cordis atterere, fumos jactare & artis imperitos fallere, contra rei evidentiam & vestras conscientias impudentissimè nugamini. Nihil enim minus facere Chymica medicamenta, quam cordis spiritus atterere, supra demonstratum est; & vos mendacii in hoc & aliis, quibus Chymiatros deceptionis & imposturæ insimulatis, coarguit ipsa experientia.

Fuisse semper & etiamnum esse in medicamentis Misochymicorum quorundam plus mali, quam in ipso morbo facilius possunt demonstrare Chymiatri; quam Misochymici de remediis Chymicis; Chymica enim summè

Chymiatría Apologiam.

imè salutaria, tuta & jocunda esse norunt ii, qui quid sint Chymica medicamenta, & quomodo debite præparentur ac legitime administrantur non ignorant; & experti sunt sapè qui illis in gravissimis & desperatis morbis felicissimè usi fuerunt.

Medicos quidem nomine quam plurimos, re autem & opera paucissimos hoc potissimum exulcerato seculo cum divino Hippocrate conqueruntur omnes Chymiatrí, & præsertim universa ferè ægrotantium turba. Profectò, si ii Medici, qui re & opera potius, quam verbis & acutis disputationibus se tales præstant, veri sunt Medici; quis sanæ mentis ibit inficias, plures ex Chymiatris esse veros Medicos, quam ex Miso-chymicis, ubi ex tanta Miso-chymicorum multitudine vix unus atque alter medici nomine venit appellandus condignè? Ad experientiam appello; ipsa me vera dicere multis probat exemplis.

Quæ autem hætenus dicta sunt, quoq; fortè post dicentur, ea non in veros & bonos atque sincerè candidos dogmaticos dicta me noluisse, sed Miso-chymicos illos iniquos calumniatores, corâ omnib. hîc soleunissimè protestor.

Veros enim sinceros, eruditos, bonosq; Medicos Hippocratico Galenicos, semper dilexi colui & veneratus sum unicè tanquam qui fuerunt studiorû meorum fautores & promotores,

Sectio prima continens succinctam

tores, in quorum scholis ad dignitatem medicam summam sum provectus, & à quibus potestatem sum nactus liberè non tam dogmatizandi, ut cum Quercetano loquar, sed docendi & scribendi veritatemque medicam voce scriptis & operibus asserendi & propugnandi. In hos, absit, ut quid sinistri & iniqui dictum voluissem: at in crassiorē illam & fæculentiorē partem Galenicorum, Crollii verbis utor, iniquos videlicet & imperitos atq, invidos oſores & calumniatores divinæ chymix, & chymicorum tam artificum quàm remedium omnia mea dicta non diffiteor.

Quid porrò intelligant Misoſchymici per hæc verba, circulatores illos (ita vocant Chymiatros per calumniam) multa habere splendorem nominis præ se ferentia, ostentationis causa, quæ nunquam salutarem de se spargunt effectum: quid inquam per hæc verba intelligant non satis assequor, nisi fortè titulos, quibus sua medicamenta Chymiatri appellare consueverunt.

Si hoc vultis, agite, unicum producite medicamentum chymicū, quod à vobis, ut decet, præparatum aut ab aliis præparatum, saltem per vos legitimè administratum salutarem de se non sparserit effectum. Nullum potestis: quare? Quia nullum scitis nec cognovistis unquam; multò minus præparastis, omnium verò mi-

Chymiatricæ Apologiam.

rò minimè aliquo usi fuistis. Qui ergò de effectu remediorum Chymicorum, cum eorum planè sitis rudes & ignari, tam sinistrè judicandum inducere potuistis?

Fateor Chymiatros splendidis nominibus & titulis aliquando sua insignire Medicamenta; sicuti præ ceteris sagacissimus Quercetanus ex solo Antimonio duodecim dat medicamenta, quæ splendidissimis appellitat nominibus: vocat enim Panaceam, panetreston, Εωήφιλον, Θεόδωρον, Θεοπέμπλον, λυσιπύρετον ισχυροισι &c. Vosne Misochymici hæc tantum virum ostentationis causa, & non quod revera salutare de se spargant effectus ita scriptis communicare voluisse asserere audebitis? Vix ita vos insannire arbitror.

Nomina verò hæc & alia Medicamentorum Chymicorum inanes esse titulos salutari effectu destitutos probare si potestis & intelligitis: aut si non potestis nec intelligitis, ea impofterum convitiis & calumniis proscindere nolite; non enim impune vos illa calumniaturos cogitate. Hoc potius vos Misochymici satagere deberetis, ut vestræ hieræ aureæ, athanasæ aliaq; medicamenta splendidis titulis insignita salutare illos, quos tituli isti promittunt, præstarent effectus. Quod si fortè quid aliud hisce verbis innuere voluistis, si candidi estis profertè: Chymiatros dubiò procul

D

haut

Sectio prima continens succinctam

haut mutos & haut inermes invenietis & experiemini.

Quæ ex Scaligero objiciunt Misochymici, huc minimè quadrant, non enim vir ille exercitatissimus Chymiatros tangit & taxat, sed impostoròs Alchymistas, iophistice transmutationem metallorum & Chrysopæiam Thrasonicè jactitantes. Id ejus ipsissima dant verba, cum ait; Odi odio plus quam vatinianno fornaculas istas PseudoAlchymistarum videlicet: eæ enim revera sunt noctuæ ad aucupia crumenarum à quibus aurum quod postea pollicentur aliis sibi captent prius.

Hoc etenim Chymicus quidam præcellentissimus pro nota infallibili publico scripto contestatus est, per quam fuci pseudochymici possunt dignosci, promissio videlicet vanissima & mendacissima earum rerum, quarum apud ipsos est summa inopia & penuria. Idemne faciunt Chymiatris? Mendacium loquimini si id adseritis; & injuriam facitis doctissimo Scaligero, dum eum ita sinistrè de Chymiatris & Chymicis remediis sentire & statuere affirmatis.

Malè ergò & inepte, quæ de impostoribus Alchymistis & aurum pro paucò multum promittentibus, verè dicuntur ad Chymiatros insontes contorquere audetis. Nihil enim ad propositum facit & inepta est argu-
men-

Chymiatría Apologiam.

mentatio; Alchimiſtæ impoſtores dum aurum facere mentiuntur obſunt ſocietati humanæ: Ergò Chymiatrí ſunt fumivenduli, circulatores, adulteratores medicinæ. Aliud namque eſt, Chymiatrum eſſe, aliud Alchymiſtam; & aliud adhuc eſſe verum Alchymiſtam, aliud verò impoſtorem ſophiſticum.

Quod ſi forte veros philoſophos Chymicos in hoc tranſmutationis metallorum negotio, quod poſſibile licet difficile credidi ſemper & adhuc credo, ſi eos, inquam, ſugillare vos libido urget, habebitis utique quod cogatis: in vos enim crabrones irritabitis, quos non tam facilè à capite tuo abigere poteritis, quin morſus eorum ad vivum vos perſentiſcere faciant.

Sed hæc me parum movent, hoc potiſſimum loco: vos ipſi ſi vos urgebunt, quomodo placare velitis & poſſitis, videatis.

Ad medica revertor; in his ut præ aliis aliquid eſſe videamini, cum tamen nulli ſitis, ſat pompoſè de vobiſmet ipſis ſic ſcribitis: nos cum ſucceſſu & ſalute humani generis, extrahimus vim & efficaciam, ex vegetabilibus & aliis quæ terræ viſceribus perinde ac nativi factus continentur, quæ varios habent effectus & vires incredibiles in abigendis morboſis inſultibus.

D 2

Vobiſ.

Sectio prima continens succinctam

Vobiscum fateor in vegetabilibus & aliis quæ terræ visceribus continentur (per quæ aliud quidquam mineralia, metalla, & similia vos intelligere haut reor) maximam vim & efficaciam esse ad morbosos insultus abigendos. Habent sanè hæc omnia vires maximas & effectus edunt incredibiles in percurandis morbis maximè mineralia & metalla, verum non cruda ea & impura corporeisque adhuc detenta vinculis, sed digesta, depurata & à compedibus soluta.

Ideoquæ rectè facitis, quod vim hanc & efficaciam extrahere connitamini. Prius autem quam ulterius progrediar est quod ex vobis quæram, quo videlicet extractionis modo utamini. Miror sanè imò demiror, quomodo vos ex dictis terræ foetibus mineralibus præfertim & Metallis vim & efficaciam ægrotis salutarem extrahere asseratis & jactitetis cum non solum omnem operationem Chymicam rejiciatis, Chymicorūq; laboratoria & furnos destructos velitis, verum etiam supra falsi sitis, Chymica remedia, propterea quod ex mineralibus & metallis desumantur, venenata perniciofaque esse, nulla præparatione adhibitâ congenitam deponere ferociam.

Si nullâ, quod vos fatemini; Ergo nec vestra: ad quid ergò extractionem eorundem vos moliri gloriamini? Vobis fortè modus qui-

Chymiatricæ Apologiam.

quidam singularis parandi & extrahendi vim medicamentosam notus esse potest, quo vestrum quidam tantam efficacium extractorum copiam pararunt, ut inde aliquot centenarios florenorum sibi comparasse jactitarint.

Sit sanè, nec hoc illis invideo : quisquis autem & qualis ille modus sit, necessario, vel ad communem Pharmacopœis usitatum, vel ad Chymicum veris duntaxat artificibus cognitum & consuetum referri debet. Utro nunc modo vestrae parentur extractiones vestrum erit respondere.

Si Chymico modo, & Chymicis præparationibus eas suscipitis & perficitis, vobis cum lubens consentio, & dignos laude vos judico ; Sin communi illo & plerisque pharmacopœis hodiè usitato, vos eam vim & efficaciam ex mineralibus potissimum & metallis nunquam consequi posse, vobis in faciem dico. Chymiam ignoratis & propterea eam odio habetis, cujus solius beneficio & adminiculo vim illam & efficaciam tam ex vegetabilibus quam ex mineralibus & metallis adipisci quis potest : quomodo ergò & quam verè vos eam extrahere dicatis, nisi id facere forsan videri saltem velitis, non assequor.

Communem quidem parandi medicamentationem & in officinis hodiè usitaram fortè aliquo modo callere potestis : sed eam ad

D 3

hoc

Sectio prima continens succinctam

hoc negocium invalidam & inutilem planè esse, vobis respondeo. Dato etiam quod in vegetabilium extractione vulgaris hic modus quid virium habet: in mineralibus autem & metallis eundem planè nihil valere & posse, norunt veri Chymici, & non inficias eunt vulgares vegetabilium extractores.

Quin imò, ut dicam quod res est, communi usitatoque præparandi medicamenta modo, non tam vis medicamentosa extrahitur, quam penitus aut saltem majori ex parte perditur: Ideoq; communem hunc modum non pro vera extractione eaque artificiosa & proficua, sed pro inutili planè & damnosa medicamentorum corruptione cum Chymiatri doctissimis habere cogor. Audite, quæso, quid nuper quidam haut obscurus Chymiater de modo parandi medicamenta in officinis hodiè usitato scripserit: De his quidem, ait, multa mihi essent dicenda, quæ in variis hallucinationibus Pharmacopæorū omnium fere, proh dolor, occurrunt. Quæ n. per Deum immortalem non sunt cruditates, impuritates terreitantes, in eorū decoctis syrupis, Julapiis & id genus aliis quæ vitia satis deprehendit & corrigere studuit in Pharmacopæa sua dogmatica restituta doctissimus Quercetanus. An non risu digni sunt Pharmacopæi nostri, summoq; irrisu, dum decocta faciunt, in vasis apertis, ut subtilior pars medi-

Chymiatricæ Apologiam.

medicamenti evanescere, exhalare possit atq;
evolare. [Spiritus nempe, in quib. ferè solum &
unicè omnis vis & efficacia medicamento sa
consistit.] Verum Pharmacopolæ quidam in I-
talia, quia ingenii aliquid dedit regio, subtilius
quid excogitarunt, si Diis placet, dum decocta
quidem faciunt clauso vase, sed fistulam inte-
rim amplam infigunt adscendentē, ut per eam
vapores exhalent; imò subtiliores partes me-
dicamenti. O insipidam sapientiam, ô crassam
inscitiam & vesaniam.

Memini me olim cum Patavinam Academi-
am incoherem, in Musæo meo nares mihi non
tardius suggestisse, quid in vicino Pharmaco-
polio conficeretur, quam ipse aliquid attrecta-
ret Pharmacopæus. Hinc plateæ, quæ pharma-
copolas inhabitantes habent quasi in Arabia
stratæ sint. Ibi tot odores fragrantissimi, qui-
bus vicinos beant aromatarii isti, miseros autē
ægroto, partibus medicamenti subtilioribus
privant, spoliant, & sæpè desperatæ salutis &
ægritudinis majoris causa sunt.

Unde non mirum est, plurimos ægros mor-
tem optare potius & deligere, quam ullam
confectionem pharmacopolæ vulgaris. Citius
iis venenum persuaseris & quidvis aliud, quam
pocula ejusmodi magna, tot fecib. atq; impuri-
tatib. onusta terrenis. Sed nemo est pharmaco-
polarum, qui non interim cristas erigat, & fa-

Sectio prima continens succinctam

stuosè sua omnia extollat, ac si omnem artificii medullam penitus & ad unguem teneret. Hæc infelicia nostra sunt secula. In honore sunt & lautè vivunt, qui medullam & nucleum abjiciunt, ossaque & cortices maximo precio vendunt; fecesque carius, quam vinum quod deperdunt generosissimum. Hæc ille.

Si itaque [non obstante autoritate & dignitate doctorali, quâ vulgo indignum judicant, ut Medicus ipse manum præparationibus medicamentorum artificiosis adhibeat] & ipsi extractionibus & præparationibus medicamentorum debitis & necessariis incumbitis, meritò estis laudandi: Sin verò aliorum ministerio & sic communi modo, neglecto artificio Chymico utamini, & vos illo vulgari tam præciosa medicamenta extrahere gloriamini, non video quomodo vos & vestra extractiones irrisionem Chymiatrix effugere velint & possint.

Interim, si ita lubet vestro hac in parte ingenio ulterius perfrui, per me sanè licet, nec id Chymiatri morantur, aut propterea vobis succensent: potius, quo adhuc maximè indigetis prosperum comprecantur successum. Illud saltem vos admonitos volunt, ipsorum sacra illoti ne attingatis, nisi manus comburere gestiatis: suadent insuper, si quid imposterum contra Chymica & Chymiatros dignum tantis

Chymiatricæ Apologian.

tis viris & practicis tot annorum in medium afferre volueritis, ut id faciatis animo veritatis avido & solidis atq; veris rationum verè Philosophicarum & Medicarum fundamentis, non autem animo veritatem opprimendi & aliis detrahendi per frivolas calumnias & convitia, quod hætenus facere soliti fuistis.

Quod si à calumniandi libidine desistere nolueritis, sciatis Chymiatros tanquam viros bonos & cordatos ad convitia sæpius jam illata non ita occalluisse, ut non essent in sui defensionem erupturi si res ira postulaverit, & hanc Miso-chymicorum petulantiam coercituri & repressuri. Et hoc vobis per me minimum Chymiatricæ sectatorem significatum volunt Chymiatræ, mentem saniores vobis omnibus & singulis veritatis Chymicæ osoribus à Deo Ter Opt. Max. ex affectu Christianæ caritatis unice comprecantes.

Coronidis loco à vobis universis & singulis Miso-chymicis rationem & causam anquiro, quare, cum Chymica ignoretis & negligatis, me & alios, qui iisdem ritè & artificiosè præparatis dextrè & circumspectè mecū utuntur apud plerosque invisos & si penes vos esset, infames quoque reddere & pessimè traducere præsumatis.

Si nihil aliud habetis, quod in me & aliis Chymiatris taxetis [habetis autem nihil certo

D 5

fcit,

Sectio prima continens succinctam

scio, pro me loquor, pro se quoq; alii loquentur Chymiatři; & conscientia bona & pura fretus vos provoco, me de aliquo, quod virum bonum & medicum verum non deceat, arguat[is] si inquam; nil aliud habetis nisi quod Chymicis utar medicamentis: satius profectò esset tacere, quam hoc modo vestram erga me & alios Chymiatros invidiam, nec non in arte crassam ignorantiam propalare.

Quid enim hoc est dicere, hic utitur Chymicis medicamentis, ergò est suspectus, nec sanitas & vita egrotantis illi est committenda? Quid præterea & hoc est dicere, hic vulgaribus utitur medicamentis, atq; vasta & aliquot pedes longa exscribit & præscribit medicamentorum recepta; Ergo magnus hic est vir & medicus peritissimus: Ergò huic potius cura corporis est concedenda, quam illi, qui paucioribus contentus chymicis utitur Medicamentis? Egregia sanè argumentatio. Quasi vero Chymica talia sint, quæ ut sunt Chymica dextrè utentem reddunt suspectum: Contra usus vulgarium illorum faciat, ut qui rudis aliàs sit & parum in arte medica versatus Chymiatris eruditus, peritis & exercitatis jure præferatur.

De jure hîc non sine causa quæritur; siquidem de facto se Chymiatris præferri cupiunt Misochymici; quod ut consequantur, cum o-
peri-

Chymiatrica Apologiam.

peribus artis sibi præstare nequeant, Chymiatros & Chymica remedia audacter calumniando sibi consulunt & prospiciunt.

At quicumque hoc de Chymicis dicitis, irridentos vos meritò exponitis quibusvis bonis & candidis: imò castigatione digni estis, qui tam iniquè & sinistrè de re ignota & inexpertâ judicatis. Vestram enim eo ipso non solû proditis simplicitatem, naturæq; & Chymicarum rerum inscitiam; verum etiam & potius maledictam vestram invidiam. Sanè quemadmodû vulgaria & præsertim debitè administrata medicamenta, [in quo tamen multos medicastrorum rudi quandoq; ægyptia, & Aleydâ non rarò medicastrâ rudiores & imperitiores non vulgare interim medendi peritiam sibi arrogantes, crassos & severe animadvertendos errores cõmittere, deprehendere licet.] quemadmodum, inquam, ea minimè repudianda & rejicienda judico: ita nullâ adhuc rationem video nec audio sufficientem, ob quam suspecta esse debeant medicamenta Chymica, legitimo artificio præparata, & *κατὰ λόγον* à prudenti & circumspetto medico usurpata. Imò plures & potiores sunt rationes, quorum aliquos hoc discursu attingi, ob quas Chymica vulgaribus longè præferenda esse censeam, ut quæ curationis securitate, dexteritate, brevitate & jocunditate vulgaria omnia multis post se stadiis relinquunt.

Hæc

Señtio prima continens succinēlam

Hęc cū adeò vera sint, ut etiam Miso-chymi-ci, modò à calumniis abstinerint, nil veri, nil solidi, quodque alicujus sit momenti in contrarium afferre possint: quis sanæ mentis, & æquus ac candidus rerum arbiter mihi vitio vertet, quod me totum divinæ Chymię studio emancipaverim? Et licet sint qui id mihi vitio vertant; in acquirendis tamen medicamentis Chymicis summè salutaribus ego nulli labori parcere constitui; acquisita præterea per Dei gratiam & ex liberali Chymiatrorum Chymicorumq; artificum communicatione in usum transferre conatur quandiu vixero.

Ego Deo imprimis devota animi submissio-ne gratias ago quas possum maximas, & mihi ipsi gratulor, quod ad hanc felicitatem mihi aditus fuerit concessus: gratias quinetiam habeo, habebo & referam iis omnibus & singulis, quorum amico instinctu excitatus, instructione paterna edoctus, & manuductione fide-li ad Chymica hæc mysteria adductus sum; nec ullus quantumvis videri velit magnus Medicus, sibi que in arte medendi præ aliis multis ipso longè doctioribus & peritioribus plurimum tribuat & arroget, me ab hoc proposito laudabili grato & utilissimo dimovebit unquam.

Interim qui invidis istis & maledicis linguis impudentibusq; calumniatorum osoribus patulas

tulas

Chymiatría Apologiam.

tulas & credulas præbere aures, atque loco Chymicorum remediorum parva quantitate, odore, saporeque jocundo & haut ingrato, at viribus stupendis & summè salutaribus citò, tutò & jocundè negocium suum in morbis etiam pertinacissimis averruncandis expedientium, nauseabunda illa tetri plerunque odoris & saporis abominabilis remedia vulgata, quantitate & mole sat notabili deglutire, devorare, exhaurireq; malit per melane licet.

Neminem ad Chymica cogo; & nemini me meaqué obtrudo. Qui mea uti operâ velit & Chymica nolit is me quoque sibi paratum & forte sufficientem in consulendo, & usitatis præscribendis reperiet & habebit.

Possum enim & ego, sires & occasio postulat, vulgata & usitata in cartam consignare & præscribere pari solertia, & non minus prospero successu ac forte alius quispiam Mischymicorum: quod tamen citra injuriam, invidiam & arrogantiam dictum & acceptum volo. Vobis Mischymicis ego vestra relinquo, vos Chymiatris sua & mihi quoque mea relinquite: &, quod ignoratis, quodque cerebella vestra crassiora & Bæctica, delicata volebam dicere capere non possunt; aut quod livor & invidia, ut de Philautia nil dicam, capere non permittit impofterum cavillari desistite, & à calumniis ac detractionibus [quibus
Chy-

Sectio prima continens succinctam

Chymica & Chymicis utentes Medicos contra manifestam veritatē, contra experientiae multijugae suffragia, & ipsammet vestram conscientiam proscinditis, & apud quosvis invisā & invisos reddere satagitis] linguas vestras coercete, si cādidē estis & nō perditē mali, Sic n. major inde vobis accedet authoritas, nec ansa erit vestra cōvitia in vos ipsos retorquendi, & duriusculē ac acerbius vos cōpellandi, Hoc interim scitote, Chymica remedia omnia, quę vera sunt Chymica, sive vobis ea grata futura sunt, sive non, nihil omnino dāni inde perperura: quin potius stupendis, certis & salutarib. effectibus suis, vobis etiā invitis, triumphabūt, & vos Misochymicos vestraq; recepta confusione operient maxima, inq; locū obscurorum virorum præcipitabunt. Parūper saltem expectate; divinæ & humanæ Chymiae mellores, in procinctu sunt; brevi prodibunt, manipulos suos ferentes & trophæa sua figentes. Atq; hæc sunt, quæ pro veritatis Chymiae & medicamentorum Chymicorū defensione contra Misochymicos huic sectioni Apologeticæ expediunda commissa erant. Si quis fortē acerbius quid in Misochymicos dictū putabit, is meminisse velit voluptatis quam in maledicendo bonis & cavillando innocentes ceperunt Misochymici: meminisse etiam velit, Misochymicos prius laceravisse Chymiatros, quib. nulla cum ipsis unquam

Chymiatricæ Apologiam.

quàm fuit controversia, quique nulli illorū mali quid fecerint, imò qui de ipsis antehac semper honestissimè & modestissimè senserint ac locuti fuerint. Tandem Misochymicos commonefacio, ut imposterū quiescant, & non amplius calumniis pungant Chymiatros, qui aliàs de ipsorum rebus parum sunt solliciti: quod si fecerint, Chymiatros quoque placidos & modestos habebunt & experientur; sin verò suis eos traducere & Chymica arcana injustè & inique calumniari perrexerint, non ægrè postea ferant, si in sui defensionem & famæ suæ bonæ & honestæ assertionem alacriores eruperint & arcana Chymica ultimis hisce mundi temporibus à Deo Ter Opt. Max. clementissime concessa, omnibus medicamentorum vulgariū generibus longè præstantiora à vestris vindicaverint calumniis & mendaciis.

Satius vobis sit vel discere meliora, vel melius institutis non invidere, vel saltem ignota non reprehendere: sin verò aut discere meliora recusaveritis; aut bonis invidere, aut ea quæ vestrum excedunt intellectum reprehendere perrexeritis, Chymiatros nihil morari conatus vestros sciatis. Futurum enim sciunt & brevi futurum avidè expectant, ut tandem obtineat VERITAS CHYMICA, & illas tenebras suo fulgore dispellens, singula cujusmodi revera sunt patefaciat.

SECTIO

SECTIO SECUNDA

de

A U R O.

Postquam Misochymicorum effutitas
nuperrimè calumnias succinctè: exami-
navi, & Chymix ac Chymicorum inno-
centiam in genere ab injuriis illatis vin-
dicavi: in specie nunc ad amplificandam veri-
tatem Chymicam, & propugnanda ulterius &
uberius medicamenta Chymica constitui in
gratiam studiosorum Medicinæ & aliorum
Philochymiatricorum Tetrada Chymiatricam
subjicere, dicturus de Medicinis nonnullis ex
Auro, Mercurio, Antimonio & Vitriolo pa-
randis; quæ dignitate necessitate & utilitate
aliis omnibus tam ex vegetabilibus quàm et-
iam mineralibus & Metallis longissimè sunt
præferenda. Quod ipsum hac serie quibusvis
candidis & sinceris lectoribus, Deo *ὁμολογῶν*
παρὰ πάντας unico parente vitam & vires sugge-
rente communicare aggredior.

Inter quam plurima & ferè innumera me-
dicamenta Chymica primum jure obtinent
locum ea, quæ ex mineralium familia petun-
tur; ut quæ præ reliquis omnibus vim & effi-
cacia in ultus morbosos abigendi, morbos-
que

Sectio secunda de Auro.

que ipsos penitus eradicandi obtineant maximam & potentissimam.

Sunt enim hæc, si legitimè præparata κατ' ἐνδείξιν, ὡς ὀχως, opportunè, à Medico docto, perito, prudenti, & circumspecto in usum adhibeantur, verè ut Herophilus aiebat, χεῖρις τῶν Θεῶν: tanti quippe sunt & vulgaria medicamenta omnia irrupi omnes, omnes essentia, quicquid denique solers & diligens elicit Chymista vel dives India mittit, quanti Medicus, qui illis doctè & appositè observatis observandis uti noverit.

Sin verò inconsideratè intempestivè & ἀλόγως, indoctus medicus, agyrta audax, aut temerarius impostor alius Chymicis uti præsumferit; huic certè sunt ceu gladius in manu furentis: ab his ergò sibi maximè caveant & eos tanquam hostes vitæ temerarios devitent & execrentur omnes, qui vitæ & sanitati suæ optimè cupiunt consultum. In tanta verò copia Chymicorum remediorum ex mineralium ordine petitorum Chymiatrī primas tribuunt & conferunt quatuor subsequentibus Auro, Mercurio, Antimonio, & Vitriolo, ut pote quæ præceteris medicamenta exhibeant efficacissima & stupendis operationibus in desperatis casibus celeberrima; quæq; proximè ad Medicinam illam universalem accedant;

E

dant;

Sectio secunda de Auro.

dant, cujus efficaciam æmulantur. De his ergò in specie & seorsim nonnulla in medium proponere placuit, cum præcipuè in finem, ut divinissima hæc medicamenta à Misochymicorum calumniis vindicentur; quod statim citra ambages & verborum lenocinia sic exordior.

Auro primæ meritò conceduntur; est enim omnium Metallorum Rex & caput, metallum purissimum & perfectissimum cordiq; humano imprimis amicissimum, & cum sole cœlesti singularem obtinens concordantiam: ob quam prisci sapientes uno eodemq; caractere hieroglyphico & solem cœlestem & solem terrestrem denotare prudenti consilio voluerunt. Veteres enim, ut hoc obiter dicam, metallis characteres & nomina cœlestium Planetarum impertiti sunt, non quidem fortuito & cœco quodam ductu ac inani persuasionem; sed quod singularem utrinq; cognoverint correspondentiam, & quod se invicem sine magno discrimine, interpretari viderint & deprehenderint. Suam ergò produnt stultitiam, & crassam detegunt ignorantiam scioli quidam, qui hujuscemodi characteres hieroglyphicos, sapientum naso adunco suspendunt, & quasi rem nullius momenti explodere impudenter præsumunt dicentes; Chymistas aurum signare & denotare per circulum cum puncto in medio

Señio secunda de Aurò.

diò, & Lunam seu argentũ per figuram capitis mortui idq; eum in finẽ, ut velint eo ipso indicare solem agrotantem auro, Lunam verò argento debere curari. Vah! quæ hæc est stultitia? Quæ insulsa, puerulis & ferulis digna ineptia? Quis Chymistarum unquam Lunam figura & caractere capitis mortui denotavit aut depinxit? Equidem eosdem uti caractere capitis mortui hæud ignoro; sed non pro denotanda Luna aut argento, verum pro designando capite mortuo; ut vocant materiã post peractam suam operationem, relictam terrestrem.

Utuntur autem hisce figuris non enim in finem quem tu tibi imaginaris Misochymicæ, quasi vellent Solem & Lunam Planetas cœlestes remediis aureis & argenteis esse curandos; quod si tantæ solummodo fuisses discretionis, ut dixisses Solem & Lunam Planetas Microcosmi agrotantes auro & argento, exinde scilicet petitis & erutis medicamentis esse persanandos, rem forte tetigisses. Sed cum hæc sacra ob ignorantiam odis & contemnis, doleo, te tam scurriliter lapsum, & te ad tui similes ablegatũ relinquo. Interim scias volo, priscos illos sapientiæ Chymicæ Antistites, nõ ita superficialios & insanos fuisse, ut sub notis, istis hieroglyphicis, nil secretioris & notabilioris, præter ejusmodi nugas, quas tu ipsis adfingis, innuere voluissent. Etenim ut aliis omnib. omissis, de cha-

E 2

racte-

Sectio secunda de Auro.

raclerè Solis vel auri, qui ☉ talis est, aliquid saltem subjiciam, tam solem coelestem, quam terrestrem Aurum, arrige aures nasutule, priscos istos sapientes figura circulari cum puncto centrali denotare voluerunt; jure meritò & summa cum ratione: Cognoverunt enim per Lumen GRATIÆ ex Lumine Naturæ *Aurum circulum quendam esse, cujus centrum sit circumferentia innatum.*

Hoc si obscurius forte sit, quam ut abs te & tui similibus possit intelligi, age ut tibi quodammodo consulatur clarius dicam & dilucidius: *aurum* scilicet esse *homogeneam substantiam*, cujus *millesima pars* & *quidem interior sit formalis* & *agens*, reliqua verò *materiales* & *formatae*.

Est ergò Aurum circulus à natura ipsa circumscriptus, non imaginatione Mathematica, sed reali & Physico ductu delineatus, ad quem collimant omnes res humanæ tanquam sagittæ ad umbonem & metam, ut loquitur vir sagacissimus Micha: Majer: in suo circulo: Phys. quadr. c. i.

Non abs re igitur Auro attributam esse figuram circularem, & ea ceu nota hieroglyphica summam auri perfectionem à priscis illis sapientiæ antistibus notent ridiculi illi & insulsi Chymicorum secretorum irriferes, & si sapere volunt quod ignorant, addiscere non erube-

Seſſio ſecunda de Auro.

erubescant. Sed hoc jam miſſos facio & dico, in Auro ſeu Aureo hoc circulo tanquam figura naturæ munitiſſima eſſe & contineri dotes uberrimas reconditas; imò aurum eſſe quaſi centrum omnium humanarum actionum: & quod præ reliquis hic maximè inquiritur, pol- lere internis, iſque reconditis virtutibus Me- dicinalibus; quibus præter alia cordi inprimis humano confortando appropriatur, quæ ta- men non cuilibet obviæ, niſi circumſpecto re- rum æſtimatori, occurrunt.

Sanè aurum eſſe pulcerrimum viſu, tenuiſ- ſimum dilatatu, ponderoſiſſimum tactu, rariſ- ſimum inventu, immuniſſimum à corruptio- ne, & quod nullis elementorum injuriis con- ſumi poſſit: imò id perpetuam, in mundi ſce- na perſonam agere & agere, qui eſt qui non fatetur? Verum id intrinſecus quoque habe- re abditam & reconditam vim maximè Medi- cinalem pauci quos æquus amavit Juppiter co- gnoverunt & experti ſunt.

Maxima pars modernorum Medicorum quibuſdam ſaltem exceptis, qui præ aliis ſui ordinis doctiores videri & haberi volunt, au- ro vim attribuit Medicinalem & virium præ- fertim vitalium reparandarum efficaciſſimam: hinc adeò commendantur compositiones illæ corroborantes, quibus præter alia aurum in- greditur in foliola aut ramenta citra ullam

Sectio secunda de Auro.

aliam præparationem redactum. Hos omnes ut in eos quod crediderint auro inesse materiam in qua optimum medicamentum tanquam nucleus in sua testa conclusum delitescat, conveniens uni, eidemque præcipuo nostri corporis visceri, per rationem & experientiam convicti, condignis merito prosequor laudibus: Sic eorundem simplicitatem demiror & condoleo, quod auro tam crasso & crudo modo parato uti, & vim illam medicinalem hoc modo corpori communicare voluerint.

Sanè Erasius vir alioquin doctissimus & Medicus Dogmaticus exercitatissimus, præ reliquis multis usum auri in Medicina adlatrare, & exemplo medico exterminare, cum reliquis medicamentis ex mineralium familia petitis, solo in Paracelsum stimulo livoris & studio eidem contradicendi ausus fuit: hunc postmodum insecuti sunt Riolanus Aubertus, & universa modernorum Mischymicorum cohors, qui antedictorum umbræ sunt, nunc fere omnes. Hæ statim frontem caperando, Rhinocerotem fingendo, & ciconiæ instar crepando obitrepunt & impudenter vociferantur, absurdum esse auro tot & tantas adscribere virtutes Medicinales: imò pertinaciter contendunt, Auro penitus nullam inesse vim medicamentosam; usum potius illius noxium esse damnosum venenatumque.

Licet

Sectio secunda de Auro.

Licet autem experientia umbras hasce satia superq; hactenus, refutaverit, ut propterea minimè opus esse videatur pluribus easdem sese quis opponat: veruntamen cum ex iisdem sint umbræ nonnullæ, quæ sibi plurimū placent in eo, quod Auri vires medicinales impugnaverint, lubet hasce aggredi & umbratiles ratiunculas atq; argumenta, quantum fert instituti ratio dissipare. Hæ ergò Auri usum & vim Medicinalem hoc sermone quasi explodere nituntur; Quis credat Aurum seu pulveratum seu foliatum, & lapides preciosos tantarum esse virium, ut devorata reficiendis cordis viribus & facultati vitali roborandæ conferant, qui in physicorum scholis rectè institutus didicit quod illa nunquam vixerint, ac proinde vitalitatis radicali principio [quale quidem & vis vitalis tacita latet in iis solum quæ vixerunt, & superstes remanet, etiam post abitum animæ, à calore autem nostro suscitanda & in actum proferenda, si corpus nostrum mutare ac afficere debeat, atque illius etiam principii causa, quæ vixerunt naturæ corporis nostri familiaria sunt & amica substantiæ simul & qualitatis symbolo ei communicantia] careant prorsus.

Huic ut veritatis asserendæ gratia æquissimum opponatur responsum, ante omnia coram quibusvis protestatum venio, me pa-

Sectio secunda de Auro.

riter non credere, ullum ex Auro eo, ut dicit, modo crasso videlicet, dum in pulverem redigitur vel in foliola deducitur, in corpus humanum redundare emolumentum: imò me quoq; hujuscemodi usum usum auri tanquam planè inutilem rejicere & repudiare.

Verum cum præter hunc abusum genuinum quoque usum cavillentur & contemnant, non jam sunt audiendæ amplius, nec cum iis faciendum, sed confutandæ, & rationes allatæ examinandæ, ne Misochemicorum errores errasse & veritatem suis ratiunculis & cavillis frustra oppugnasse videantur.

Auro ut citra ambages rem statim aggrediar, vires inesse medicinales, & inter summè corroborantia aurum primas obtinere ex antedictis haud difficile est colligere: Eas auro hæc denegant umbræ hac ratione, cum dicunt, Aurum carere vitalitatis principio radicali prorsus, propterea quod nunquam vixerit.

Sanè quod omnem actionem & vim adscribant principio vitalitatis radicali, nil absurdi statuit; quandoquidem jure meritò eidem omnium actionum vis & energia attribuitur: quod autem tali principio & sic vita quoque destitui Aurum asserant, absurdissimum est & falsissimum. Ergò cum ipsis hæc absurda statuentibus nemo tam facile fidem adhibebit; ut fidem suis faciant, sequentibus probare aggredi-

Sectio secunda de Auro.

gredimur dicentes, in scholis Physicorum id doceri. Doceri id quidem in scholis Peripateticorum notum; sed hæc, licet ab iis ita doceantur, propterea vera esse minimè conceduntur: cum Peripateticos, ut nunc sunt, veros Physicos esse, adhuc sub iudice lis sit: Et ex falsis præsuppositis atque principiis plurimos falsa plurima sibi imaginari possunt.

Scholam naturæ frequentare & ex lumine naturæ per lumen & numen gratiæ res & rerum naturas atq; virtutes addiscere ipsos dece-
ret, non verò ad somnia & imaginationes phantasticas hujus vel illius Philosophastri contorquere.

Audiant haut gravatim quid Chymiater doctissimus Joh. Hartmannus de scholis Physicorum vulgarium, quibus Ephebum, ut in naturæ consultum medicum evadat, minimè concredendum esse suadet, loquatur.

At verò, inquit, quis in scholis physicis modus? Quæ norma, quæ denique temperies clavum tenet in rebus physicis dextrè & ceu in natura sunt explicandis? Si quis enim animo in supremam mundi regionem evectus cælum & terras omniaque in eis comprehensa penitus perspiciat, ad Aristoteles Peripateticorum principis Acroasin conversus, in octo libris Physicis vix ac ne vix quidem totidem versus veritatis physicæ, sed Logica Sophismate de

Sectio secunda de Auro.

causis & principiis primo & secundo libro, de effectu causarum tertio & quinto, de subjecto loco, adjunctoque tempore quarto & tertii parte, sextoq; toto infinitatis, totisque itidem septimo & octavo æternitatis monstra potius quam mysteria perspiciet, non solum à liberali disciplina Physica prorsus aliena, sed pietati etiam ac religioni valde adversantia.

An vero hæc omnia hodiè in scholis Physicis Academiarum non agitantur? An non magnis spiritibus quotidie pulpita iisdem personant; non meliore philosophia pertractatis cæteris, quæ de materia prima, de Elementis eorumque qualitatibus primis & secundis, de generatione & interitu rerum proponuntur; de iis quæ in sublimi sunt, quæve universo complexu totius terræ ambitus continentur? Et tamè his commentis sub alternari nostram Medicinam ejusque vera fundamenta ex iisdem probè hauriri ad ravim usque vociferantur.

Profectò ejusmodi assertores non absimiles mihi videntur nitedulis in vepretis delitescentibus, mediæq; ætate incertum ac malignum fulgorem emittentibus: In præconceptis enim opinionibus de rebus physicis, quasi Cœlites inter cæcos soli regnant, & effulgent; res autem arduas & ex media luce petendas, ceu noctuæ Lumen Solis vitant & effugiunt, aliâ

excu-

Sectio secunda de Auro.

excusatione in publico non conspicui, quàm quod à placitis in scholas introductis discessionem facere sit nefas.

Hæc ille; qui in subsequentiis, quæ schola sit frequentanda illi, qui naturas rerû ut in natura sunt earumq; vires & virtutes indagare & cognoscere haut eleganti sermone prosequitur. Ex quib. facile constare potest, Lucem naturæ, & non Academias veram esse & legitimâ physicorum scholam: in qua veri physici naturæ Harmoniam indefesso studio rimantur & contemplantur inq; omnes totius œconomiae mundanæ partes, majorem simul & minorem mundû complectentis sese proripiunt. Ethnici physici pleriq; lumine gratiæ destituti simplici nature lumen præ speculationû nimis argutiis cum superciliosè nimis sint aspernati, factû est, ut hinc universa clades, quæ densis hæctenus errorum tenebris naturalium rerû scientiam obscuravit fædeq; inquinavit, tanquâ ex fonte vel maximè in scholas & Academias derivari, quibuslibet Christianis philosophis semper visa fuerit. Dementiæ itaq; proximû haut abs re est, clarissimæ indubitatae veritatis lâpadi gratiosè affulgêti, ægyptias tenebras, & perfectè immortaq; scientiæ incôprehensam & sine nervis huc atq; illuc fluctuantē opinionû cōfusionē antepondere, aut quorûlibet fucatis cōmentis quasi modo nascêtes aut alienæ libidini mancipiû temerè

Sectio secunda de Auro.

merè ac serviliter obhæsitare. Nos hoc ultimo seculo, quibus Gratia Lumen affulsit, & veritas S. S. scripturæ adluxit, non nisi sobriè, Christiane, rerumque ipsarum essentiali veritati conformiter Philosophari decet, & simpliciter vel pauculas sententias è libro scripturæ juxta ac naturæ depromptas unicæque veritatis luce radiantes, ingeniosissimis ut videri volunt, glossariorum mortuarius magis longissimè anteferre.

Quid ergò mirum, ut ad negotium unde digressus sum, data occasione de vera physico-
rum schola obiter nonnihil dicendi, revertar, quid mirum, inquam, si hæ umbræ Miso-
chymicæ non credant, Aurum vitalitatis princi-
pio radicali carere prorsus & propterea nun-
quam vixisse, & hinc vires medicinales auro
inesse nullas absq; firmâ ratione obganniant?
Equidem vos planè ignorare, quid revera sit il-
lud radicale vitæ principium, non abs re con-
jicere quis posset, cum id creaturæ huic terre-
stri post hominem nobilissimæ adesse & inesse
denegetis; quo etiam non destitui [præter vi-
lissimas omnes alias creaturas, in quibus non
obstante, quod vilissimæ habeantur & mini-
mæ etiam, Deos adesse cū Heraclito, & quam-
libet herbam præsentem Deum referre, cum
Poëta Christiano, Christiani asserunt philoso-
phi; nec vos abnuere credo] ipsa excrementa
Peri-

Seção segunda de Auro.

Peripateticorum princeps Aristoteles verissimè adfirmat l. 2. de gener. anim. c. 3. circa finem cum ait, at verò solis calor animaliumque non modo, qui in semine continetur, verum etiam si quid excrementi sit, quanquam diversum à natura, tamen id quoque principium habet vitale. Ne autem candidum Lectorem verborum ambagibus detineam, in negotio vitam Auri concernente, æquis auribus audiant, quæ sagacissimus Petrus Severinus Danus, referat c. 2. Ideæ Medicinæ Philosophicæ.

Hic vir eruditissimus cum probasset in singulis rerum ordinibus, quæ Elementorum sinu foveantur, contineri naturam quandam radicalem, vitæ principium, actionum fontem, fœcunditatis authorem, generationum transplantationum omniumque naturalium actionum moderatricem: atque in specie in vegetabilibus & animalibus eandem esse & vigere asseruisset, de mineralibus tandem idem planè statuit.

Ejus verba ob elegantiam huc transcribere lubet, & Mischymicis consideranda & ruminanda proponere; sic autem scribit. Mineralium quoque classes validissimum obtinent Balsamum; [sic vocat illud principium vitæ radicale.] Solidam enim & homogeneam propemodum materiam occupavit, nec sensui nec motui

Sectio secunda de Auro.

motui in his servire debuit. Itaq; perfecta quædam individua hic absoluit, quæ copia & puritate Balsami munita, non annorum longa serie senectutis incommoda admittunt, nec ullis externis injuriis labefactantur.

Vivunt quoq; [notate hoc, & notate benè Misochymicæ umbræ] quamvis corporum compedibus implicata vitales actiones depromere non possint, si nihilominus in actum reducantur, mira actionū virtute vitales qualitates demonstrant, usq; adeò ut vitalium qualitatum differentias ex quibus actiones omnes, proficiuntur, ad horum ordines reduxerit Paracelsus, nominaq; plurimarum rerum inde desumerit. Diversa quidem proprietate insignitum semen obtinuerunt; individuorum enim propagatione non multiplicantur: altioribus parentibus ortus sui principia adscribunt, qui natorem mobilem Rempub. non ingrediuntur; quò fit ut à plurimis vitâ penitus carere existimetur. At certè arrigite aures umbræ auri medici contemtrices, vitæ manifesta indicia illis sæpè demonstrarunt, qui illorum officinas diligentius sunt scrutati. Crescunt enim, maturitatis tempora habent, nutriuntur, excrementa pariunt, quæ potentib paroxysmis sæpè rejiciunt magno metallicorum pavore, alia paulatim in superficie relinquunt. Et quid verbis opus est, quæcunq; saporum & odorum valida facul-

Sectio secunda de Auro.

facultate prædita sunt, ea quis mortua pronuntiabit? Vitarum discrimina sunt, & gradus ut & Balsami hujus vitalis; nec omnia manifestè vivunt.

Quod si philosophis credimus, quæ manifesta vita fruuntur, ex iis componi videbimus, quæ occultè quondam vixerunt. Hæc ille; cui si fidem adhibere quis nolit aut assentiri recuset, is adeat puteos cuniculos fodinasq; metallorum & metallarios super hæc interroget, illi ad oculum vobis demonstrabunt verissima esse, quæ de vita metallorum & auri quoq; hætenus sunt relata.

Post fornacem certè inter cartaceos auctores, & in pulpitis hæc nunquam, licet profundissimè quis specularetur, inveniet & addiscet. Miror sanè, quod cuivis auro & gemmis omnibus ad curandâ febrim malignam præferatur à Misochymicis spiritus Vitrioli, cum Vitriolum, ex quo per artem spagyricam hic spiritus prolicitur æquè sit ex numero mineralium, sub quorum familia aurum quoq; continetur; & eadem ratione eidem Vitriolo radicale vitæ principium denegari possit.

Quod si Vitriolo concedatur vitæ principium radicale; cōceditur autem, dum eidem spiritui Vitrioli tantæ attribuuntur vires, ut illam etiam quantivis precii antidotis præstantiorem & preciosiorē effirment affirment; Vitriolum

Sectio secunda de Auro.

lum autem sit minerale planè imperfectum, videntur ineptè & citra omnem rationem id Miso-chymici detrahère & denegare Auro mineralium & metallorum perfectissimo.

Spiritui Vitrioli suas lubens elargior vires, de quibus etiam infra; sed eidem præstantiores & majores inesse virtutes Medicinales quàm Auro, neminem unquam, præter hos Miso-chymicos asserentem hæcenus mihi licuit offendere; nisi forte illi nominentur, qui mineralibus & metallis extremam minitanti sunt ruinam: quæ tamen invicta manebunt, & viribus suis penè divinis brevi triumphabunt, rumpantur etiam non illa duntaxat, sed & capita asinita Miso-chymicorum.

At obicitis aurum quia nunquam vixit, & ob id vitalitatis principio radicali destitutum est, naturæ corporis nostri non est familiare & amicum. Hoc quidem unum est ex palmaris, quod contra usum salutarem remediorum Chymicorum solent obicere Miso-chymici & quo Chymiatros se posse prosternere sibi imaginantur. Sed falluntur cum enim falsa sit ratio prior, quod videlicet aurum nunquam vixerit & vitalitatis principio radicali careat, per se etiam corrumpitur & falsa deprehenditur altera, quam addunt, ratio, aurum nempe naturæ nostræ non esse familiare & amicum.

Imò ob hanc, ultimam rationem ipsi Miso-chymi-

Sectio secunda de Auro.

chymici propria rejicere deberent remedia, quandoquidem ea nulla cum corpore humano obtinent similitudinem, nec ullam habere debent; sunt enim antipathica, juxta mentem saniorum Dogmaticorum.

Id circo de fusiore hujus refutatione nunc non sum sollicitus, cum de ea sat, dixerint & scripserint Chymiatriæ & Chymicorum remedium propugnatores: inter quos virum se præstitit doctissimus Rulandus, qui videatur; præsertim cum mei non sit instituti omnia Misochymicorum contra Chymica remedia argumenta in specie hîc confarcinare & confutare.

Ad Aurum ergo reversus dico, virtutum in Auro medicinalium hujuscemodi cōtemptores veniam, quodammodo promereri posse, si intra terminos sese continerent, & aurum foliatum, vel pulveratum exhibitum nullas edere vires solummodò statuerent: nam in hoc cum Chymiatri rectè sentirent, qui aurum crasso illo modo exhibitum nil prodesse, imò obesse potius constanter adseverant; ut quod sive in pulvisculum, citra ullam aliam præparationem legitimam redactum, sive foliatum aut laminatum perinde per familiarem sellam ejiciatur nihil mutatum, sicut in ventrem cessit, devoratum; suo enim adhuc corpore & carcere detentum fuit propinatum.

F

Quia

Sectio secunda de Auro.

Quia verò etiam per Chymicam præparationem in formam potabilem redactum, aurum quoq; omni privatum virtute medicinali volunt, dicentes; nec vero potabile aurum & gemmarum dicta Magisteria majoris sunt virtutis; jam non amplius illis est condonandum, cum contra manifestissimam veritatem, quam experientia stultorum etiam Magistra sæpissime comprobavit, nugentur.

Aurum ergò potabile, per vos Miso-chymicos, nullas habet vires medicinales; quare? Quia quod natura illi denegavit, ars quantavis non potest, dare. Citra ambages, quod dicitis, simpliciter non est verum. A natura enim vires Medicinales auro denegatas dum dicitis, falsissimum dicitis, cum certum sit Auro maximas eas inesse, & id illas habere non aliunde quàm à natura; nec eas illi dare ars Chymica præsumit; ut autem eas exerere possit, artis Chymicæ adminiculo carere nullo modo potest.

Quocirca ars Chymica, licet internas & naturales vires auro dare nequeat, dat tamen promptitudinem seu habilitatem, ut sic loquar, per quam aurum vires suas expeditius, commodius & felicius exerere potest; removendo videlicet impedimenta, solvendo vincula corporea, & corticem putaminaque dura detrahendo. Sanè, ut dicam quod res est, videmini mihi

Sectio secunda de Auro.

mihi ii esse, quibus natura veram auri cognitionem denegavit, quam ob id schola physico-
rum vestrorum vobis dabit nunquam. Loqui-
mini de auro potabili id contemnendo, cujus
tamen videndi saltem copiam vobis nunquam
factam, vosq; multò minusejus usum expertos
esse, & modum id præparandi verè spagyri-
cum penitus ignorare, ex hac vestra censura
plusquam inepta & iniqua conjectant Chy-
miatri. Hoc sciatis velim umbratilem illam,
vestram, aliorumq; ejusdem farinae in pulpitis
speculationem experientia nihil præjudicare:
non enim à speculantium Phantasia sed à re-
bus ipsis rei alicujus veritas est petenda, ut re-
cte docet Aristoteles in Metaphysicis.

Nullum ergò omnino damnum patitur au-
rum & potabile verum aurum, à vestris paucis
deliriis, quæ ipsi vobiscum suaviter domi so-
mniaſtis. Quin potius vobis jure omni id, quod
olim Erasto, strenuo illi & primo ferè auri &
Chymicorum remediorum osori & contem-
tori [cujus nunc umbræ sunt ferè Miso-chymici
omnes] objiciebat clarissimus Monavius me-
dicus Cæsareus, in barbâ quoq; projici posset:
quomodo potes, inquit, *artem refellere, quam nō*
exercueris? Non versatus es *ἐν τῇ ἐγχειρήσει τῇ*
χυμικῇ, quæ arcana multa prodit. An non
futor ultra crepidam judicare præsumens,
ab Apelle colaphis meritò excipiebatur?

F 2

Et

Sectio secunda de Auro.

Et quis cæco de coloribus judicium ferenti fidem adhibere vellet? sed quandoque Phormio præsentem Hannibalem de rebus ad militiam spectantibus verba facit meritò, ridendus ab Hannibale tanquam delirus, qui rerum, de quibus pomposè verba fecerit, usum penitus careat.

Ne autem aurum penitus contempsisse videamini &, neglexisse, fatemini, habere quoque suas vires aurum [gemmas quas adjungitis hinc non attingo, habent & invenient etiam hæc suos defensores] ad ornatum scilicet ac opulentiam, si quidem integrum gestetur collo appensum: imprimis, cum aurum sit animæ generis humani, quippe cujus præsentia vivimus, inopia morimur; Enimvero privatus auro est corpus sine anima.

Hæc vera quidem sunt, sed non ideo principali intentione aurum esse creatum vobis oppono, ut hominibus ad ornatum & opulentiam inserviret: abusus is potius dicendus est, quam verus & genuinus auri usus. Sanè aurum omnes æquè appetere, & multos nonnūquam immodica ejus bulimia laborare, adeò vehementer, ut in eo conquerendo & possidendo per fas & nefas, propriæ salutis patiantur jacturam, nemo facile ibit inficias. Verum Politicus hic est usus, cujus respectu aurum ex fragilibus & caducis bonis, in suis quidem partibus

Sectio secunda de Auro.

bus firmitus & constantius, quod amissionem verò ejus possessionis cæteris par est, & inter fortunæ dores, quæ adesse vel abesse possunt, numerandum, animique bonis longè fragilius.

In hoc usu, qui duntaxat pedem figunt & auro præstantiores inesse vires concedere nolunt, hi profectò ingrati sunt erga Deum creatorem, & injurii in creaturam ipsam, omnium post hominem facilè primam & præcipuam.

Ingrati sunt erga, Deum imò sacrilegi, dum nolentes agnoscere & concedere eundem auro indidisse vires summè medicinales, ipsum creatorem ob id beneficii laudibus dignis defraudare connituntur. Nonnè injurii pariter sunt, imò blasphemi in eundem, cum, si juxta illos præter politicum hunc usum & externas illas dotes atque utilitates auro inesset nil amplius magis necessarium & præstantius, videretur Deus hoc modo ludere cum genere humano, cum splendida in colore, virtute autem inania ac frivola communicasset & præscripsisset, ac suppeditasset æstimanda? Injuriam quoque inferunt ipsimet creaturæ, dum eam ad salutares usus à creatore destinatam, irritamentum potius faciunt malorum, quæ non solum habendi sui desiderium, quia ullius alius usus esse concedere nolunt duntaxat relinquat verum etiam ut habeatur, ad mores ple-

F 3

rumq;

Sectio secunda de Auro.

rumq; perversos incendat, ut non abs re dixisset videatur Poëta;

Quid non mortalia pectora cogis.

Auri sacra fames?

Datum itaque aurum hoc modo videretur in damnum potius hominum veluti Pandoram quandam, si solummodò, uti dictum, politicè ejus usus attenderetur, ne quod ea ratione multorum causa malorum facile esse posset.

Pudeat profectò tantos physicos & Medicos in hisce externis rerum corticibus hæsisse hætenus & etiamnum hære: cum hoc modo à rudi & omnium rerum naturalium veri & genui usus ignara fece vulgi parum aut nihil amplius & altius sapere velle videantur.

Decebat eos Aurum non politicè, sed Physicè & Medicè considerare, inq; hominum utilitatem transferre, sanitatem eorum eo ipso promovendo. Physicè quidem quatenus est corpus naturale mixtum ex quatuor Elementis, ex terrestribus maximè solidum & incorruptibile, non quidem simpliciter, sed secundum quid; est quatenus est revera scrinium immensarum virtutum; quæ cum eam ob causam ita conclusæ sint & absconditæ, adeoque communis à natura, ne videlicet indigni & ignavi contemptores ad dotes in auro reconditas perveniant, Medicè easdem cortice & duro illo putamine detracto per artem spagyricam,

Sectio secunda de Auro.

cām eruiere, inque hominum salutarem usum transferre oportebat.

Quod nisi fecerint nunquam sperent, se in auri & aliarum rerum naturalium cognitionem veram, veris Philosophis & Medicis dignam penetraturos, sed semper in exterioribus rerum corticibus hærentes Johannes in eodē, ut est in proverbio, permansuros: quibus propterea, sicuti suis Amaracinum internecinum est, oletum vero gratissimum, ita suo se oblectare ingenio ac suavibus domi somniis magistralibus sibiipsis applaudere per me licet.

Unum addo, omnes remediorum ex mineralium familia petitorum ac imprimis auri osiores & contemptores, hoc ipso suo odio indicare, se in iisdem & præsertim in auro nil præter externum corticem & putamen ob mentis impotentiam cognoscere potuisse. An verò quod non cognitis nec expertis tam impudenter contradicant, ob id quod virorum est bonorum, faciant, judicent omnes boni, æqui & non suspecti rerum censores.

Multa profectò sunt & esse possunt, quæ nec Erastus nec Iliolanus nec alii Miso-chymici omnes esse credunt; at propterea eorundem omnium incredulitate non expugnantur, ut quod id esse desinant.

Sufficit Clasicos Medicinæ Dogmaticæ

Sectio secunda de Auro.

ticæ authores , auri usum in medicina nunquam neglexisse, nec adhuc negligere celebres Galenici; quo ipso indicant se credidisse & adhuc credere auro inesse peculiares corroborandi virtutes medicinales: nisi enim vel ratione docti vel experientia convicti, auro vires medicinales inesse judicassent, & hodie quoque judicarent, non illud in tot compositiones, [quarum plurimas præter usitatas in dispensatorii recenset Nicol. Myreps. variarum antidotorum corroborandis viribus idonearum & efficacissimarum ad abigendos & curandos gravissimos quosvis morbos, hinc inde confarinator & raplodus] immiscuissent, etiam in corpulentia & clausurâ sua, nisi vel hoc modo divitibus imponere, aut pauperes pecuniis fortè emungere voluissent, quod neutiquam est credibile, imò nefas planè de tantæ auctoritatis viris id præsupponere & statuere velle.

Verum ne me diutius quam par est, cum umbris hisce Miso-chymicis dimicando detineam, receptui cano, cum ex hæcenus allatis nemini non constare arbitror, umbratilibus earum ratiunculis pro tempore & instituto sufficienter responsum esse.

Ad ipsas ergò vires medicinales in auro reconditas & latentes eruendas recta nunc progredior; sed ecce Menippus aliam protrudit umbram Miso-chymicam, quæ contra auri vires

res

Sectio secunda de Auro.

res Medicinales sic obstreperit. Dioscorides sagacissimus materiæ medicamentariæ indagator & classicus scriptor auri nullam planè facit mentionem; inde colligit umbra, eundem nullam auro inesse virtutem medicinalem credidisse. Itane putas umbra Miso-chymica te auri vires medicinales oppugnare posse? Non ita; nihil efficis plumbeum & obtusum planè est telum, nihil ferit aut pungit.

Licet enim Dioscorides, quem aliàs singula vegetabilia & ex terris effossa, nec non alia etiam minima ad humanum medicinam usurpanda diligentissimè pertractasse non inficio; licet, inquam, ille nullam auri ejusvè virtutum medicinalium mentionem fecerit, quis tamen adeò rudis est, & mentis inops, qui ob id statuere velit, aurum nil virium medicinalium habere? Aurum quidem Dioscoridem & alios ex priscais illis Medicis cognovisse, quoad usum externum & politicum quis dubitat? At quoad physicum & internum, non videtur verisimile. Excusari autem eos posse arbitror, cur nihil tradiderint de auri corpulenti adeo cari remediis: qui veriti fortè sunt, ne vanitatis & damni cujusdam coarguerentur, si effectus non semper responderit experimento.

Quanquam vero similis videatur, eosdem medicinales auri vires aut plane non cognovisse, aut propter ignorantiam artificis, quo

Sectio secunda de Auro.

earum latentes & tam duro cortice clausas eruere deberent & possent penitus neglexisse.

Posito autem quod Dioscorides Galenus & alii plane non cognovissent aurum, & vires etiam sibi ignotas penitus neglexissent, quis propterea concedet aurum non esse, vel non habere vires medicinales? Moderni rem accuratius paulo perscrutatiprehenderunt in auro tanquam creatura nobilissima latere & esse vires Medicinales, quas experientia postmodum comprobavit.

Inesse ergo auro vires Medicinales, cum ratio & experientia duo illa optima medicinae criteria praeter tot in arte Medica virorum summorum auctoritates, convincant an adhuc umbra Misochymica non concedes; auro inesse vim Medicinalem? Hem! quid ais? Audirationem & responde: nonne à summis Medicinae principibus quavis tam vegetabilia quam animalia & mineralia, auro etiam longè imperfectiora & viliora, impuriora & crudiora, in usum medicum adhibita sunt & approbata etiam minima, abjectissima & sordidissima? Negare non potes.

Quare ergo solum Aurum à Deo aut natura neglectum foret, aut minus dotatum; ut minus posset aut deberet pro Medicina usurpari? Hac vix disparēte, subito alia comparet, in qua Menippus multū habet fiducię. Ea trux & horrenda

da

Sectio secunda de Auro.

da aspectu, clavam, ac si Hercules esset, vibraas in qua hæc verba leguntur; In medicum usum non admittatur Aurum, quia à calore humano non potest digeri. Cavete nunc vobis Chymia- tri, cavete vobis dico, ne vos umbra hæc Miso- chymica clava sua conficiat. Sed nullus est me- tus, periculum nullum: umbra est, & clava um- bratilis; faciam itaq; ut hæc statim dispareat cum objecero Clypeum cui in scriptum sit; Aurum pro usu in Medicina, non debet à calo- re humano digeri. Nec hoc absq; fundamento; nam si digereretur esset non tam medicamen- tum quàm alimentum: controversia autem hoc loco non est, de Auro, an fieri possit alimentū, ita ut devorari aut potari debeat cum in finē, ut in succum alimentalem & sanguinem tran- seat, quemadmodum cibi, olera, carnes, vinum & huiusmodi: sed potius an aurum sit & fieri possit medicamentum; seu quæstio est de viri- bus auri medicinalibus non alimentalibus.

Verum audi, si hæc ratio tantæ est ef- ficaciæ, ut auro omnes detrahat vires medi- cinales, qui quæso probabis, quod supra et- iam tactum, usitata omnia esse medicamen- ta, cum & hæc à calore humano nunquam digeruntur? An ignoras, quæ digerantur à calore nostro, ea solummodo alimenti vicem obtinere, esseque duntaxat ali- menta, vel saltem alimenta Medicamentosa,

non

Sectio secunda de Auro.

non autem medicamenta, ut quæ à calore nostro non vincantur, sed quæ naturam nostram immutare & quocunque modo licet, evincere possunt, minus vero assimilari ut alimenta? Hinc infero; licet aurum in ventriculo non digeratur ut alimentum, nil tamē obstat, quin aurum sit & evadat medicamentum cordi, Spirituum vitalium officinæ apprimè conveniens, cum sit inter cor & aurum mirabilis quædam *συμπάθεια* & correspondentia.

At umbras hujusmodi delicatulas plerunque esse, quæ nec manus nec mentes, studiis, curis & laboribus multum fatigare soleant, quis ignorat?

Quid ergò mirum, si teneræ ob id sint concoctionis? Ne itaque aurum crudum & indigestibile devorent, quod tamen avide & diducto ore inhiant, inprimis sibi caveant: periculum enim est, ne in obstructions ab auro factas, morbum priori deteriore incidant. Hoc salutari consilio accepto, & hæc truculentior sine damno illato disparuit; quam unâ cum reliquis ad orcum, unde eas produxit revehere sese accingit: Sed parumper expectet Menippus & moram nectat per exiguam, donec aliæ quoque, quid velint, dixerint, ut & eas secum unâ operâ abducatur.

Hæ plenis faucibus impudenter eructant aurum summè esse noxium, quia venenatum:
Verum

Sectio secunda de Auro.

Verum ne diu detineatur Menippus, rege-
hos omnes crassum dicere mendacium: Au-
rum enim ut Aurum minimè est venenatum;
& experimentò constat, ex auro Medicinas
contra venena suppetias potentissimè feren-
tes parari, esseque aurum Alexipharmacum u-
nicum & præcipuum cordiale, à Deo, ut lo-
quitur exercitatissimus Chymiater Maierus,
datum, à natura productum & à cœlesti sole
inspiratum.

Et posito, at non concessio, auro adjunctam
esse venenosam aliquam qualitatem; nonnè
autem ea tam accurata præparatione, quæ in
parandis ex Auro Medicinis à Spagyris genui-
nis adhibetur, tolli potest & adimi? Negantes
hoc umbræ, & inepti alii Critici ac censores
contrarium probent, & manifestam redar-
guant experientiam necessum habent. At quid
bonas horas in res magis necessarias impen-
dendas pugnando cum umbris Miso-chymicis
consumo? Fateor utilius eas impendi posse;
sed veniam me promereri apud candidos Le-
ctores confido, quod alacri animo contra ob-
latrantes umbras Miso-chymicas pugnando
tot paginas consumserim: Auri dignitas, in u-
su Medico necessitas & utilitas imò veritas
ipsa ad id me coëgerunt.

Nunc ergò omnibus & singulis hisce umbris
Miso-chymicis ad orcum cum suo Menippo, vel
ad

Sectio secunda de Auro.

ad Utopienses male feriatos, ubi caninam suam
exerceant facundiam quandiu velint, relegatis
ad vires auri præcellentissimas, nec nõ ad præ-
parationes Chymicas medicamentorũ ex auro
me converto, non minus lætabundus, jocunda
illa & libero homine dignissima speculatione,
& operatione generi humano utilissima, quã
servi illi avaritiæ & luxuriæ, qui ideo aurum in
oculis & mente gestant, nec non in loculis &
arca habere gestiunt, quod quantũ ejus habe-
ant, tantum apud alios authoritatis, juris, gra-
tiæ, favoris obsequii, eruditionis & existimatio-
nis consequantur; licet revera sint, ut Stratoni-
cus de quodam ait, nulli, mali, magni, pisces;
seu ut uno verbo eloquar, umbræ.

Vires itaq; auri quod attinet eas in auro re-
cõditas esse & latere experti sunt viri in utraq;
Medicina præcellentissimi, quorũ authoritates
pluris meritò facio, quã omnes Mischymico-
rum fuitiles & inanes ratiunculas. Verũ omnes
omniũ authoritates & experientias huc addu-
cere superflũ esset, imò tẽdiosum nec alicujus
emolumentisufficit omnes uno ore fateri, Au-
rum ex cordialib; corroboratib; summũ esse &
primũ atq; præcipuũ. Inter Dogmaticos & eos
qui priscos Græcos sequuntur, licet non inve-
niantur principes ejus sectæ aliquã auri ad usũ
Medicam fecisse mentionẽ: moderni tamen &
si non vulgaris eruditionis & experientiæ ab
ejus

Seçtio secunda de Auro.

ejus usu non abstinuerunt; imò tantam eidem vim Analepticam tribuerunt ut ad auri vel laminas, vel bracteolas, vel scobem, vel limaturam, aut pulverem, tanquam ad sacram anchoram confugerint in casib. maximè desperatis; quemadmodum in consiliis eorum & practicis libris nemini non conspicuum esse poterit.

Avicenna Arabum princeps, auri & ejus virtutum meminit expressè, quas tales esse, quæ Hyacinthi vires æquent, scribit: hinc habere ait proprietatem lætificandi cor & corroborandi, fortiterque obviandi veneno, conferre quin etiam doloribus cordis, tremore ipsius, & malitiæ animæ, & ei qui solus loquitur.

Atque in hoc eidem consentiunt, & eum sequuntur omnes ferè moderni Medici, viri haut ineruditi, præter paucos quosdam, qui, ut sapere quid præ aliis videantur, nescio quæ contra usum auri, quod veneranda antiquitas in Medicina maximi semper fecit, effutire ausi fuerunt. Sed horum tanta non est authoritas, quæ venerandæ antiquitatis existimationem ullo modo labefactare obscurareve possit, aut ipsâ experientiam refellere, & rerum naturas destruere: habent hi in quo se exercent, & si quid possunt cōtra auri usū in mediū afferant alia, & quidē solidiora, quā sunt & fuerūt umbratilia illa, quæ paulò ante adducta fuere, & quantū instituti ratio permisit, dissipata. Quos parū mor-

ror;

Seſſio ſecunda de Auro.

ror; magis credendum arbitror viris doctri-
na & artis operibus conſpicuis & celeribus,
quam huic vel illi obſcuro Medicaſtro, niſi
forſan qui aurum aliavè metallica remedia ca-
lumniando celebris fieri velle videatur, quaſi
is ſit qui Dianæ templum incenderit.

Ad rem; ſi auro corpulento, quod tamen,
ſi quod res eſt, dicere debeam, ob arctiſſimam
compagem ſperatam vim & efficaciam exere-
re non poteſt, in confortandis ſpiritibus vita-
libus cordis & conſequenter corporis univer-
ſi, tantas adſcribat vires veneranda antiquitas,
quid putatis Miſochymici dicendum de auro
per artificioſum Chymicum à compedibus cor-
porum liberato, activo formali ac ſpiritali
reddito?

Id opinor, niſi planè malevoli eſtis; tanto
majores id ac præſtantes edere vires; hoc
eſt, tanto magis ſpiritus cum quibus ob ſympa-
thiam æthomogeneitatem facillimè coeunt,
augeræ refocillare, quantò aurum per artifi-
cium Chymicum redditum fuerit ſpiritua-
lius.

Præter dogmaticos ſi de viribus cordialibus
& aliis in auro latentibus, Hermeticorū quo-
que, ad quos proprie & jure hoc negotium
ſpectat, authoritates continuata ſerie omnes
recenſere vellem, negotium nimis prolixum
& fortè tædioſum ſuſciperem; illud ut evite-
tur

Sectio secunda de Auro.

tur solius Paracelsi Hermeticorum facile principis contentus ero enunciatis. Is passim de auro plura eaque maxima & summè admiranda in usu Medico deprædicat, diversa illa pro diversitate preparationum, quarum etiam plurimas & eas artificiosissimas passim scriptis suis inseruit & quandoque more philosophis Spagyricis consueto sermonis obscuritate involuit.

In genere asserit summus ille Mysteriarcha, in auro tam mirabiles esse operationes, ut superior gradus naturam corroborandi reperi nequeat: imò dicit omnes morbos curari debere auro, qui sunt in summo gradu. Adhæc ad confortandum cor, ut à nullo symptomate lædatur, & eidem cordi nil decedat, summum esse arcanum affirmat l. de virib. memb. Interior: c. l. de virib. cordis. Nec absque ratione attribuunt Philosophi Hermetici Auro vires cordiales; quandoquidem apud ipsos certum ratumque sit Aurum cum corde humano maximam habere concordantiam & harmoniam.

Quemadmodum enim ut loquitur peritissimus Crollius, Aurum cum sole cœlesti singularem habet concordantiam; ita etiam cum corde humano maximam, possidet affinitatem & harmoniam formâ suâ interna: quod namque Sol in cœlo est, in animalicor, in vegeta-

G

bili-

Sectio secunda de Auro.

bilibus vinum, id inter mineralia est Aurum. Et propter hanc Harmoniam indeque resultantem vim Medicinalem cordi appropriatam & dicatam, Cor aurum tanquam magnes ferrum, præ aliis mundi bonis appetere videtur. Sed ad Mysteriarcham revertor; is aurum insuper commendat ad tollendam paralyfin, synthenam, febres, tremorem cordis, dolorem matris, Ethicam, peripneumoniam & acutos morbos l. i. de præpar. tr. 5. Idem l. i. de morb. miner. cap. 4. afferit, Aurum esse medicamentum & remedium omnium morborum ex minera sua prodeuntium. Easdem quin etiam vires omnes moderni Chymiatři auro inesse concedunt & suo comprobant calculo, quibus etiam postmodum suffragatur experientia.

An autem corde per aurum corroborato, exinde vis ejusdem ad cætera quoq; membra, in quibus sæpissimè tanquam partibus male affectis causa morbi & morbi ipse delitescit, transmittatur & communicetur sicq; morbus unà tollatur & abigatur, cum quærere soleant nonnulli, lubet hoc loco ejus quæstionis brevem subnectere solutionem.

Non absurdum statui videtur, vires auri corde per id corroborato ad alias quoq; partes transmitti & in eis per eas morbus si quis adest, tolli & abigi. Si enim Galeno integrum fuerit,

Sectio secunda de Auro.

fuerit, & ipse cum ratione egisse videatur, dum cuidam manus resolutione laboranti non ipsi manui quod reliqui medici faciebant, & ob id à Galeno ridebantur, sed spinæ cervicis topica applicaverit medicamenta: Cur eodem ex capite & fundamento non liceret asserere, corde per aurum debite & sufficienter corroborato, etiam reliquis partibus & visceribus vitam ab eodem mutuantibus, calorem & spiritus vitales communicari?

Hoc enim modo nulla est causa, cur corde corroborato morbus amplius noceat & non abeat; cur symptoma urgeat & non evanescat; cur humores obstruant, repleant aut mordicent meatus viscerum & non per sua emunctoria, ut superflui & noxii educantur. Quid enim temperatissimus auri spiritus tanquam Regis Metallorum non efficiat, cum videamus reliquos spiritus ex mineralium familia eductos debite, maximas habere vires; & constet per oculatam Chymicorum experientiam? Adhæc quis ignorat, cor esse focum caloris suppeditantem spiritus vitales & calorem naturalem universis corporis particulis, quorum beneficio expurgatur corpus à superfluitatibus, aperiantur & referantur obstructions, congestæque feces educantur?

Quis insuper nescit, cor esse centrum corporis, æquè respiciens ad omnia viscera suæ peripheriæ,

G A

pheriæ,

Sectio secunda de Auro.

pheriæ, ad quæ quasi lineas semidiametrales vitam & spiritus vivificos transmittit? Quibus sanè convincitur corde existente salvo & incolumi, reliqua esse & fieri salva & incolumia omnia: ob id enim COR comparatur Regi membris reliquis, tanquam subditis ut benè illis sit prospicienti; ob id primum vivens est, habens jus primogenituræ & inspectionem in reliqua. Interim auro quoque vim illam quibusvis morbis resistendi & quævis corporis membra confortandi non denegandum arbitror: quanquam cuilibet hîc suum iudicium modo æquum illud sit & cum ratione atque experientia conveniat liberum, relinquo.

Cæterum vires hæc & virtutes in corpus humanum redundare ex usu Auri, non crudi aut quovis modo communi parati & exhibiti, notissimum est: Etenim quod Aureolus ille Theophrastus de metallis crassa sua materia indutus in genere asserit, quod videlicet eorundem usus in medicina non sit citra noxam, nisi prius comminuantur, alterentur, & natura metallica deposita in aliam essentiam transmutentur: parum etiam effectus ex iis sperandum si non præcessit applicationem præparatio, quam Alchymia docet, id est, si ante in sua arcana, olea, balsama, quintas essentias tincturas calces sales crocos & his similia, redacta fuerint & ægrotis debite administrata.

Quod

Sectio secunda de Auro.

Quod inquam, in genere de omnibus ad-
struit metallis Paracelsus, id de Auro quoque
hoc loco intelligendum est & accipiendum :
nam Aurum ipsum nisi debitè præparetur & à
compedibus, quibus præ reliquis omnibus fir-
missimæ detinetur & impeditur, liberetur, nil
planè virium medicinalium, corpori humano
præstare, sed potius eidem obesse, quis est qui
non agnoscat? Est enim aurum ex iis remediis,
quæ medicinalia vocat doctissimus Petrus Se-
verinus Danus c. 15. suæ Ideæ Medico-Philoso-
phicæ, & altiora in quibus potentiores pro-
prietates conspiciuntur, quæ sola & sincera
difficulter assumuntur, & symptomata gravia
adducunt, nisi præparatione innoxia reddan-
tur, quia excedunt vires Mechanicorum hu-
mani corporis. Hinc rectè quoque scribit sum-
mus ille Spagyris Paracelsus l. 6. de resuc. rer.
nat. Pseudomedicos maximè errasse, qui loco
auri potabilis, quintæ essentia auri, tincturæ
auri, pulverem crudi auri exhibuerunt, non
cōsiderantes discrepantiam, imò malum quod
ex tali usu sit subsequutum. Nam exinde duo
necessariò evenire ait; aut enim calx illa seu
pulvis auri, hoc crasso modo & crudo exhibi-
tus in ventriculo accumulatur, & nihil muta-
tum aurum tandem per familiarem sellam re-
jicitur & aurum frustra deperditur: aut calore
interno intensiore forte in metallicam for-

Sectio secunda de Auro.

nam reducitur & intestinis ventriculoq; adhe-
rescens eadem membra incrustando inauran-
doq; oblinat & sic concoctionem impedi-
do & depravando, multorum variorumq; mor-
borum & mortis quandoq; occasio & causa
esse potest. Videant ergò quid agant, qui dum
in cordialib. & corroborantibus, etiam pillu-
las deaurando, aurum vel foliatum vel pulvera-
tum vel alio crassiori modo paratum comiscue-
runt in majori quantitate, se magnum quid pre-
stitisse, & ob id magnos esse viros sibi imagi-
nantur; videant, inquam quid agant, & quo-
modo hoc defendant.

Haftenus sat fusè circa genericum auri usum
medicinalem versati sumus, & cum umbris Mi-
sochymicis aperto Marte concertavimus: qui-
bus dissipatis, lubet nunc adire & ingredi labo-
ratoria Hermeticorum, & ex iisdem nonnullas ex
auro remedium preparationes & descriptio-
nes pace & venia ipsorum mutuo assumere, &
modo ipsis solito, consuetoque proponere. Varias
autem eas esse & multas, à variis artificibus. Chy-
micis susceptas, peractas, atq; salubriter in usum
Medicinarum translatis deprehendo: quas idcirco
omnes & singulas hic recensendas mihi non su-
mo nec arrego; praesertim cum non omnes sed
paucissimas saltem mihi innotuisse, & cognitae
esse lubens & ultro confitear. Quin multas ad-
huc secretiores secretò servari apud artifices.

Chy-

Sectio secunda de Auro.

Chymiatros, & in arcanis meritò haberi & detineri, certum est, ob vulgi contemptum & odium adversantium Miso-chymicorum, ut de ingratitude plurimorū nil dicam. Neq; ob id vituperandi sunt, contemnendi & calumniis proscindēdi hujusmodi artifices sua arcana secretò asservantes, cum ipse etiam Hippocrates non quosvis ad medicinā admiserit, sed orgiis solummodo initiator: imò juramento etiam vetuit artis publicationem & communicationem, nisi iis qui filii fuerint, vel discipuli jurati. In quorum discipulorum numerum me esse receptum gaudeo; & quosvis veros artifices atque Magistros [Hermeticos intelligo & inter hos gloriosos illos mysteriorū naturalium thesaurarios toto nunc terrarū orbe percelebres, non Magistros nostros Ethnicæ Philosophiæ mancipia] ea qua decet & par est animi contentione rogo atq; obtestor, me discipulū suū esse concedunt, & fontes scientiæ suæ arcanorūq; in me quoq; ex parte derivare non dedignentur. In ingratum se non collocasse & immemorem, quicquid id beneficii fuerit, dabo operam sedulò re ipsa experiantur: de fidelitate & taciturnitate philosophica, quam hoc ipso sanctè polliceor, non dubitent.

Vestræ me censuræ meaque hæc & alia omnia lubens subjicio: rudes contra & asinina mente imbutos Miso-chymicos, sin licet aliās

Seçtio secunda de Auro.

aliàs pellibus induti vulpinis aut Lupinis, asina interim voce rudentes & canina latrantes hac in parte ne hili æstimo.

Inter omnes Chymicas auri præparationes primæ meritò dantur iis quas Mysteriarcha, ille Theophrastus divinis suis scriptis gratae & sagaci posteritati reliquit. Libavium [de quo tamen vitâ functo aliàs nil mali] hîc parum moror qui cœco quodam & inexplebili Paracelso contradicendi studio & desiderio alicujus famæ dubio procul motus l. syntag. arcan. c. 19. hæc scribit ; Paracelsum & Suchthenium, quiq; similes sunt negligimus. Nihil enim habent certi, & cum mentiti sunt miraculum usq; , sua mendacia excusant magicis sensibus, parabolis, mysticisque dictionibus, quas à plebeis intelligi negant, ut cum intima penetralia scrutati simus & ætatem laborando consumserimus, nihilominus his judicibus simus plus quam bis pueri.

Verum enimvero , quomodo Libavius Paracelso & Suchthenio viris tantis hanc illatam injuriam nunc coram ipsis defendere velit & possit, ipse videat. Hoc scio, mendacia horum virorum abs Libavio in tot hinc inde confarcinatis suis voluminibus nequaquam esse probata & demonstrata, licet multorum & eorundem, atrocium ipsos passim insimulet, cum tamen, legenti & rerum perito facile constare potest,

Sectio secunda de Auro.

potest, in ejus voluminibus nihil singulare
& excellens reperiri, quod non Theophras-
tum sapiat.

Sed cum denato Libavio nolo contendere;
potius aliorum virorum in arte Spagyrica ce-
leberrimorum experientiae sedulo sagacique
labore partae adfentior, qui summam certitu-
dinem & unicam & solam veritatem Paracelsi
scriptis contineri contestati sunt & etiamnum
contestantur.

Mystica plura esse in scriptis Paracelsi fateor;
quid tum postea? ob id ne mentitum eum fuisse,
quia mysticè & parabolicè saepe fuerit locu-
tus, te convincere posse arbitraris? Falleris qui
hoc credis, & fallis qui hæc scribere ausus fue-
ris. Multi quidem lectis semel Paracelsi di-
ctionibus, statim omnem sensum earum se pe-
netrasse, & intima penetralia perscrutatos
fuisse, ac sciam magnos esse Chymicos imagi-
nantur sibi; sed falso. Ut enim non sufficit par
calceorum rubeorum ad saltandum, quod per
proverbium alias dici solet, requiruntur etiam
crura robusta & agilia, nec non bene saltandi
peritia: Sic non sufficit habere scripta Para-
celsi, legisse hunc vel illum textum in scriptis
eiusdem: plus adhuc ingenii, acuminis, sagaci-
tatisque requiritur.

Qui ergo cum fructu Paracelsi scripta lege-
re & intelligere haurit, eum non opinionibus

G 5

alio

Sectio secunda de Auro.

aliorum deditum, sed soli veritati intentum, & præter intimam rerum naturalium scientiam & cognitionem in operationibus Chymicis versatissimam, esse oportet. At horum quot sunt hoc potissimum exulcerato mundi senio. Inter mille vix unus aut alter talis est; quamquam plurimi sint, qui ætatem in hisce consumentes, in finetamen nihil solidi neq; intelligant neq; operari sciant.

Quid ergo mirum, si secreta Paracelsi attingant paucissimi; imò is ipse, ut à paucissimis & iis peritioribus intelligeretur tantum omni studio & monstrosis, ut videntur insipientibus & non intelligentibus verissimis aliàs & certissimis dictionibus dogmata sua involuit. An verò propterea Paracelsus mendacii & falsitatis est insimulandus? sanè æquum non arbitror; imò injuria infertur tanto viro, quem nemini nisi abutentibus obfuisse unquam verissimè asserit sagacissimus Petrus in præfatione suæ Nosologiae, si accusare aliquem ad probandum sufficiat, qui bonorum & eruditorum virorum effugiet & evitabit calumnias & stimulos malevolorum, rudium & invidorum?

Hujus ergò viri incomparabilis scripta sagacissima & sapientissima si intelligerent, aut saltem paulò diligentius citra affectum perlegerent quidam, non illis esset Philosophus horrendus & impectus. Sed hi proprii capitis

Sectio secunda de Auro.

pitis & barbæ etiam curam negligant, suavis
bus imaginationum Ethnicarum somniis op-
pressi: quos tamen non tam barbam, quam &
potius capita quovis manè frequentius nec
non aliquanto durius fricare & pectinare de-
ceret, ut à somniis illis & veterno Ethnicæ Phi-
losophiæ expergefacti veræ & Christiano ho-
mine dignæ philosophiæ rerum naturæ in o-
mnibus correspondentis participes fieri, &
veritatis lucem depulsis errorum tenebris, pos-
sent apertis introspicere oculis. Ad quod feli-
citer incipiendum & perficiendum Ducem &
ductorem sibi seligant post invocatum gratiæ
Lumen & Numen, unicū Paracellsum haut abs-
re Theophrasti nomine percelebrē: Ipse enim
horrendam verè & impectam Ethnicæ philo-
sophiæ larvam detrahet & visum aperiet, ut
res ceu in natura sunt intueantur & earundem
salutares atq; mirabiles deprehendant & expe-
riantur virtutes. Quod nisi fecerint & nisi præ-
terea opinionem ac fastum deposuerint; eosq;
interim tanquā horrēdos & impectos, imò ine-
ptos & indignos si natura ab adytis suis ab-
egerit, sibi ipsis non Deo aut naturæ succense-
ant, & causam repulsiōis adscribāt. Sed spre-
tis pertinacissimorum ac pervicacissimorum
quorundam immaturis & iniquis judiciis repu-
diatisq; invidorū calumniis ad Monarchā Pa-
racellsum revertor, quē inter varia ex auro pa-
rata,

Seçtio secunda de Auro.

gata remedia præcipua posuisse offendo sequē-
tia; Vitriolum videlicet solare, sulphur &
Mercurium Solis: Auri item Arcanum, Magi-
sterium, Liquorem, Quintam essentiam, Eli-
xir, Balsamum, Crocum Tincturam, & quod
omnium vices & vires supplere potest Aurum
potabile.

Omnia huc transcribendi laborem mihi
non sumo; sufficit inter hæc præcipua quatuor
saltem adduxisse: nempe Mercurium solarem,
Quintam Auri essentiam, Tincturam, & Au-
rum potabile propriè sic dictum. Reliqua qui
scire hauet, ea suis locis quærat; ac Vitriolum
solare describit l. 5. de mort. rer. nat. & ex eo de
verbo ad verbum exscripsit Duncanus Borne-
tus Scotus in Jatrochymie tertia parte: sulphur
vero proponit in append. ad manuale de lap.
philosoph. utriusque vires pene easdem scribit
passim & Vitrioli quidem l. 2. de morb. miner.
c. 7. & l. 5. de mort. rer. nat. sulphuris præterea
tom. 6. c. 7. de sulphure.

Arcani solaris mentionem facit tom. 4. l. de
ceduic. §. 4. Croci vero in append. ad manuale
de lapide philosophorum; sic magisterium au-
ri describit l. 6. Archidoxeos, de magisteriis;
liquorem ejusdem l. 2. de virib. memb. internis
c. 2. Elixir l. 4. de vit. longa c. 3. & Balsamum in
Chirurgia magna ad quæ loca cupidum Lecto-
rem remitto.

Mercur.

Seſſio ſecunda de Auro.

Mercurium ergò ſolis quod attinet, ejus Paracellſus paſſim & ſparſim meminit, docetq; rationem Mercurium ex Auro extrahendi in appendice ad manuale de lapide philoſophorum per aquam Mercurialem. Aliam parandi Mercurii rationem ex Quercetani l. de med. ſpagyr. præpar. c. 7. ſuæ inſeruit Jatrochimix Duncanus, quæ talis eſt; Auri album corpus [quod veram eſſe Lunam fixam ait Quercetanus] poſt extractam tincturam cum triplo ſalis Tartari, Octava Antimonii, & quarta ſalis Vitrioli imbuitur cum muria mellacida digeritur ſpacio trium ſeptimanarum, deinde diſtillatur, aqua emanans rurfus affunditur idq; tamdiu donec ſatis attenuatum fuerit corpus, reiteratur: deinde ablutis ſalibus cum æquali pondere Salii Armoniaci præparati miſceatur, ſublimetur in florem qui flos irrigatur oleo Tartari ad eminentiam unius digiti, digerantur per octiduum, tandem depleatur oleum, & calx ſiccata immittatur ſequenti aquæ Mercuriali, in qua ſolvetur in Mercurium.

Aquæ hæc Mercurialis, fit ex regia cui imponitur Mercurius dimidio pondere, cumq; Mercurius in levi calore in aqua ſolutus fuerit, digerantur invicem calore putrefactionis, ſpacio quatuordecim dierum, deinde deſtillantur, Sic Aqua Mercurialis, per quam fit Mercuri-

Sectio secunda de Auro.

curius auri, est præparata. Ex hoc Auri Mercurio ritè & secundum artem præcipitato fit Medicina efficacissima ad Hydropem, Luem Veneream, Elephantiasin, morpheciam & alios plures consimiles morbos, quibus prodesse Mercurium solis præter alia ex Auro confecta medicamenta experientiâ edocti sunt viri Chymiatři haud vulgares, quorum liberali & amicâ communicationi omnia hæc accepta ultro refero, si tacendo aut simulando ingrati notam incurrere nolim.

Cæterum Paracellus Mercurii solaris usum commendat ad guttam & omnes ejus species l. 2. de vit. breg. c. 2. sequenti mox capite ejusdem libri aut conferre ad lepram rubeam & subnectit difficulter eum præparari, cum sic loquatur hoc opus hic labor est, ut Mercurium exactè conficias. Nec respuit ejus usum in hoc sanando affectu & consimilibus peritissimus Crato dum in consilio sanandi Erysipelatis phlegmonodis & Morphecæ hæc scribit: Scio, inquit, quosdam magnificè loqui de Mercurio Auri præcipitato, quo leprosos etiam se servasse perhibent. Sanè, subdit, si Mercurium Auri haberemus, judicarem non leviter massam sanguinis eo mundificari posse.

Addit loco allegato Paracellus, Mercurium hunc Auri, licet ad tingenda Metalla non prorsus sufficiat, valere tamen in corpore ut illud
fani-

Sectio secunda de Auro.

sanitati restituat, Idem asserit plurimum valere ad fluxiones podagricas tollendas, Corallinum Arcanum, quod nihil aliud videtur esse quam Mercurius hic solis, aut exinde constans Medicina: ait enim hoc arcanum esse de essentia Auri; putatq; quid impossibile esse Medico, sine hoc arcano percurare velle podagram.

Sanè hunc Auri Mercurium debite paratum & legitime in Medicum usum adhibitum experti sunt Chymiatři suas in corpore humano exerere operationes potissimum per sudores, & quandoq; etiam per secessum minima dosi 6.7. aut 8. granorum ponderis pro sumentis & morbi conditione exhibitum in vino, convenienti liquore, aut competenti alio aliquo quasi vehiculo, quo mediante commodè assumi aut devorari possit.

Nec minoris est efficaciar & virium Quinta Auri essentia, quæ nihil aliud esse videtur, quam spiritualis & rubina Auri extractio, quæ universum corpus hominis quasi transmutare restaurare, & renovare valeat teste Paracelso tr. 1. de morb. miner. c. 2. Hinc non aurum quod Lepram funditus tollet & radicitus extirpet hominemq; sic infectum planè renovet ut habet idem l. 4. Archid. de quinta essentia.

Alibi alias vires & eas penè ad omnes morbos tollendos efficacissimas & sufficientes eidem quintæ auri essentiar attribuit; ut taceam, quas

Sectio secunda de Auro.

quas alii viri in artis spagyricæ operibus vefatissimi huic adscribunt, & quotidie salutare eas & proficuas experiuntur nonnulli, exhibendo eam in vino aut competenti alio aliquo liquore vel decocto pondere perexiguo.

Modum hujus parandi passim insinuat Theophrastus, præsertim l. 4. Archid. sub generali ratione extrahendi ex Metallis quintam essentiam; qui talis est; solve Metallum in aquam, menstruum per Balneum separa destillatione putrefaciendo tamdiu donec transeat in oleum; id in phiole parva per alembicum destilla & remanet portio Metallum in fundo, quod denuo in oleum resolve & distilla tamdiu, quousque per alembicum adscenderit, pone in putrefactionem per mensem, post lento igne destilla, tunc primo adscendunt vapores quos sepone; de hinc duo adscendunt colores crassi; unus albicans, alter repræsentans Metallum.

Hi per alembicum destillati in recipiente ab invicem separantur, ita ut quinta essentia fundum petat, & albicans ille color supernatet, hunc per tritorium separa, & quintæ essentia phiolæ inditæ superinfunde vinum ardens purificatum: stent ita, quousque acrimoniam acquirat vinum, tunc effunde ac aliud affunde; hunc laborem toties repete donec nulla amplius acrimonia percipiatur in vino; tunc aqua destillata bis ablue ad dulcedinem quam serva.

Sectio secunda de Auro.

serua. Habes enim quintam metalli essen-
tiam.

Ab hac parum vel nihil distat Tinctura Au-
ri, ut quæ nihil aliud sit, quàm color auri sepa-
ratus à suo corpore; quod ob id album omni-
no relinquitur: hujus meminit Theophrastus
in Chirurgia Magna & eam ita parat. Purum
ab impuro sejungit; nisi enim, ait hoc primum
fiat, omnis labor inutilis evadit; separatione
facta statim ad coloris clarificationem ac ad
summam graduum exaltationem properan-
dum erit; Gradus autem ad quem Tinctura ex-
altari potest, quinquies duplus est, quinquies
in bis 24. nam sublimior non evadit.

Doctissimus Quercetanus l. de Spag. Med.
præp. c. 1. ponit descriptionem Tincturæ sola-
ris; additq; aliam in Tetrade sua c. 32. ænigma-
tica verborum obscuritate involutam, quæ ta-
men à rerum gharis & in operatione Chymi-
ca versatis percipi facile poterit. Non addo
descriptiones, cum quivis easdem apud eun-
dem si lubet, legere poterit: temporis & insti-
tutiratio sedula mihi est habenda.

Huic Tincturæ solari ritè & ut decet para-
ræ, summum in expurgando, renovando, resti-
tuendo tum membro affecto aliquo, tum uni-
versi corporis sanguine mysterium & arca-
num inesse; atque propterea variis iisq; deplo-
ratissimis morbis percurandis eam adapturi
H testan-

Sectio secunda de Auro.

restantur Chymiatři præcellentissimi potissimum si ex rebus singulis morbis privatim congruis administretur. In primis ultimam commendat Quercetanus dosi 4. aut 5. granorum aut guttarum ex aqua lili convallii aut florum tilia adversus Epilepsias & vertigines; ex aqua Lavandulae contra Apoplexias, ex aqua Calendulae adversus paralyces & contracturas propinatam: nec his refragatur experientia. Quod atinet Tincturam tincturarum sic dictam, quod non solum corpori humano proffit medicando, sed etiam imperfectiora quævis Metalla, in perfecta & sic in aurum tingendo transmutat, de ea hoc loco nihil habeo quod subnectam, tam quod instituti rationem transcendat; tam quod ejus notitia secretissima sit & in arcanis ab artificibus veris unice detineatur; tam quod rarissimi sint inventu, qui eam possideant; licet sint qui gloriantur non solum penes se latitare ipsam Tincturam & processum eam parandi, quæ Alexander Setorivis Scotus verè tingendo celebrem se passim demonstravit; sed etiam eandem alius venum exposuerunt. Quæ nam autem qualisnam ea sit & quantum valeat hactenus examini subicere recusaverunt, veriti fortè hanc suam tincturam, cum in manus Vulcani pervenerit, tandem, quod Mercurius præcipitatus facere solet, in auras evoluturam. Quod nisi vererentur,

Seſſio ſecunda de Auro.

tur, quid eſt quod Philochymicis amicis unicum granum ad projectionem in eorundem meſ præſentia tentandam & vires ejus experundas communicare adeò tergiverſentur? Sed hoc cum putativâ ſuâ tinctura inaniter ſe oblectare permitto, & ad alia, quæ præſens requirit inſtitutum, tranſeo, dicturus de Auro potabili.

Quicquid autem virium Medicinalium Auro adſcribi poteſt & ſolet, id in ſpecie remediis ex eo paratis attribuitur, id omne in unico Auro potabili concurrere deprehenditur: de eo itaque ultimo loco fuſius paulò nonnulla pertractare animus eſt, præſertim cum in ſolius & unius Auri potabilis præparatione & confeſutione maxima ferè pars Chymiatrorum hodie occupetur & ex Pſendo Alchymiſtis pluri mi inveniantur, qui ſe verum ejusdem parandi modum habere gloriantur, imò id in magna copia pro vice quinq; unciarum & ultra pondere paſſe jactitant, & paſſim pro vili præcio venum exponunt, unciam videlicet dimidiam pro ſexaginta florenis.

Dico vile præcium, quandoquidem ſi verum eſſet Aurum potabile, longè majoris præcii æſtimari deberet: imò qui tot uncias poſſideret veri auri potabilis, nonnè eſſet ditiffimus, nec id vendere opus haberet? Sed impoſtorium eſt; nam talium aurum.

H 2

puta-

Sectio secunda de Auro.

putabile, nec colore nec odore nec sapore nec consistentia, vel aliquid saltem veri auri potabilis præ se ferre deprehenditur; imò vires & effectus, quos verum aurum potabile edit, præstat planè nullos.

Multum virium habere & edere id dicendum, si aquæ vitæ aureæ, quæ cordialis aqua esse creditur, nec aurum in substantia recipit, & quam agyræ nundinarij quandoq; vendere solent, viribus æquipolleret. Quæ ergò est horum audacia & temeritas, ut suis istis imposturis non solum nomen tantæ Medicinæ attribuerent, sed etiam impudenter summas istas auri potabilis veri & genuini vires & virtutes stupendas adscribere, seque beneficio & medio hujus suæ imposturæ Hermeticæ Medicinæ studiosos, profiteri non erubescant?

Quasi vero sacra illa Hermetica Medicina tantis patrocinetur imposturis; quæ potius impostores hujusmodi cum tantis suis imposturis in crucem agendos suadet & præcipit, nec non ab iisdem sedulo sibi caveant, unice cohortatur omnes. Neque hoc sufficit, verum cum Impostores hi semel verecundiæ fines transgressi fuerint, gnaviter postea sunt impudentes, dum ex scriptis & consarcinatis hinc inde dictis & elogiis Chymiatrorum, quide veri ac legitimi auri potabilis viribus verissima tradiderunt imposturas suas obtegere, eis-

Sectio secunda de Auro.

eisdem aliàs minimè vendibilibus emendicatam suspendere hederam, imperitosque & incautos hoc modo decipere non verentur.

Hos & similes propterea fugiendos esse moneo, imò castigandos suadeo: sunt enim hujuscemodi perditii impostores in causa, ut postmodum verum & genuinum aurum potabile malè audiat, & cum universa arte Chymica immeritò à vulgò & Misochymicis aliisque rerum Chymicarum ignaris irrideatur & contemnatur.

Quod tamen ab his, qui verè præparare, ut hac in parte concinnè loquitur Libavius & prudenter in usum convertere possunt maximi æstimatur, cumque aliqui ex fautoribus artis, licet Chymix imperitis tamen [quia in auri præcellentia aliquid eximii latitare persuasum habent nec ignorant effectus, seu quos vulgus Medicorum ei tribuit, seu quos Chymici philosophi, quos celebritate integræ famæ, tantæq; sapientiæ & experientiæ opinione & testimonio nequeunt contemnere, nedum amentix aut imposturæ damnare] sobriè & gratè Dei munera æstimantibus, non malè de ejus in affectibus humanis efficacia sentiant, non desunt præstantes viri inter optimates, qui auream illam Medicinam, vel potius salutis humanæ præsidium, in hoc mundo cupidè desiderent, nec patiantur sibi ab hosti-

Sectio secunda de Auro.

bus Chymicorum tam nobile ad incitatum invisum reddi quanquam impostoriam pseudo-chymicorum & falsariorum plusquam Vatiniano prosequantur odio.

De hoc passim multi multa scriptitarunt, quæ partim vera sunt & usui atq; experientia respondeant, partim verò falsa & imposturis plenissima; ut taceam nunc calumnias Mischymicorum penè innumeras, qui ut alia omnia ex mineralibus parata remedia, ita & hoc ex Auro naso adunco suspendunt, & pro figmentis ac nullius effectus salutaris habent, quicquid de Auro potabili & ejus viribus Medicinalibus scribant & dicant Chymiatri: Id eoq; non solum hoc remedium & consimilia ceu summas & morte piandas imposturus diris rabiose devoteant, verum etiam genuinos Chymicos quibus hominibus invisos reddere fatagunt. Quod ut eò facilius consequantur miro quodam calumniandi studio in Paracelsum & ejus sectatores invehere, & nescio quæ mendacia & imposturas eidem adscribere & adfingere solent; cum tamen nullus eorum genuinam Paracelsi mentem, uti dictum assequatur, literæ saltem inhærentes & in rebus ac operationibus Chymicis parum aut nihil versatine dicam exercitati, ad unum pene omnes.

Sed cum his mihi hoc loco nullum est negotium, nec patitur institutum, ut cum iis me-

Sectio secunda de Auro.

diutius fatigem : quod si fortè cuidam animus est irrequietior, & rixæ ac contentionis cupidior, is quæ supra, contra umbras Mischymicas auri in medicina usum adiatrantes allata sunt, ruminet; inveniet quod agat. In præsentī negotio id saltem laconicè probare connitar, aurum solvi posse & debere, ut in Medicinam potabilem & summè salutarem redigi possit atq; sic usurpari.

Aurum ex iis esse, quæ maximam à natura obtinuerunt firmitudinem, durationem & constantiam seu fixitatem nullis faciliè mediis solubilem, & inter ea præcipuum illo à natura dono ditatum, ut videatur nullis ignibus Elementaribus quantumvis violentissimis & alia omnia absumentibus edomari posse, communis plerorumq; est sententia. Et ob eam auri constantiam violentiæ elementorum omni resistantem, multi in eam devenerunt opinionē, imò in eum lapsi sunt errorem, ut Aurum solubile esse posse contumaciter pernegaverint, & adhuc sint qui pernegent: hanc ob causam ulterius prolapsi, quæ de parando auro potabili philosophi Hermetici scripserunt, nil nisi somnia & signaenta esse adfirmare non sint veriti.

Quasi verò solum Aurum hanc in rebus sub-lunaribus prærogativam habeat, ut sit *ἀδιά-
δοτος*; & non potius omne coagulatum, suum

Sectio secunda de Auro.

habeat imò & in seipso dissoluens. Atque in isto errore versantur non solum Misochymici, quibus tanquam ignorantibus fortè condonandum: verum etiam quod mirari subit eundem errorum lapidem volvunt nonnulli, qui multum temporis in laboribus Chymicis desudarunt, in artè aliàs sat versati.

Sed hoc experientia convincere debuisset, per quam constat, aurum non solum debita solutione & operatione transire in formam potabilem, verum etiam cum suo menstruo artis beneficio per alembicum agi posse, ita ut nunquam in formam metallicam reduci valeat: Et hæc omnia artis beneficio & modo, non quidem omnibus obvio, sed tamen certissimo & genuinis artificibus haut ignoto.

Quod argumentum ab experientia ductum eaque certa indubitata & oculari, tanti est roboris, & soliditatis, ut ultimum odium, verba sunt Libavii & invidia durissima insanissimaq; Misochymicorum dentes in eo perfregerit, nec auro potabili vel aliquid saltem nocere potuerit.

Sit ergò ratum & certum Aurum solvi posse, nec certius & magis ratum quid esse scio: qui Misochymicorum credere nolint tot tantisque veri auri potabilis assessoribus *αὐτόπτοις* & possessoribus, hos parum moror: potius artificibus Chymicis ego tamdiu credam, donec
con-

Sectio secunda de Auro.

contrarium Misochemici ad oculum demonstraverint, quod minus eos facere posse, quam demonstrare solem calore & lumine carere, certò scio. Solvi autem Aurum necessario debere, ut possit fieri Medicina humano corpori utilis & proficua, neminem inficiari arbitror, qui quæ supra de auro & ejus viribus in genere fuere allata perlegerit. Ibi enim assertum est Aurum in sua corpulentia plus obesse quam prodesse, imò impossibile esse aurum compactum & solidum, quomodocunque etiam in folia, pulveres, limaturas vel atomos redactum aliquid saltem virium Medicinalium præstare.

Cujus hæc est causa; æquatio illa omnium qualitatum, nucleo Medicinali in auro superinduxit corticem externum durissimum: seu ut loquitur Michaël Majerus Chymiater præcellentissimus, clypeum Achillis auro appendit, sub quo tanquam testudo sub sua testa durissima interiora viscera abscondat, & ab injuriis prætereuntium, seu iniquè tractantium tueatur. Eaquæ ratione idem asserit, Aurum seu Aureum castrum triplici esse muro circumdatum, cujus beneficio & munimine omnibus elementaribus hostibus insuperabile permanet, nisi quis clavem veram à Domino castrî acceperit, juxta ardentissimas preces diutina animi speculatione, exercitio manuum & labore

Seſſio ſecunda de Auro.

bore Chymico; vel divina providentia cui-
dam peculiariter favente ea clavis fideliter fue-
rit ab eamante habente communicata.

Ob huius itaque clavis defectum, multi
circa aurum occupati & operam & oleum per-
diderunt; multi verò, imò plures cum ex men-
tis ſuæ inſcitia, aut laborum fuga, vel ſum-
tuum neceſſariorum carentia, caſtrum hoc
munitiſſimum ſuperare, aurum vincere, ac
totum medicinale reddere [quod etiam quam-
plurimis alias in literis & artificio Chymico
verſatiſſimis circumſpectiſque viris negotium
omni tempore faceſſit maximum] non value-
rint, mirum eſt, quantas nœnias contexant, &
quam ſubtilia reticula circumducant, ut mu-
ſcas captent volantes. Solutione ergò debi-
ta auri cortex detrahendus, clypeus ille Achil-
leus removendus, & caſtrum aureum per cla-
vem veram reſerandum, ut nucleus medici-
nalis eximatur, viſcera interna pateant, & ad
Regias auri gazas aditus concedatur; quod ni-
ſi fiat, inefficax ad medendum ferè tota auri
compages habetur, eſt & permanet.

Quomodo autem vera & philoſophicè ſol-
vatur, quæ ſit vera illa clavis, qua aurum hoc
caſtrum, quod terreſtrium theſaurorum o-
mnium gazophylacium exiſtit, commode re-
feretur, & per quam in id ingreſſus concede-
tur, cum hoc myſticum quid ſit & ſummum
arca-

Sectio secunda de Auro.

arcanum paucissimis notum: Ideoq; fusius & apertius mihi discipulos inter Hermeticos minimos non est integrum nec cōcessum; imò si liceret non mihi tale quid arrogo, cum eam mihi non plenè in manus traditam esse, sed solummodo quasi in Cera impressam ostensam & oblatam fateri cogar. Per exiguum quod habeo notitiæ in hoc negotio, id non meo adscribo ingenio & meæ, industriæ, sed omne post Deum certis quibusdam artificibus Chymicis mihi amicissimis acceptum ingenuè refero. Minus itaque me à scopo aberrare posse confido, si, quod in aliis ex auro præparationibus adnotandis facere solitus fui, id etiam hic minimè negligam: sequar ergò vestigia artificum & adscribam quid Chymicorum Coryphæi de arcano hoc diviniſſimo nobis aperuerunt & scriptis suis communicarunt.

In primis Myſteriarcha noster Paracellſus quantum ſpectat ad ejus præparationem vires & uſum, audiendus. Is, ut & ſupra dictis colligere, promiſcuè utitur appellatione auri Potabilis, accommodans eam non paucis ex Auro remediis: ſed licet eadem illa indigeret appellatione, non tamen res eadem eſt, niſi latè & generaliter accipiatur vox Auri potabilis, pro eo ſcilicet medicamento ex auro quod quovis modo paratum intro exhibetur & propinatur. Propriè autem eſt Theophrasto
Aurum

Sectio secunda de Auro.

Aurum potabile oleum auri sine corrosivo, ut loquitur in scholiis super libros de gradibus & compositionibus; & ex eo notavit Dornæus in Onomastico.

Quomodo autem sine corrosivo aurum potabile præparari possit, cum multi sint qui nullo alio modo Aurum solvi posse quàm per aquas corrosivas, aut salia corrodentia sibi imaginari possunt; & propterea tale aurum potabile ægris minimè propinandum esse arbitrantur, lubet pauca de hoc negotio in medium afferre.

Auri compagem solvi debere omninò ut transeat in Medicinam potabilem & salutarem paulo ante est assertum & demonstratum: Illud autem fieri duplici via experientia edocuit, sicca scilicet & humida. Siccam viam dico, cum Aurum sine omni additione alicujus liquoris soluentis, aut solvendi habentis: humidam vero, cum per additionem talis liquoris solutio hæc auri attentatur. Per siccam itaque viam, paratur aurum potabile, per solam ignis applicationem debitam & convenientem, qui ignis est non materialis lignorum aut carbonum seu culinarius, qui licet sit vehementissimus non tamen tantæ est efficacæ, ut auri compagem solvere & id in eam formam redigere possit, ut post in metallicum corpus reduci nequeat; sed formalis, spiritua-

lis &

Sectio secunda de Auro.

lis & astralis seu cœlestis, habens calorem omnia fecundantem, & lucem vitam omnibus tribuentem.

Talis ignis administrationem & applicationem qui norunt, illi testati sunt Aurum brevi temporis spacio in oleosam substantiam verti, aut ulteriori applicatione hujus ignis id in pulverem reduci nunquam in formam metallicam reductibilem. Neq; sunt figmenta hæc; sed certissima experimenta à Natura non dissentientia, nota viris Illustribus & quibusdam artificibus Chymicis exercitatissimis; quamquam neminem cognoverim qui publicè ejus meminit adeò expresse ut facit Gaston Dulco in triplici præparatione Auri & argenti, cujus ob id testimonium huc transcribere placuit. Idcirco inquit, maluimus, Solo igne solum aurum & argentum in oleum mutare. Quod insciis & inexpertis operosum, scientibus & expertis est facillimum. Oleum autem hoc nostro modo paratum, omnis alterius rei aut corporis externi & suspecti expers est, & verum est aurum potabile quod multis morbis desperatis remedium est accommodatissimum, si vera sunt quæ de auro potabili referunt, quæ affirmare non ausim, quod nostræ professionis & Chrysopoiæ artis limites prætergrediantur, & Medicorum judicio sint relinquenda.

Sed

Sectio secunda de Auro.

Sed velint, nolint certum & experimento à nobis probatum est, Aurum solo igne in oleum verti posse, quod nusquam posthac in Aurum rediturum sit, nisi velut tinctura aurifica, argento vino, argentovè puro misceatur eaque perficiat. Hæc ille; Interim in attentâ lectione, philosophorum occurrunt haut pauca ignem hunc, quis & qualis ille sit, dilucidè commonstrantia; quæ omnia attento lectori, qui in scriptis philosophorum versari non tergiversatur, observanda committo: neq; enim mihi licet ulterius quid de hoc igne addere; video quippe Harpocratem mihi nutantem, ut digitum ori adponam; huic itaq; sub pœnæ infidelitatis & neglectæ taciturnitatis, hîc obsequi cogor.

Ad viam ergò humidam conversus, ea fit & absolvitur per medium aliquod liquidû, quod communiter menstruum appellari solet. Hoc vel est universale & verè philosophicum, vel analogum & particulare: Philosophicum illud & universale secretissimû est solis philosophis notum, quod ob id aqua sapientiæ ab ipsis dicitur; estq; tale quod citra omnem violentiam reclusis corporibus puras elicit essentias rejectis ad fundum fecibus non modo ex animalibus & vegetabilibus, quorum corpora teneriora sunt, verum etiam ex solidissimis Metallis ita ut forma Metallica destructa penitus humidum

Sectio secunda de Aurō,

midum primigenium eliciatur. Qualis fuisse perhibetur Aqua Coelina Lullii, qua sola 143. specierum essentias proleclavit.

Hoc itaque universale menstruum quo ad aurum potabile hac via humidā parandum utuntur genuini philosophi Hermetici, tale esse volunt, quod sit proprium & tale, quo Aurum dictum planè succumbat: In id enim aurum, ut decet immisum, mox ut nix liquescit in aqua calida, quæ postea non amplius potest segregari. In hujus investigationem omnes nervos intendere decet & oportet quoslibet, qui genuinam auri potabilis, Medicinæ præcellentissimæ, thesauri preciosissimæ extractionem possidere havent & desiderant: Est enim hoc unicum verum & genuinum menstruum, sine quo nunquam quis ad veri & legitimi auri potabilis possessionem, universalissimæ illæ medicinæ, poterit pervenire.

Ideoque quod philosophi id secretissimum semper occultarunt, factum est, ut rarissimum illud sit & paucissimis cognitum. Hoc est vera illa clavis per quam castrum illud aureum triplici muro circumdatum, unice & facillime refferatur, sagaci que rerum scrutatori aditus ad reconditos in auro thesauros legitimè conceditur.

Illud

Sectio secunda de Auro.

Illud autem ex natura sumi certum est, sed & necessarium est, ut sit liquor ille viscosus, qui in natura communis est metallorum materia; qui que potestate sit Aurum & cum auro coëat, ut glacies cum aqua feruente. Et tale menstruum verè & debito artificio paratum fatentur Spagyrici artifices, non solum omni noxa carere, ita ut per se etiam tuto & summo cum emolumento in desperatis propinari possit: verum etiam esse odore fragrantissimum & sapore dulcissimum suavissimumque.

Hoc universalissimum menstruum, cum uti dictum sit secretissimum, licet verum & genuinum aurum potabile nobis det & exhibeat; interim tamen aurum potabile quod per menstrua Analogica paratur non erit rejiciendum simpliciter, sed illud reliquis præferendum quod ad optimum illud & universalissimum propius accedit. Est enim & hoc maximi in Medicina usus præsertim si debita adhibita fuerit præparatio, & circumspectus postmodum usus accesserit. Universali enim menstruo; cum per ignorantiam & difficultatem, ut loquitur Crollius careamus; Interim, sicuti in defectu phasianorum & perdicum famem carnibus bubulis & oleribus sedare contenti sumus; & sicuti coquus in absentia lignorum betulinorum & faginarum, ad coquendos cibos utitur quercino aut alio ita nos universalis-

Sectio secunda de Auro.

versalis illius loco particularia ea, quæ ad universale propius accedunt fastidiosè non respiciamus, sed iisdem grata mente ergò philosophos & artifices, à quibus illa habemus, utamur. De particularibus ergò menstribus & sic particularibus auri potabilis præparationibus nunc non nulla subjicienda restant.

Menstrua autem hæc particularia partim sunt corrosiva, partim vero non corrosiva: illa ad primam solutionem, compagem scilicet soliditatis corporis aurei destruendam, ejusq; naturæ interioris postmodum consequendam facilius, & felicius reserationem & apertionem maximè videntur necessaria; munere hoc suo probè ut decet, peracto, tota postmodum segregari debent, præsertim cum ad usum internum auri solutio instituitur. Hæc segregatio, ut post fiat facilius, opus est ut menstruum illud corrosivum, priusquam ad aurum solvendum adhibeatur, per plures destillationes & circulationes sit redditum spiritualius, & ad quietæ naturæ simplicitatem perductum.

Hoc ipsum asserit Mysteriarcha, qui l. 3. de vit. long. c. 3. de præparatione Elixiris solaris, hæc habet: Resolve aurum unà cum omni substantia auri corrosivo & id ipsum tantisper dum fiat idem cum corrosivo. Neque interim abhorreat animus ab ista aurum tractandiratione; auro enim, quatenus aurum est, cor-

I
rosi-

Sectio secunda de Auro.

rosivum præstat, & citra corrosivum mortuum est; ideoque quin tam essentiam auri ibidem, citra corrosivum, inutilem existimat, & non immerito: siquidem sine corrosivo corporea illa compages, quæ est instar carceris virtutis medicinalis in auro, corpulentum illud ad medicinam inutile plane est, & mortuum, quam primum autem corrosivo illo externa hæc corporis compages resolvitur, jam primus quasi murus est superatus & advires auri reconditas paratus aditus.

Hoc corrosivum peracta & completa prima hac solutione totum postea est separandum; quod idem Paracelsus docet cum subdit; sequitur ergo, resolutionem per putrefactionem denuò esse removendam.

Quod si fortè de corrosivo quid adhæserit, illud præterquam quod propter vim auri infectio ex corrosivo auro nihil noceat, sed potius per virtutem alexipharmacam auri qua non solum corpus humanum servat, ac liberum reddit ab omni ægritudine, neq; id corrumpi finit, verum etiam & eò magis seipsum itq; citra omnem infectionem, edometur & in tincturam potius abeat medicinam præstantem, etiam per aliud menstruum commodè emendatur corrigitur & tollitur.

Illud autem prioris respectu corrosivi, non corrosivum appellari potest, eò quod ex talibus

Seçtio Secunda de Auro.

bus paretur, quorum materia veniunt in usus familiares, & innoxie alias intra corpus exhibeantur: mitiusq; itaq; hoc est priori, quod auri compage solidiore per fortiora corrosiva tam edomita & fatriscente usurpatur. Quale est menstruum illud vegetabile Spiritus vini optime præparatus & rectificatus vel etiam, si opus, Tartarificatus: solutio enim auri ablato menstruo corrosivo cum Spiritu vini simplici aut Tartarificato per debitam circulationem si iustum tempus maceretur, noxa omnis corrosivi recunditur, mitigatur, & corrigitur. Neque tamen contrariari sibi videtur Paracelsus aut contradictoria proponere licet dixerit Aurum potabile esse oleum Auri sine corrosivis, & alibi Aurum sine corrosivo mortuum esse.

Dum enim dicit Aurum sine corrosivo esse mortuum, aurum considerat crude ut videlicet adhuc est in sua corpulentia, ob quam planè inefficax est & nullas omnino edere potest vires Medicinales; nec edet unquam, nisi per adhibita corrosiva, non qualibet sed congrua & convenientia, corpulentia ista dematur & auferatur. Et sic vult intelligi primam Auri resolutionem, quæ nondum est & dat Aurum potabile, sed saltem materiam parat, per ulteriorem Spagyri operationem, ex qua tandem prodit oleum hoc Auri

I 2

omnis

Sectio secunda de Auro.

omnis corrosionis expers. Hac distinctione
Tunc modo intelligatur Paracelsus, in dictis,
& sequentibus cum ait; Corrosivum in auro
nullo pacto corrosivum appellari debere.

Possent quidem plura in hanc rem dici; sed
consultò ob brevitas studium prætermittun-
tur: cuiq; liberum esto iudicium, modo id cum
ratione & experientia consentiat, quibus
duobus seu cruribus ubique ferè inniti Theo-
phrastum mecum fatebitur, qui rerum natura-
lium & operationum Chymicarum non est
ignarus, licet invidos aliter sentire non ne-
sciam, quos tamen hac in parte nullius æsti-
mo.

Ut ergò, qui artis spagyricæ operibus favent
& iisdem delectantur habeant, quo suum ob-
lectent genium, placuit aliquos parandi aurum
potabile modos huc consignare, non quidem
e meo cerebro prognatos, sed ab excellentissi-
mis Spagyris partim publicis scriptis, partim
privata liberalitate communicarunt. Sanè
sicut per viam illam universalem seu menstru-
um universale Mercuriale, parandi aurum po-
tabile unicus est: sic per menstrua Analogæ
modos dant varii varios: quos universos &
singulos huc transcribere & consarcinare ni-
mis foret prolixum & tædiosum; videri pos-
sunt apud authores Chymicos, inter quos ve-
rè cluet doctissimus Quercetanus, vir de re
Spagy-

Sectio secunda de Auro.

Spagyrica & universa medicina præclarè meritis. Hic de se ipso testatur, se non solum nosse & posse conficere aurum potabile verum, sed modos id parandi penes se etiam esse quam plures, dum sic scribit: Hoc ipsum ego, qui vel omnium Chymicorum infimus sum experientia cum libuerit possum oculis videntum subijcere, infra decem dies, extractam inquam variis modis Tincturam auri, nec non in potabilem liquorem supra viginti etiam formas ipsam redigere; cuius rei spondeo me certissimam fidem re ipsa facturum ei, qui ingenuè post conspectum experimentum & rei veritatem, ignorantiam suam fateri velit, & tam nobilia ac præclara artificia antiquitati incognita suspicere & admirari. Sic præter hunc, qui plures velit modos, is inveniet haut inconcinnos apud Arragosium, Alexium, Evonymum, Fioravantam, Hieronymum Rubicum, Lullyum, Libavium, Matthiolum in Epistolis, Portam, Restadium & alios, quorum scripta typis excusa partim exant, partim verò horum & aliorum artificum Spagyrorum celeberrimorum abscondita latent & secreto asservantur.

Inter plurimos autem aurum potabile parandi modos maximè arridet ille, quem Philosophus sagacissimus & elegantissimus Basilii Valentinus Monachus exhibet passim &

Seçtio secunda de Auro.

ex professo l. de reb. supernat. & natur. cap. & in fine hac verborum seriè: Accipe Spiritum salis, quo extrahe sulphur solis; oleum salis separa, & rectifica sulphur solis cum Spiritu vini ut fiat dulce absque corrosivis.

Postea accipe verum oleum Vitrioli, quod ex Vitriolo viridis æris paratur, in eo solve Martem, reduc denuo in Vitriolum, quod resolve in oleum aut Spiritum, hunc rectifica cum Spiritu vini, conjunge cum priori & separa vini Spiritum; materiam in fundo remanentem siccam, solve in Spiritu Mercurii debito pondere, circula & coagula, donec fixum & constans non adscendat.

Et hoc verum esse Aurum potabile asserit; quanquam idem author innuat quoque per oleum salis dulce cum Spiritu vini fieri posse aurum potabile. Nec aspernandus est modus parandi Aurum potabile quem exhibet Author viæ universalis; sed & hic sedulum, diligentem & in operationibus Chymicis versatissimum requirit & postulat artificem. Injuriam facerem Mysteriarchæ nostro, si eundem hîc sicco vellem pede pertransire, cum is ipse plures quoque habeat & ostendat modos, sit saltem qui eosdem intelligat atque ut decet operari sciat: quos apud eundem scrutetur & inquirat horum

avla

Sectio secunda de Auro.

avidus; præsertim observandi sunt, quos describit lib. 6. Archid. de Magisteriis; ut lib. 2. de viribus memb. inter. cap. 2. Magnus ille Phædro sub titulo Liquoris Ophirizi aurum potabile describit in furno Chymico & parat hoc modo: Ophirizi, seu Aurum [quod ab insula Ophir sic dictum videtur unde Hiram Salomoni Regi ingentem auri optimi copiam attulerunt 1.3. Reg. c. 9.] per regale cementum sive Antimonium purgetur, purgatū in lamellas extenditur, quas in viridi salis liquore dissolvit in pulverem, quam deinceps tantisper aqua cœlesti stillatitia eluit donec nulla falsedo percipiatur: aut si celerius expedire quis velit Ophirizi lamellas una cum plumbi lamellis per 24. horas cementat obtectas & postea sejungat; tunc calx auri parata est. Deinde super elotum pulverem, sive purgatam calcem fundit spiritum vini, ut sex digitos transversos superemineat, ac juncturis benè lutatis macerat simul in B. M. per dies 20. aut 30. tum effundit liquorem citrinum, relicto in fundo pulvere candidissimo, & spiritum vini subtilissimè in balneo à flavo Ophirizi liquore separat.

Postremo extractum Auricolorem rursus quinquies per retortulam agit, & tum quinta essentia solis, seu Aurum potabile optimum erit præparatum. Ante omnia enim necesse est, ut Aurum ex sua metallica natura & mal-

Sectio secunda de Auro.

leatione per Aquam salis confringatur; quæ salisaqua, ubi hoc ad quod perficiendum fuerit adhibita munere suo perfuncta est, removeri debet, quod fit per ablutionem sæpè reiteratam ex aqua pluviali destillata: mox ut ex corpore auri essentia seu tinctura extrahatur, in promptu sit optimus Spiritus vini ex solo vino citra ullam additionem aliam paratus; hic tandem vim Medicinalem ex auro extrahit. Nam propter intimam correspondentiam solis mineralis cum hoc sole vegetabili aurum spiritui vini optimum de essentia sua libens concedit & communicat: ita ut rectè dixisse videatur Basilus Valentinus, sine Spiritu vini non posse extrahi tincturam veram, soles, & genuinum aurum potabile parari.

Ut autem sola tinctura seu essentia solis in usum adhiberi possit, meritò menstruum hoc vegetabile, rursus abstrahitur: Et sic oleum auri, seu Aurum potabile citra corrosiva propriè sic dicta, paratur ab artificib. veris; quandoquidem præter sal, vinum & aquam nil aliud additur; quæ materiæ tales sunt, à quibus in cibo & potu quotidie non abstinemus. Qui per Aquas validas & Regias aurum solvunt & inde potabile id elicere tentant minus fortè tuto quis adhiberi posse arbitrari posset: cui non multum obluctor: præsertim cum, uti dictum, alia via magis tuto id consequi possit diligens Spagyros.

Pof.

Sectio secunda de Auro.

Possẽm equidem addere alios quorundam, qui in vivis adhuc sunt, Chymicorum artificum, parandi aurum potabile modos haut vulgares & parum ab universali illa præparatione distantes: sed verior, ne mihi succenseant & me, quod eorum secreta propalare voluerim, infidelitatis coarguant. Ideoque ignoscant Candidi Lectores & contenti sint his ipsis quas ex principibus Chymicis huc transcripsi; nec apud citatos authores inquirere plures alias & eas varias descriptiones non graventur: Ubi veniam & licentiam hæc & alia secreta Chymica divulgandi ab iisdem à quibus habeo, impetravero multorum qui candidi sunt & sinceri, viris & expectationi non sum defuturus.

Vires Auri potabilis in genere quod attinet, eas præstat omnes, quæ vulgò & ab artificibus Auro attribuuntur, & quidem tantò efficacius quantò aurum fuerit redditum spiritualius & magis activum per adhibitam debitum & legitimam operationem spagyricam.

In specie verò vires auri potabilis diversas dant & enumerant diversi; & ex his nonnulli sunt nimis hyperbolici, suis videlicet præparationibus nimium & plus quam par est, tribuentes, quibus tamen rarò in omnibus ita respondet effectus, eam fortè ob causam, quod talium præparationes non sint verè philosophicæ

Sectio secunda de Auro.

phicæ & à vero illo & genuino menstruo quâ longissimæ distent, licet aliàs sat artificiosæ videantur. Interim tamen negare non potest, eas salutares edere effectus præsertim in morbis quibusdam particularibus.

Sic Vitriolum solis Paracelso est, conveniens Diaphoreticum in morbis pectoralibus, in primis qui oriuntur & mineralium & metallorum fumis, ut videre est apud eundem passim & præsertim l. 2. de morb. mir. cap. 7. & lib. 5. de more rerum naturalium: alibi vim eandem diaphoreticam Vitrioli aurei commendat ad cerebri affectiones & ad oppilationes de obstruendas dando à granis quatuor ad scrupulum semis in convenienti aliquo aliquore.

Sic Arcanum Auri Paracelsus extollit ad tollendum morbum caducum tom. 4. l. de caduc. §. 4. exhibitum dosi scrupli unius ad sex vices per horam ante Paroxysmum & diebus intermissionis manè & vesperi ad semis scrupulum, donec transierit sextus Paroxysmus: Imò Quercetanus adstruit hoc ipsum Arcanum solare maximè conferre ad tollenda omnia Maniarum Melancholiarumq; genera.

Croco solis mira præstabis inquit Paracelsus in appendice ad manuale de lapide philosophorum; at requiritur ad ejus præparationem verus & peritus artifex non autem spurius seu
puta-

Seçtio secunda de Auro.

putatitius impostor : hunc eundem suas edera operationes per sudorē ait doctissimus Quercetanus in Tetrade ; nec etsi alvi fluores magnos nonnunquam concitet , idcirco centra morborum petere & pervadere desinere. Id enim commune habet cum cæteris Medicinis solaribus, quæ ex centris vitale Balsanum recreando ac corroborando radices & primus mali origines ac fontes exhauriunt modo naturæ tantum non nobis cognito.

Magisterium Auri adstruit Quercetanus esse quasi Panaceam adversus omnes vel deploratissimos morbos, quales sunt Lepra, scrophulæ, malum mortuum, Morphæa, Exanthemata, Variolæ, Lues, Epilepsia, Apoplexia paralyfis contractura & id genus alia mala.

Liquorem Auri imprimis commendat ad curandas contracturas Mysteriarcha cum ait lib. 2. de Tart. tr. 1. c. 6. Adhuc unum quod est efficacissimum, sit tamen apud vos sine admiratione, scilicet Liquor Auri. Et paulò infra ; item liquor auri & mumiaë efficacissima sunt medicamenta in contractura : cujus experientiam fecisse subnectit Sixtum quendam ex Gröningen, qui Landenbergerum quendam curavit ex contractura, quinquennio laborantem in noveno diebus ex liquoribus auri.

Sic solare Elixyn maximam habere vim Medici.

Sectio secunda de Auro.

dicinalem adversus quosvis morbos etiam deploratissimos, utque ad conservandam sanitatem colligi potest ex iis quæ Paracels. de eo affert l. 4. de vit. long. c. 3. cum ait: Cuicunque autem confertur Elixyn, idem ita transmutat ut haud dissimiliter sibi porro fixum maneat. Balsamum denique auri valere potissimum in externis, Lupo, ulceribus phagadenicis & cancro adstruit idem in Chirurgia magna: aliis porro ex Auro paratis Medicinis suas attribunt vires & dotes peculiare earundem auctores & artifices. Sicuti ergo hæc omnia in usu Medico plurimi à Paracelso & aliis in arte Chymica celeberrimis viris æstimantur & maxime commendantur: ita etiam Aurum potabile in cœlum usque laudibus extollitur & ceu ob singularem quandam præminentiam & dignitatem aliis medicinis omnibus longissime ante ponitur. Et non immerito tot & tantæ Auro potabili adscribuntur vires, præsertim si per veram & legitimam solutionem atque præparationem verè philosophicam debite fuerit confectam & prudenti consilio solerti-que circumspectione in usus Medicos translatum.

Anima enim illa seu spiritus Auri genuinus quid non præstaret? Est hic vitæ humanæ thesaurus & rationem habet genericam ad quævis totius corporis membra, ob quam ut rectè
sentit

Sectio secunda de Auro.

sentit ex Lullio Libavius dirigitur in morbos membraque specialia potissimum per administrationem cum talibus, quæ peculiariter huic vel illi membro affecto aut etiam morbo sunt dicata.

Licet autem Aurum potabile per se sat efficax sit vires suas exerere & ad eas nullo indigeat alio adminiculo: interim tamen eum à ratione nil alienum committere arbitror, qui talia semper adjicit, quæ vel membro laboranti sunt appropriata, vel affectui ipsi aliàs dicata. Quod prudenter sapienterq; observasse videtur clarissimus vir Jacobus Montanus Regiomontii Borussiae quondam Med. D. præcellens, qui in instructione sua de viribus operatione & salutari usu Auri potabilis anno 1595. edita, & nuper Pandore Magnalium naturalium adjuncta hæc habet: necessum est, ut aurum potabile propinetur cum appropriatis, in quibus respectus habendus ad qualitatem affectus & sedem ipsius; nam pro harum ratione varia conveniunt.

Ordine ergò idem author recenset modum & media usurpandi commodè preciosissimam hanc Medicinam per appropriata quibuslibet membris & morbis media: cujus sinua est ille Auri verè putabilis propinator, de quo supra facta est mentio, dum clarissimi Montani plumis suas imposturas ornare, & de verbo ad verbum

Sectio secunda de Auro.

būm ferè omnia, quæ de viribus operationē & usu veri auri potabilis olim publicavit, exscribere, & suæ decoctioni adscribere non erubuerit, eum procul dubio in finem, ut habeat quo incautis & imperitis eò facilius imponat, & eò citius decipiat. Sed isthunc ad sui similes ablegatum relinquo, & ad vires Auri potabilis revertor, quod Philosophi Chymici & Moderni & prisciferè omnes maximis semper Elogiis & laudibus extulerunt, quas hos loco recensere, & omnium authoritates huc consarcinare tædiosum nimis & inutile etiam reor: sufficit ea saltem, quæ Mysteriarcha Paracelsus de eo passim prædicat, subjecisse.

Hic l. de membr. cont. inquit; tanta vis inest auro potabili, ut non satis possit prædicari: major enim vis confortandi non reperitur, ita ut per hoc remedium curentur omnes morbi, inprimis ii, qui sunt in summo gradu. Juvat namq; semper, ut vult doctissimus Quercetanus, sive alterando sive immutando, sive expellendo, sive aliis etiam modis, prout videlicet opus esse, poterit. Et qui non plurimum juvaret, cum, ut loquitur Hieronymus, Rubeus, aurum si quid aliud temperamento humano simile sit, eamq; ob causam & præterea calore suo ferè cœlesti vires nostri corporis vitales præsertim earumque sedes, nempe cor cerebrum, jecur roboret, sanguinisque ac spirituum

Sectio secunda de Auro.

rum substantiam puriorem illustrioremque reddat?

Imò ut paucis omnia dicam, Aurum potabile universale est remedium & vera panacea, quæ prodest alterando, penetrando, tartareas & tophaceas concretiones resolvendo, obstructa operiendo, putredines prohibendo aut delendo, Mercurialem frigiditatem corrigendo, venena dissipando, spiritus temperatè & mediocriter attenuando, nimis attonitos figendo, ne citò diffilentur, sanguinem purificando, cor solidamq; substantiam confirmando, & omninò ut appositè alicubi loquitur Libavius tum ut medicamentum tum condimentum succo, qualitate spiritu per se vel per accidens simul peragendo.

Ut ita aurum potabile seu liquor Ophirizi, id ita nominante Phædrone illo Rodacheo interiores morbos omnes externosq; quibus ob extremam malignitatem alia ratione subveniri non potest, evellat radicitus, nisi fatalis necessitas, Deo ita annuente repugnet.

Talia itaque & tanta cum præstet verum & genuinum Aurum potabile; quis quæso est adeò ingratus, qui illud ipsum, condignus laudibus non concelebre, potissimum, cum experientiam omnes hosce affectus Auri potabilis genuini & veri

Sectio secunda de Aurō.

Veri [dico genuini & veri, quia nebulonum
quorundam imposturas, aliud quid nomine
saltem re verò & effectu minimè tale, pro au-
ro potabili hincinde exponentium, hîc planè
exulare jubeo] passim comprobare notum sit?

Inde nemini obscurum esse potest, summam
huic medicamento tam præcellenti inferri in-
juriam ab iis, qui Erasti hoc in negotio nugas,
& Auberti ac Parisiensium, aliorumque im-
maturorum censorum Metaphysicas specula-
tiones modò revocentes dignitati & præmi-
nentiæ AURI POTABILIS ruinam machi-
nantur quanquam conatu, frustraneo, & pla-
nè incongruo. Cæci enim de coloribus judi-
cant, & rerum Chymicarum planè sunt ignari
& expertes: ob id censere Chymica temerè
præsumentes meritò irridentur, licet aliàs ob-
diu jam paratam apud vulgus existimationem
aliquam sint suo loco debitè suspiciendi.

His accidit jure, quod olim Magno illo Ale-
xandro Macedonum Regi; Is eum quondam
officinam sculptoriam ingrederetur, tam scul-
ptoris famuli Regis magnificentiam ac splen-
dorem admirati tanquam stupidi in eum in-
tenderunt oculos, idque tamdiu donèc ipse
Rex majestatem suam silentio servaret; cum
verò tam de hac operis sculptorii parte tam de
illa suscitaretur à pueris risu exceptus dicitur.

Quod cum indignè ferret, respondit scul-
ptor

Sectio secunda de Auro.

ptor; ne mireris Rex, quod pueri mei te irri-
deant: audiunt enim te de re ignota loquen-
tem, si verò taceres maximò perè te admiraren-
tur. Quid ergò mirum, si permulti alias sat
docti, cum Chymicis operis sese immiscant,
quas ne in cortice nòrunt, aliis sæpè numero,
qui rem non ita lævis aspiciunt oculis, ridiculi
æstimentur.

Neque me movet, quò minus tam præclare
sentiam de præcellenti hoc medicamento Au-
ro, Judicium Scaligeri, quòd, ut ut in aliis sat
maturum & subtile, crudum tamen vocat Pe-
træus dissert. Harmon. 20. de syncope Thes. 34.
dum exercit. 272. quæ de auro potabili Carda-
nus attulit fœdas nugas esse ait; nec licere na-
turam nostram per auri naturâ instaurari, quia
longissimè disset à natura nostra. Chymiatrì n-
utrum negant; contraq; asserunt & constanter
tuentur, aurum non solum esse naturæ nostræ
convenientissimum, verù etiam per experien-
tiam obtinent, summas & planè stupendas in-
terim tamen maximè salutes Auro inesse po-
tabili vires, de quib. paulò ante satis pro insti-
tutiratione actû. In dubium ergò vocent & re-
jiciant aurum nec non ex eo paratas Medicinas
præstâtes & præsertim famosum illud aurû po-
tabile quicûq; velint ex Misochymicis, & aliis,
artis osoribus: Verù enim verò ii omnes, quot
quot etiam sint, & quales quantivè esse velint

K

& vi

Sectio secunda de Auro.

& videri, penes me tanti non valebunt, ut fidem tot possessoribus & assertoribus autoptis derogare velim aut debeam, potissimum cum sciam Aurum inter metalla preciosissimum non mortuum & omnis virtutis Medicinalis dote exutum & spoliatum à creatore esse productum, sed ut reliqua omnia, ita etiam Aurum in corporis humani utilitatem & emolumentum suas quoque & eas non exiguas accepisse dotes & vires.

Ratiunculas alias, quas contra Aurum portabile & ejus vires afferre solent Miso-chymici, cum ei sint nullius ferè ponderis & momenti, resq; & experientia ipsa contrarium loquatur, consultò hîc prætereo: qui legere eas desiderat, evoluere præter alios Libavium in Syntag. Arcan. Chym. l. i. de Magist. form. c. 13. poterit, qui hac in re abundè satisfacit Miso-chymicis.

Restat tandem ut de dosi hujus Medicinæ præstantissimæ duobus aut tribus verbis nonnulla subjiciantur. Est autem dosi non novem guttarum, quam dosin constituit sui liquoris aureo colore flavescens sæpè dictus auri putabilis propinatur: Ea ipsa enim præter alia multa coarguit, minimè esse verum aurum portabile, cujus sufficit unica gutta & ad summum, re ita postulante, tres exhibere solent artifices spagyri. Et non abs re, siquidem experiun-

Sectio secunda de Auro.

rsuntur guttā florenis aliquot vix sibi compā-
rare posse. Neq; n. est, ut aliquis opinari possit,
aurum potabile verū totum auri corpus in li-
quidam formā redactum; sed solummodo mi-
nima ejus portio: nam non tota auri compa-
ges seu corpus est medicamentosum. sed inter-
na duntaxat pars, quæ respectu massa alicujus
aureæ minima reuera est, quippe quæ se habeat
instar centri. Ea n. sola spiritalis est auri essen-
tia, seu anima, vel astrum solis, cujus in corpo-
re aureo portio est quantitate perexigua, sed
viribus & virtute efficacissima. Contestante
Mysteriarcha Paracelso, qui l. 4. Archid. de
Quinta essentia ait; Sic ulterius indicamus
quintam essentiam esse in auro quantitate par-
vam, reliqua portio mole maxima est corpus
leprosum, in quo nec dulcedo adest, nec aci-
ditas, neq; ulla virtus nisi sola permistio qua-
tuor elementorum.

Quin idem in certo pondere certam & de-
terminatam animæ solaris quantitatem l. 2.
de caduco matricis §. 3. & asserit quinque
uncias Auri [quæ monetæ faciunt & dant
centum florenos,] vix unam drachmam ani-
mæ solaris, seu quintæ ejusdem essentia con-
tinere. Unde mirari subit impudentiam
hujus boni viri, qui ex parva auri quantitatē
aureorum videlicet octo aut ad summum de-
cem, quinque uncias auri potabilis veri, si

Sectio secunda de Auro.

Diis placet, se consecutum sat ineptè & impostoriè gloriatur: quem cum suis imposturis malè valere jubeo, & unicè fugiendum admo-neo, puniendumque, penes quos est potestas, relinquo.

Docuit jam sæpissimè experientia præter multorum Chymicorum testimonia unicam guttam duas etiam & ad summum tres sufficere pro dosi ad quosvis etiam periculosissimos morbos & contumacissimos averruncandos & percurandos.

Licet autem ut hoc obiter saltem attingam, præcellentissima hæc Medicina quibusvis æquè ægrotis & hominibus à Deo sit clementissimè elargita; attamen quia præter studia, fastidia & labores, quos medicus in hujus acquisitione & præparatione exantlare cogitur, sumtus etiam facere debet haut exiguos, evasit Medicina divitum, qui eam solvere possunt, & solvere debent. Id ipsum observasse Arnoldum de villa nova refert, Guibertus, dum eum cum ægrotis, divitibus scilicet, antequam eos curare aggrederetur de certo precio pactum fuisse ait: & inde sibi sumit ansam & occasionem tantum virum calumniis proscindendi Medicus medico-precium sanitatis restitutæ vel maximè invidens.

Sed Arnoldum hac in parte prudenter fecisse, & ob id minimè esse condemnandum calu-mniisq;

Sectio secunda de Auro.

mnisq; proscindendum rectè adstruit contra Guiberti calumnias Evvaldus de Hoghelande in historiis transmutationis metallicæ: quia Medicus Chymicus guttam nullam veri Auri potabilis per universale illud menstruum parati; sive granum nullum aurifici pulveris vel Tincturæ philosophicæ ægro exhibere potest, quin non multum pecuniæ, præter studia fastidia & labores ad eam comparandam impendere fuerit coactus.

Quæ autem causa & ratio est, ut Medicus Chymicus hæc omnia elargiatur gratis? Sanè non credo, Guilbertum aut ejus similem tam liberalem fuisse unquam. Et cur Arnoldus, atque alius Medicus Chymicus hac preciosa utens Medicina, non deberet cum divitibus desperatè decumbentibus pacisci? Quis enim hominum brevi tempore convalescens à gravi morbo, nisi ex pacto teneretur, aliquot aureos pro unica potiuncula in qua granum Tincturæ, aut duæ tresve guttæ genuini auri potabilis dilutæ essent, gratus erogaret? Vim sibi inferri existimarent: quin imò ipsi magnates non parum indignarentur.

Interim pauperibus & tenuioris fortunæ ægrotis ea propterea nō est deneganda, sed gratis elargienda amplam mercedē à Deo omnis boni remuneratoris liberatissimi expectando: quod pios spagyros & Christianos Medicos sedulo observare non dubito.

Verum

Sectio secunda, de Auro.

Verùm de his hoc loco satis; id saltem, ut
tandem huic sectioni finem imponam, mo-
nendum duxi de dosi auri potabilis veri, eam
non temere esse augendam vel minuendam,
sed caute à prudenti & circumspecto Medico,
qui æquè respiciat ad ipsammet auri potabilis
præparationem, subjecti cui propinandum
constitutionem, & morbi percurandi condi-
tionem, non neglecta interim sedula & dili-
genti vehiculi, in quo & cum quo admini-
strandum, consideratione, de-
terminandam.

SECTIO,

SECTIO TERTIA

de

MERCURIO.

D Ignitate, præstante, necessitate & utilitate auri & exinde paratorum medicamentorum, tanquam metallorum perfectissimi & preciosissimi, sufficienter & fusc in antedictis demonstrata & ab ignorantium Misochemicorum calumniis vindicata: nunc quod instituti ratio postulat, ad Mercurium me converto dicturus de ejusdem quoque dignitate utilitate & necessitate in usu Medico, & simul demonstraturus immerito eum & injuste à Misochemicæ, calumniatoribus dilacerari & rejici. Quo autem prolixior fui in Auri consideratione, nunc eo breviora me futurum expectate.

Ac dignitatem & præstantiam Mercurii quod attinget, ratione ortus sui & nobilitatis nihil hic sum dicturus, cum de eo punctu multa eaque scitu jocunda & perutilia scripserint rerum Chemicarum indagatores sagacissimi: uti nec de utilitate & necessitate, quam præstat tum ad congregationem auri ex aquis; tum ad inaurationem & inargentationem,

K 4,

nem,

Señtio tertia de Mercurio.

nem metallorum; tum etiam ad Mechanica quædam opera; quæ singula inculcare non est hujus loci & instituti.

Sic nil dicam, quod & quomodo sit mater, nõ solum metallorum, verum etiam omnium quoque mineralium: cum alii fusius de hoc negotio & sat eruditè scripserint, quibus potius acquiescendum duxi, quam ut vel dicta dicam, vel dicenda non sat dignè proferam; imò nec temporis angustia patitur, nec instituti ratio permittit pluribus de his agere velle.

De utilitate solummodo & necessitate Mercurii in usu Medico nonnulla hic subicere, & lapidem Misochymia calumniatoribus objicere animus est, ut habeant quod allatrent.

Cæterum Mercurius, ut de notatione nominis quid præmittatur, refertur inter metalla, non quod actu tale sit, sed quod potentia sit metallum: hicque Planetæ cœlestis nomine gaudet, non quod sit planeta Mercurius materia hujus Mercurii metallici, sed quod Chymici similitudinem consideraverint, quam habere planetæ cum Metallis deprehenduntur.

Et sic propter maximum & incertum motum argento vivo nomen Planetæ Mercurii attributum videtur. Propriè autem dictum arbitror Mercurium, quasi medium currentem; quid ille duo extrema intermedius ligare Chymicis philosophis creditur: Imò quia ipse

Sectio tertia de Mercurio .

ipse utrumq; extremum sit & ligamentum inter eadem; & si benè perspicias, nil est in metallica natura nisi Mercurius fixus, minus fixus & volatilis. Quod Mercuriale non est, neque homogeneous sed fex & scoria existit separanda & projicienda in vias ut conculcetur pedibus. Hunc prisca sapientes præter usitarum characterem hūc quo caduceus significatur cum anguibus geminis mare scilicet & fœmina mutuo connexu circumvolutis & concordibus, ad denotandam præter alia hermaphroditicam ejus naturam, aliis quoque notis hieroglyphicis denotabant, & nomine Anubidis, quem capite canino fingeant, appellabant.

Sed hæc altioris sunt indaginis, nec ad hunc locum spectant; quod instituti ratio postulat, relictis notis hieroglyphicis, quibus, more consueto, Chymici sua arcana, seu involucris ænigmaticis obtegere solent, ad Mercurium revertor.

Is nihil aliud, est quam liquor mineralis, qui ex Metallica viscida sulphurea que terra exacte contemperatus est, spirituosus, frigidus quidem ad sensum tactus, at calidissimus quoad internum ejus ignem; cujus ratione operationes Mercurii sunt summè admirabiles ad dissolutiones omnium corporum Metallicorum.

Imò Mercurium efficacius corpora metal-

K 5

lica

Sectio tertia de Mercurio.

lica dissolvere & expeditius atq; citius id præstare ac quamvis aquam fortem, sit etiam fortissima, norunt & experti sunt, qui ex eo debite in hunc usum præparato, veram auri solutionem philosophicam dependere deprehenderunt.

Hujus in Medicina usum planè neglexit maxima Dogmaticorum Medicorum pars, reputans argentum vivum ei rejiciens ceu lethiferum & summè noxium venenum; causam, cur ita sinistrè de Mercurio senserint, hanc colligo ex eorundem scriptis; paucissimos videlicet illorum veram argenti vivi cognitionem habuisse, & ferè omnes spagyricam ejus præparationem ignoravisse. Sive enim Dioscoridem, sive Halenum, sive Oribasium, sive Actuarium, sive alios ex eorum censu quis perlegat, eos quid sit, argentum vivum nunquam rectè cognovisse deprehendet; siquidem id arte factum, nec ut Gal. l. 9. simpl. loquitur esse ex simplicibus sponte nascentibus medicamentis asseruerunt ex uno Dioscoride omnes.

Imò adeò ejus ignari fuerunt, ut cum eo etiam circa modum asservandi Mercurium, eundem errare errore erubuerint, dum eum alia vascula præter vitrea, plumbea, aut stannea exedere dicunt; cum tamen ut de vitreis nil dicam, plumbea aut stannea præ reliquis
maxi-

Sectio tertia de Mercuria.

maxime arrodat, sola terrena vero & lignea etiam ne minimum lædat; unde hodiè ligneis vasculis, citra damnum & jacturam commodè asservatur.

Sed talia hoc loco parum moror, ad vires ejusdem medicinales & præparationes legitimas conversus, quid de his prisci Dogmatici tradiderint, anquirere magis necessarium duco. Dum autem priscos illos materiæ Medicæ scriptores & inter hoc reliquorum facile principem Dioscoridem evolvō, tam nullas salutaris argenti vires apud ipsum invenio, ut etiam inter venena ipse Mercurium reponat, dum l. 6. c. 28. eundem comparat & æquiparat. Spumæ argenti eum ait; Argentum vinum potum eadem quæ spuma argenti infert.

Quas autem noxas inferat spuma argenti proximò præcedenti capite his verbis recenset: Spuma argenti potu, stomacho ventri & interaneis gravitatem cum magnis torminibus affert & nonnunquam pondere suo intestina vulnerat, urinamque supprimit; corpus intumescit plumbeamq; deformitatem concipit.

Hunc de verbo ad verbum sequitur Paulus Ægineta libr. 5. de re Med, cap. 61. & libr. 7. de re Med. sub voce hydrargyri ait; Argentum vivum ad Medicum usum non valde assumitur, cum venenum existat.

Idem

Seçtio tertia de Mercurio.

Idem planè sentit Aëtius Tetr. 1. serm. 1. & eandem cum dioscoride & Ægineta recantat cantilenam Actuarius l. 5. method. med. c. 12. circa finem. Galenus autem, in quo ingenuitatis laudem promeretur l. 9. de simp. med. facult. c. 59. se nullum ejus fecisse periculum in Medicina, & ob id ignorare an interimat, si devoretur vel admotum sit, an non, ingenuè fatetur.

Ut ut autem apud priscos illos quos recensui dogmaticos argentum vivum adeò infame evasit, ut etiam inter venena fuerit repositum: fuisse tamen illo etiam tempore, qui ejus usum non penitus respuerunt ex eodem Ægineta colligi potest, dum l. 7. de re Med. mentionem facit quorundam, qui istud ustum ac in cinerem redactum aliisque speciebus permistum colicis & volvulosis bibendum dederunt.

Avicenna Arabum Medicorum princeps licet argentum vivum noxa omni prorsus carere non adstruat nonnulla recensens ex ejus usu minus convenienti prodeuntia damna l. 2. tr. 2. c. 47. videtur tamen cognovisse illud quandoque citra noxam exhibitum fuisse, cum l. 4. fen. 6. tr. 1. c. 2. sic scribat: Argentum quidem vivum plurimi qui bibunt non læduntur eo; egreditur enim cum dispositione sua per ventrem inferiorem.

Imò loco priori ait, incomprehensum sive incom-

Sectio tertia de Mercurio.

incompertum esse argentum vivum extinctum gravitate sua obvia quæque corrodingo interficere. Sanè posteriores Medici Argentum vivum plurimum valere ad curanda ulcera contumacia cancrofa & phagædenica; ad dissolvendos item tumores nodofos, expellendos ventris lumbricos, omnemque putrilaginem emendandam manifestis experimentis deprehenderunt: Imò recentiores ulterius progredi eundem Mercurium ad luis venereæ curationem admove-re aufi sunt, primò quidem extrinsecus in Emplastis unguentis & suffitibus; & tandem etiam internum ejus usum non reformidarunt dogmaticorum saniorum haut pſtremi; dum certo artificio in pulverem præcipitatum & in pillulas concinnatum exhibuerunt. Et experientia hiſce ſuffragata eſt & Mercurium in multis ardoribus urinarum, gonorrhæis fætidis & puſtulis ac exulcerationibus malignis ſaluberrimum demonſtravit.

Atque hinc magna pars modernorum Dogmaticorum eruditione & artis operibus celeberrimorum tam ſalubri & multijuga experientia commota unanimi ſuffragio à priſcorum accuſatione venenoſitatis Mercurium penitus abſolverunt; & eum contra ſummis laudibus in uſu Medico extulerunt, ita ut etiam crudum illum citra ſolertiorem aliquam præparationem, tutò multis morbis opitulari
teſtati

Sectio tertia de Mercurio.

testati fuerint nonnulli & in non vulgaris eruditionis & experientiae Medici Dogmatici.

De Hermeticis quid dicam? Hi Mercurii naturam penitus & intimius perscrutati, longe praestantiores & majores adhuc vires in eo deprehenderunt adversus vel deploratissimos morbos efficacissimas. Hinc illi ipsi in id summo studio incubuerunt, ut ex Mercurio plurima eaq; saluberrima pararent remedia diverso & summe artificioso apparatu: Inter quos elucet, & omnibus merito praeminet Mysteriarcha noster Paracelsus; quem postmodum secuti viri Chymiatři omnibus temporibus accuratissimas & praecellentissimas Mercurii preparationes excogitaverunt, paraverunt, experti sunt, & vel scriptis vel ore tenus posteris communicaverunt.

Priusquam autem preparationum ex Mercurio Catalogum subnectam, liceat hoc loco Mercuriomaſtyges quosdam insolentiores confutare & in fontem innocentemq; Mercurium ab eorundem calumniis vindicare.

Ceterum ut Misoſchymici rei veritate & evidentiā convicti quodammodo concedere coguntur, ex Auro paratas Medicinas posse tuto intra corpus adhiberi: Sic nullo pacto sibi patiuntur persuaderi ex Mercurio & aliis mineralibus parata remedia tuto in usum medicum adsumi posse, cum ea omnia sint illis summe venenosas.

Et

Sectio tertia de Mercurio.

Et ut alia paulò seponam, Mercurius qui dicitur sublimatus iis tanta qualitate maligna toxica & summè deleteria præditus habetur ut inde nullo modo fieri posse medicamenta proficua & salutaria arbitrentur & putent.

Exinde ergò Misochymici, qui se jam, quod volunt, obtinuisse sibi imaginantur, quod à partibus ipsorum stare videant Fernelium virum alioquin doctissimum & experientissimum, Argenti vivi usum ex agro medico proferibunt, quod videlicet sit venenum maximè deleterium: quodq; immania iis qui eo utuntur superveniant symptomata; quod experiri ajunt, quibus in usum Medico per suffumigia & inunctiones, vel manuali ut metallariis & aurifabris id fuit familiarius.

Verum ut ab his divortium faciam & discentium, moveor præter ipsissimam experientiam, [qua edoctus sum, mercurium debite præparatum & legitimè administratum atq; exhibitum salutarem & innoxium se præstitisse non lue venerea solum infectis, verum etiam aliis & iis periculosissimis morbis ad desperationem usq; excarnificatis] suffragiis virorum in arte Medica versatissimorum & Galeni etiam sectatorum strenuorum.

Hi unicum argentum vivum pro solo vero luis veneræ *ρίζοτόμω* & Herculeæ tam pertinacis mali antidoto agnoverunt, usur-

Sectio tertia de Mercurio.

usurparunt, & scriptis suis adhuc & alia plurimum commendaverunt: inter quos præcipui sunt, Fallopius, Matthiolus, Brassavola, Antonius Gallus, Lucas Chinus, Cæsalpinus, Mercatus Saxonia, Felix quondam ille Platerus; Steegius; ut taceam alios quam plurimos Italiae, Galliae, Germaniae Medicos Dogmaticos.

Ne quid interim dicam de Medicis Hermeticis, Quercetano, Crollio, Hartmanno Beguino & aliis etiamnum viventibus & artis operibus celeberrimis. Neque tanti apud me potest Fernelii authoritas, quem alias merito plurimi aestimandum ducō, ut cum ipso & in gratiam ipsius aliorumque Mischymicorum credere velim aut debeam Mercurium esse venenum & quidem ex eorum genere, quæ tota sui substantia *Θανατορα* sint & funesta, cum eundem rationis & experientiae iudicium redarguat.

Si enim tale & tantum esset venenum utique, nil nisi perniciem & internecionem adferret & inferret iis, quibus daretur & propinaretur: sed experientia quotidiana docuit, & experimenta Fallopii, Massariae Matthioli Plateri & aliorum comprobant, citra omnem noxam mulieribus difficulter parturientibus pueris & adultioribus lumbricis divexatis salutariter propinatum fuisse; ut taceam nunc
quan-

Sectio tertia de Mercurio:

quantum emolumenti Mercurii ritè præparati
ti usus attulerit quam plurimis Gallica lue in-
fectis & ad desperationem decumbentibus.

Quid ergò Miso-chymici auctoritate Fernè-
lii vos fulcire præsumitis? Nullum est hoc fun-
damentum & dudum experientia auctoritate-
que plurimorum Dogmaticorum penitus de-
structum & sublatum. Neque vos hac in par-
te tuetur Galeni quoq; auctoritas; licet enim
is alicubi asserat, Mercurium esse venenum
corrodens, attamen non videtur id ex sua sen-
tentia asserere, sed potius ex vulgi persuasione
falsa & futili. Hoc quod dico, ex ipsismet Ga-
leni verbis supra allatis facile colligo, quando
ait & sine circuitione fatetur se nullum planè
fecisse experimentum, unde de argenti vivi
qualitate & viribus statuere & judicare po-
tuisset.

Si ergò Galenus argenti vivi vires nunquam
per usum Medicum fuerit expertus, quo fun-
damento alio, quam ex vulgi relatione & per-
suasione id de Mercurio asserere potuit? Et
dato, Mercurium esse venenosum, quid inte-
rim obstat, quin per debitam præparationem
omnis venenositas sequestrari valeat? Ac, ut
dicam quod res est, Mercurius per se & in sua
essentia consideratus, omni caret venenosita-
te, violentia & malignitate: quemadmodum
dexter ejus ritè & secundum artem præparati

L

usus

Sectio tertia de Mercurio.

usus sapius docuit & etiamnum docet. Quod si quid venenositatis & effectus deleterii acciderit, id adscribendum est, non ipsimet per se Mercurio, sed aliis extrinsecus eidem adhaerentibus heterogeneis: quæ debita præparatione, antequam in usum veniat, sunt ab essentia Mercurii homogenea separanda; & hæc Mercurii essentia homogenea saluberrimum est & fit medicamentum.

Inde porro constat, symptomata illa iter & ex usu hydrargyri nonnunquam provenientia non in Mercurium per se & homogeneam ejus essentiam referenda esse, sed in adhaerentia heterogenea non debite separata: quamquam debite præparatus, cujus ratione planè innoxius esset, sinistrè tamen aut intempestivè usurpatus, & sic ex accidenti obesse potuit.

Quò enim medicina si debite administratur, salubrior est, eò per sinistrum & intempestivum usum evadit calamitosior: quod ipsum, si occasio ferret, & me in exempla diffundere animus mihi esset, per purgantia, opiata laudana, medicamenta diaphoretica & diuretica, ipsumq; divinisimam omnium antidotorum Galenicarum Theriacam satis superq; demonstrare possem. Sed facessat abusus, dexter usus Chymiatros occupet. Si quæ mala eveniunt, ea abusui potius accepta sunt referenda, minime autem dextro usui: Et in specie adscribenda
hîc

Sectio tertia de Mercurio.

hic sunt Mercurio vel omnino crudo, vel eadem non debite aut sufficienter præparato.

Unde colligitur, iniquos eos esse plane malevolos, qui dicta non considerantes ex sola & mera invidia in Chymica & Chymiatros, Mercurium non solum privatim apud ægros & alios, verum etiam in publicis quandoq; conventibus suis onerare, & Chymiatros eodem artificio genuino præparato dextre utentes audacter & quasi in faciem calumniari erubescunt, dum Mercurium dulcem dictum, dulce nominant venenum, & Chymiatros vel tribus pillulis ex Mercurio paratis, impunè enecare homines plenis buccis mentiti fuerunt.

Tales profectò ante secum habitare debuissent & suas verrere ædes, quam injustè & iniquè de aliis contra propriam conscientiam & rei veritatem tot mala & tanta mendacia profundere animum induxissent. Profectò suam hi produnt ignorantiam & caninam maledicendi insaniam & invidiam, dum id quod nesciunt quid sit, nec præparare norunt, aut dextre in usum adhibere, tã protervè calumpniantur. Cur enim vobis Mercurius dulcis, dulce est venenum? Dicite; & probate veris rationum & experientiæ fundamentis, crudum Mercurium esse venenum; & communicate quò vos dulcem paratis Mercurium, qui sit vene-

Seçtio tertia de Mercurio.

num dulce. Is enim qui modo verè spagyrico paratus Chymicis est in usu, omni caret non tantum venenositate, verum etiam omni vehementia alicujus operationis.

Quæ contra pillulas Mercuriales evomuerunt modo non attingo; commodius infra ubi earundem in specie facturus sum mentionem defensio illarum suscipietur: moram ne ægrè ferant. Id interim sciant Miso-chymici Mercurium & inde remedia debite parata salutares effectus ob eorum calumnias minimè deperdere; sufficit, experientiam stare & esse à partibus Mercurii & aliis omnibus Chymicorum genuinorum remediis: imò ea ipsa experientia luculentissimè hæcenus demonstravit Chymica remedia trino isto adverbio, citò tutò & jocundè, quibus officium Medici describit Galenus passim & cum eo Cornel. Celsi l. 3. de med. c. 4. vulgaribus istis dictis Galenicis, quorum tamen plurima Galenus, ignoravit, longissimè esse præferenda, sicuti aliquanto fufius prima sectione probatum.

Sed hæc sufficiant; ad Mercurium reversus subjiciam nunc nonnulla, de remediis quibusdam ex Mercurio paratis, quæ plurimi ac salutaris usus in Medicina docuit experientia.

Sanè inter Medicos, qui se Galenicos profitentur, ut rectè monet doctissimus Quercetanus in consilio de lue venerea, licet sint, qui
Mercurio-

Sectio tertia de Mercurio.

Mercurium ex agro Medico non rejecerunt, nullus tamen eorum, nisi unà spagyricæ Medicinæ fuerit deditus, legitimam Mercurii præparationem attentavit, nec ullus dictorum attentare potuit, cum nullus ferè intimam Mercurii naturam cognoverit, & nullus verè Spagyricam ejus præparandi rationem sciverit aut addiscere voluerit: hinc crudum eum, aut crasso saltem modo præparatum & præcipitatum in usum Medicum receperunt & scriptis suis commendarunt.

Quod si his integrum fuit & laude dignum hoc modo Mercurium usurpasse & deprædicasse; quid obstabit quò minus Chymiatři eodem exactè repurgato & debite præparato uti debeant aut possint? Quid etiam prohibet quò minus Chymiatři Medicamenta Chymicè ex Mercurio confecta dignis extollant Encomiis, eum, quid utilitatis præstet ita purificatus & præparatus Mercurius probè norint, & sapissimè experti fuerint?

Qui ex Mercurio crudo faciunt coctum, ex vulgari plebeioq; nobilem & philosophicum ex noxio salutarem sulphur illi quod habet arsenicale exuendo, & superfluum illam humiditatem aqueam consumendo, inque, alexiterium & benignum naturæ medicamentum transmutando, quod postmodum sit primus præcipuus & tutissimus multorum morbo-

L 3

rum

Sectio tertia de Mercurio.

rum expulsos, citra metum omnium eorum symptomatum, quorum ex crudo alius & impuro consequentium ratione & causa communiter suspectus esse solet Mercurius: tales nonne summa laudè digni videntur? Et sic cum Dogmaticis fatentur Hermetici crudum Mercurium tremorem facere & rigorem, nisi ut Theophrastus loquitur, optimè præparetur si in tuo corpus sumatur, quos efficit extra corpus. De hoc crudi Mercurii effectū, qui dubitare casit, is consulat aurifabros & inauratores, eosq; qui in fodinis versantur, atq; tales & consimiles noxas sapissimè experiuntur. Verum enimverò licet non negem dictas noxas & incommoda evenire iis qui crudo utuntur Mercurio; ausim tamen adfirmare, damna ea omnia fieri, non à Mercurio per se & simpliciter, sed ut est impurus, & ex accidenti, propter commixtos illos quos habet vapores arsenicales summè noxios & sedulò metuendos.

Ab iisdem ubi per solertis artificis ac Philosophi manus fuerit liberatus, non solum innoxie sumitur Mercurius, sed verè tunc est, ut eum alicubi vocat Theophrastus naturalis Theriaca. Quando ergò Chymici Mercurio utuntur, utuntur eo non crudo, quanquam crudus etiam non sit toto genere deleterius aut venenatus, sed accuratè & philosophicè præparato: per quam præparationē antiquam
pellera

Sectio tertia de Mercurio.

pellem exuit, & novas qualitates, ac vires induit; fitq; ex vulgari & impuro philosophicus & purus summeq; salutaris, non quidem quod sit vel calidus vel frigidus, aut hac vel illâ qualitate primâ secundâve præditus, id enim parum refert, sed quod sit spiritus corporeus, aut corpus spirituale ut loquitur sagacissimus Quercetanus. Cæterum cum noxa Mercurii si quæ est, ferè consistat in ejus volabilitate, in id incubuerunt spagyri ut eadē demtâ fixus redderetur: veræ igitur & salutes Mercurii præparationes consistūt in debita ejusdem fixatione quemadmodum venenum in aura quadam volatili. Fixus autem redditur per triplicē præsertim operationem spagyricam sublimationē videlicet, præcipitationem & destillationem: quas ubi perpeffus fuerit, planè fit innoxius, & summè salutaris, & summâ atq; efficacia blanda interim pro corpore humano expurgando elargitur & communicat medicamenta.

Salutari enim quadam vi spiritus unâ cum arteriis peragrat, sanguinem cum venis & humores toto corpore fusos, itemq; medullam cum ossium intimis pervadit cavernis, & quicquid vitii nervos occupavit, aut inter carnem & cutim irrepsit corrigit universum.

Nolo autem, Miso-chymici arbitremini, me hæc de Mercurio confingere: audite, quæso, quid Libavius acerrimus & strenuus aliàs

Sectio tertia de Mercurio.

Dogmaticæ factionis propugnator de argento vivo & eo quidem sublimato eruditissimè & verissimè scribat in syntag. arcan. Chym. l.7. de transmutat. Magister.c.27.

Multa sunt, inquit, in arte Chymica admiratione digna ex quibus sapientia, potentia, gloriaque Dei insigniter elucescit, & naturæ circa nos interior vultus potestasque recondita conspici potest: sed inter omnia vix est mirabilius opus actis, quam id quod jam tractandum suscepimus, propter vires effectaque & compositionem singularem, in qua aqua illa viva ponderosa, amicissima metallis, per se impura, imò ventus ille admirabilis, qui nihil habet in natura minerali conferendum sibi, quasi Gorgone conspecto, nihilominus servato pondere suo in lapidem transmutatur, qui puritate & perspicuitate sui cum quovis crystallo certat, potestate vero nihil sibi comparandum invenit. Est summum vitæ venenum postquam est interfectus; sed non minus etiam summum contra venenum remedia secum habet, atque adeò fieri potest omnium morborum sanabilium unicum remedium. Imò in eo tanta esse mysteria asserit, ut in hac vita non possit explorari nec enarrari omnis ejus potestas; ideoque satius esse monet hanc creaturam Dei gratis animis accipere & prædicare in ea creatoris sapientiam, quam plenam ejus notitiam sibi polliceri.

Quæ

Seçtio tersia de Mercurio.

Qui itaque Mercurium cavillantur, eo ipso produnt, se foris saltem quasi per umbram aut Conopeum inspexisse naturam, tanquam ex illis unum quos Plato fingit in puteo tenebroso sedentes umbras rerum à Lumine averſas non autem res ipsas videre.

Hi sanè ardentibus precibus Deum Patrem Luminis jugiter ſolicitare deberent, ut ex isto tenebrarum & errorum puteo extraherentur: quod ubi conſecuti fuerint, etiamſi putaverint ante ſe omnia cognita & perſpecta habere, tunc tamen primum animadvertent in quanta fuerint Caligine, quamque foedè in plerisque hallucinati.

Nam qui in veritatis lucidiſſimum campum ut eruditè & verè loquitur loco citato Libavius, ex tenebris mortalium producitur, ſentit quaſi umbroſum tegumentum aut membranam ſpiſſam opacamque prius oculis obtenſam detrahi, ut jam omnia purè & per ſe uti ſunt, poſſit intueri.

Sed quæ extra præſens ſunt inſtitutum, quid ad me? In errorum tenebris qui velit verſari & permanere, per me licet; nemini ob id ſuccenſeo: ſufficit Mercurium & quidem ſublimatum licet ſit unum venenum, eſſe tamen omne præſidium & quidem naturale ad morbos non tantum defectuſq; hominum ſed etiam Metallorum.

Sectio tertia de Mercurio.

Est enim in eo summum arcanum sapientum; vis item incarnativa, utpote in Balsamo naturæ, quod mirabiliter renovet, & ab omni immunditia repurget, si adhærescens venenum ei fuerit adeptum. Quod qui præstare ignorant, nec didicerunt, ii ab usu illius in Medicina potissimum interno abstineant penitus: Usus namq; hîc requirit peritum sapientem providumq; Medicum; quippe quò efficacius & actuosius est medicamentum, eò periculosius in usu improvido intempestivo & temerario peccatur.

At statim hîc quosdã expetere audio communicationem modò genuini per quem adhærescens venenum revera adimi & Mercurius in salutare remedium transmutari possit: quibus ut satis fiat, ante omnia sedulò admo-neo sese à Chymicorum scriptis & imprimis Paracelsio divelli non patiantur, sed frequenti & assiduâ lectione iisdem incumbunt, & præterea verorum artificum laboratoria non ita fugiant, sed laboribus adsuescant & operationum Chymicorum diversitates atque effectus addiscere non erubescant: Sic enim ejus quod desiderant, participes fieri possunt, & sibi acquirant medicamenta ex Mercurio & aliis metallis, atq; mineralibus summè salutaria & proficua. Passim autem apud authores Chymicos inveniuntur Mercurii præparationes solertis-

simæ

Sectio tertia de Mercurio.

simæ & optimæ : quas tamen huc congerere & confarcinare non est animus, nec id fert instituti ratio : ut autem cupidis lectoribus aliquâ saltem ex parte gratificer, lubet in Mercurii honorem ampliandum & Misochymicos confutandi ergò, præparationem unam atq; alteram subnectere, dicturus de Turbith minerali sine igne, de spiritu Mercurii, sale ejusdem, de Mercurio vite simplici & solari, quibus addam ex Duncano descriptionem Laudani Mercurialis.

Ac Turbith hoc quod attinet, ipsū est, quod Misochymici allatrare solent & diffamari desiderant, quam iniquè autē id tentent Misochymici, paucis per occasionem hanc oblatâ modò demonstrabo. Est a. hoc materia pillularum, quibus impunè necari homines à Chymiatris Misochymici mentientes calumniantur. Quomodo vos Misochymici de hisce pillulis ita frivole & temere judicare potestis, cum certò sciam vos quales illę sint, ex quib. constet ac quomodo præparentur, penitus ignorare? Priusquam autem me ulterius Misochymicis opponam, è re fore arbitratus sunt præmittere ejusdem præparationem, vires & usum, ut videl. inde Misochymici si volūt, sapere discant. Est autem præparatio ea simplex admodum, & perficitur sine omni ignis materialis externi & culinarii accessione in instrumēto ad id negotium

Sectio tertia de Mercurio.

tium apto & convenienti: sed temporis aliqua intercapedo ad eam absolvendam necessario requiritur. Interim cautione opus est, ne parans hoc medicamentum lædatur per attractionem halitus alicujus noxii, qui inter commiscendum expirare solet, qui cerebrum primo adurit, & sternutationis fit causa: Commodè autem evitari possunt clausis obturatisque aut averfis naribus.

Neque nimium festinet, aut negligentius præparationi incumbat laborans: alterutrum enim eorum ubi evenit usus medicamenti haud sufficienter & debite præparati meritò fit & redditur suspectus. Materia ex qua, est una & gemina, simplex & composita; unam dico & simplicem, quia unum habet pro Basi Mercurium; geminam vero & compositam, quia ex duobus ad invicem conjunctis Mercurii, divinum hoc conficitur medicamentum: ut hinc rectè dixisse videatur Libavius lib. 7. syntag. cap. 30. Cogitatio subit hoc medicamentum esse inventum inquisitione duplicis Mercurii ex una radice.

Nolim autem succenseat candidus Lector, quod hujus componendi rationem non dilucidius expresserim; id enim citra crimen perjurii mihi mihi mè fuit integrum: neque interim, quod crudus quidam Miso-chymicus cavillari ausus fuit, præparatio & ipsum medicamen-

Sectio tertia de Mercurio.

eamētum tanquam noxium & impostorū
quid, statim rejiciatur & contemnatur, ex hoc
capite, quod Chymiater noluerit communem
& cuius obviā esse harum suarum pillula-
rum pręparationem.

Quasi verò, quę ipsis Misochymicis non
statim communicentur, ob id sint & esse dēbe-
ant futilia, inutilia, noxia & impostoria! Non
is es, bone vir, cui statim omnia arcana & se-
creta communicentur: Osoribus enim & in-
dignis, quique Chymiatrīam & Chymicā im-
pudenter calumniari solent, talia non sunt in
os intrudenda. Si candido animo & sincero
humanitatis affectu pręparationem ab ejus
gnaro petiisses, fortē tibi illam candidē & sin-
cerē communicasset: nunc cum nunquam sci-
re eum à Chymiatro postulasti, is nihilominus,
ut videas illum tibi benē velle, ad Libavium te
remittit, quem oculos tibi aperuisse in Chymi-
cis te aliquando confessum recordatur Chy-
miater.

Hunc autorem si attentē & non oscitanter
pellegeris & intellexeris, invenire potuisti
confimilem ferē pręparationem loco proxi-
mē citato. Nec ab hac nostra distare videtur
illa quam exhibet Crollius in sua Basilica Chy-
mica cum ait; In secundo modo mortifican-
tur corrosivi Spiritus Vitrioli & salis in Mer-
curio sublimato, è quo miro & simplici artifi-
cio

Sectio tertia de Mercurio.

cio homogeneo, fit pulvis ChrySTALLINUS insipidus.

Et hunc verè dulcem Mercurium posse denominari arbitror; saporis siquidem est ad dulcem ab insipido declinantis: quem præter omnem rationem solius invidiæ & livoris stimulis agitati Misochymici dulce venenum indigetare non erubescunt; at quam falso titulum hunc divino huic medicamento, quod nunquam cognoverunt, nunquam præparaverunt, multò minus unquam usum ejus experti fuerunt, attribuant Misochymici, quis sanæ mentis non videt.

Vires quod attinet, eas deprehenderunt Chymiaci summè salutare in febribus tertianis & quantanis, ictero, scabie, lue gallica, & aliis præter naturam affectibus quam plurimis; quod contestari possunt agrotorum per idiplum medicamentum, divina cooperante gratiâ, restitutorum haut pauci.

Est enim ut rectè loquitur Crollius, unum è præstantissimis catharticeis, per se vel cum aliis catapotiiis in usu Medico radicaliter omnia noxia è corpore humano pellens: hocque illis non videbitur mirum, qui sciunt Mercurium esse Balsamum naturæ, in quo est virtus incarnativa & regenerativa, mirabiliter renovans & clarificans ab omnibus impuritatibus.

Hujus dosis est perexigua; nam summa dosis
grana

Sectio tertia de Mercurio.

grana quatuor non excedit. Exhibetur autem, cum succo liquiritiæ, extracto ejusdem aut si placet, cum extracto aliquo purgante, Rhabarbi, foliorum senæ, Mechoacannæ & consimili: cum horum alicujus portione sufficienti Mercurius hic accurate subigitur & in massulam redigitur; ex qua postmodum conficiuntur pillulæ quantitate majores vel minores, & sic numero quoq; plures vel pauciores, pro ut occasio est. Neq; propterea, ut argutè si Deis placet, nonnulli calumniantur, venenosum cōargui potest & debet medicamentum hocce, ut & Chymica alias cum parva dosi non sit inditium & signum alicujus venositatis, sed potius verum *πρόσιον* debitæ & Chymicæ præparationis atq; inde resultantis summæ efficacis operationis. Quod si exiguitas dosi certū & verum esset veneni indicium, quo Misochymici Diagridiū, Trochiscos alhandali & alia purgantia vehementiora reponent? Quid præterea de Bezoarticis statuendū? Licet ergo dicta purgātia & Bezoartica minima dosi propinentur, quis tamē unquā purgantia illa rejicit ex Dogmaticis; aut quis Bezoartica venenosa esse ausus fuerit? Nemo sanè; quin potiù tantum tribuūt purgātib. illis Misochymici, ut ferè nulla compositio pillularum, aut Electuorum in dispensatoriis & officinis sit quæ non eadem recipiat & habeat. Adhæc tantum abest ut Bezoartica venenosa concedant, quin

Sectio tertia de Mercurio.

potius ea ipsa summam contravenena vim & virtutem obtinere credant & profiteantur Dogmatici saniores ferè omnes.

Ut ut autem dos hanc sit perexigua, & ob id facile citra nauseam adsumatur; non tamen est inefficax, sed vires exerit necessarias & pro exigentiâ rei sufficientes: præcipuè & ferè semper per secessum citra vehementiam & torsiones, quæ in aliis non rarò purgantibus se experiri & sentire conqueruntur haut pauci.

Nonnunquam etiam & tunc solum cum ventriculus scatet impuritatibus vitiosis, unum atque alterum vomitum pròritati, sine illa vehementia quæ aliquando vomituriens plurimum contorquet. Caterum modus utendi hic est; manè jejuno stomacho offerantur pillulæ, post quarum assumptionem æger in lecto sese adhuc per horam contineat, cavendo ne superdormiat, quandoquidem experientia docuit, vim earum purgantem ferè ex toto evanescere, & in somno sudorem producere, nec eum inutilem & noxium.

Postquam verò surrexerit æger, jejUNET per tres horas & tunc offerendum ei est jusculum aliquod: Convenientissimum est carnis bubulæ aut pisorum; in quorum defectu, etiam alia juscula non sunt repudianda.

Ideo autem jusculum offerri suadetur, quia, cum tardissimæ sint operationis & ferè non
ante

Sectio tertia de Mercurio.

ante quam jusculum fuerit ingestum, massa illa per liquidum istud est resolvenda & diluenda, ut medicina suas operationes quasi jam soluta citius aggrediatur & felicius perficiat. Et has pillulas hoc modo usurpatas nemini unquam obfuisse experientia comprobat, & contestari possunt, qui usum earundem salutarem in variis & diversis morbis febribus præsertim tertianis & acutis felicissimè sunt experti; rumpantur etiam illa Misochymico omni, qui impudenter mentiendo Chymiatro imponere voluit, ac si tribus istis pillulis enecaret homines impunè.

Neque opus fuisset ob harum pillularum & aliorum medicamentorum infelicem & infauftum usum, & sic Chymiatrorum causa novum extruere cæmiterium; potius id exegisse Misochymicorum quorundam infauftam praxin, & Impostorum ac Vetularum Medicarum, sit etiam Alcyda Forestiana, temerariam curandi ægros præsumptionem & audaciam, docuit experientia.

Profectò hujuscemodi Misochymici ante secum habitare debuissent & suam verrere ædem, quàm injustè & iniquè de alio, à quo nunquam vel verbulo fuère oblæsi, contra rei veritatem, & propriam conscientiam sentire & mentiendo proloqui. Tres pillulas se exhibuisse & etiamnum exhibere fatetur Chymia-

M

ter,

Sectio tertia de Mercurio.

ter, nec iis uti desiner propter Misochymicorum luridam invidiam: istis autem hominem ullum è medio sublatum, aut ulli unquam damnum aliquod illatum plane diffitetur & Misochymicos veritati hac in parte parcere, & nil nisi calumnias exsuture illis in faciem regerit.

Hoc se comprobaturum offert Chymiater, si opus, quam plurimos in hac civitate iisdem tribus pillulis in variis & diversis morbis felicissimè usor fuisse, & se paucioribus iisdem obfuisse quam Misochymicos istos. Agite, si viri estis, probate, quod falso Chymiatro ob hasce pillulas imponere voluistis. Non potestis certo scio.

Quod si fortè cuidam, post earundem usum, quibus à febre tertiana quâ tum laborabat, liberabatur, aliquot elapsis diebus tandem sinistri quid evenerit, denuo vos provoco, si viri estis probate id eidem harum pillularum ratione evenisse & non potius aliam ob causam. Nec hoc cum rationis fundamento facere potestis: In promptu causa est; ignoratis compositionem earum & effectum earundem nec salutarem nec pravam unquam estis experti.

Quomodo ergò tam impudenter & audacter insontem Chymiatrum & saluberrimum hoc medicamentum calumniando detrahere bonis potuistis, Misochymici: sed iis, ad sui similes ablegatis sufficiant respondisse hæc, donec

Sectio tertia de Mercurio.

nec forte occasio sese obtulerit liberius cum
iisdem conversandi. Ad alia ex Mercurio para-
te remedia revertor dicturus paucissimis de
spiritu Mercurio, cujus præparatio adeò in se-
cretis asservatur, ut etiam paucissimis eam in-
notuisse certum sit.

Et non abs re; præterquam enim, quod spi-
ritus Mercurii philosophicè præparatus unica
ipsis sit clavis, per quam omnia metalla citra
aliud corrosivum referantur & in primam ut
loquuntur, materiam resolvuntur, est etiam
medium efficacissimum, & saluberrimum ad
gravissimos & aliis Medicinis incurabiles mor-
bos persanandos & abigendos.

De hoc ipso propriam jactare experientiam
non jactito: Deo adjuvante ad eam sedulo co-
natu adspirare non negligam; interim ut ali-
quid de eo ex principibus Chymicis in medi-
um afferatur, præ omnibus aliis rem tetigisse
accuratissimè judico Basilium illum Valenti-
num philosophum Chymicum absolutissimū;
sed dolendum Tholdenium non sincerè nec
candidè omnia evulgasse; in pluribus quippe
locis pro veris & genuinis rebus aut verbis fal-
sa & adulterina, ac sic quid pro quo substituisse
eum norunt & conqueruntur nonnulli in ope-
ribus Chymicis exercitatissimi & contestari
possunt, quibus *αὐτόγεγραφα* Basilii ad
manus sunt.

Sectio tertia de Mercurio.

Cæterum Mercurii spiritum quod attinet, ejus descriptionem & parandi rationem ponit præfatus Basilius l. de reb. nat. & supernat. c. 3. circa finem his verbis. Accipe in nomine Domini rubeam argenti vivi mineram, aspectu similem cinabrio, & mineram auri optimam, quam habere potes, terendo pari pondere commisce, priusquam ullum expertæ fuerint ignem; superfunde oleum Mercurii per se paratum ex vulgari de purato & sublimato argento viuo, pone in digestionem per mensem, & habebis extractionem quæ magis est cœlestis quam terrestris: extractionem sensim destilla in B. M. & exhibit phlegma, remanente in fundo oleo ponderoso & gravi quod omnia metalla in momento assumit.

Huius oleo adde triplum pondus S. V. circula in Pelicano, quousque colorem rubicundissimum instar sanguinis conspexeris, & saporem dulcissimum nactus fueris: Spiritum rubeum & dulcem effunde ad liquorem restantem, cui alium recentem, affunde V. S. repetendo toties hunc laborem, donec materia evaserit dulcissima, & colore rubeo perspicuo superet quasi Rubinum. Ist hæc conjunge quod destillatum fuerit, funde super Tartarum albidissimum calcinatum, & destilla in cineribus forti gradu ignis, tunc remanet spiritus vini in Tartaro, at spiritus Mercurii destillando ad-

Sectio tertia de Mercurio.

do adscendit & in recipientem pertrahitur. Et hic est spiritus ille Mercurii, sine quo aurum potabile verum, vix aut certè nunquam parari poterit: Est enim hic solus vera & unica clavis, qua aurum corporale referatur & potabile ac spirituale redditur.

Hujus spiritus Mercurii dulcissimi & fragrantissimi, vires vix effari audent artifices plerique: solus Basilus stupendas quasdam recenset. Ait enim eum renovare homines & animalia, ut instar aquilarum rejuvenescant: consumere quin etiam omne quod noxium est & vitiosum in corpore, nec non hominem reddere sanum & longævum. Efficacissimus insuper est ad percurandos morbos desperatos, puta hydropem phthismi, Podagram, Calculum, Epilepsiam, Apoplexiam, Leporam, & præsertim luem veneream, cujuscunque speciei gradus & ætatis; item omnis generis ulcera pessima & inveterata, Lupum, Cancrum, fistulas & hujus ordinis alia.

Dosin & modum utendi æquè secretum atque ipsammet compositionem & præparationem jure quodam sibi reservarunt Chymiatři; quos tamen propterea minimè vituperandos censeo: cui communicaverint modum præparandi, eidem procul dubio dosin & modum utendi non denegabunt; hoc loco propter oculos alto involvantur ea omnia silentio.

Sectio III de Mercurio.

Atq; hæc de spiritu Mercurii laconicè dicta sunt; de sale ejusdem paucula nunc adduntur: hic est ex specificis leniter & quantum opus purgantibus ferè præcipuus, uti usus & experientia edocere potest quamvis ejus gnarum. Ejus parandi rationem hanc elargior; ex minera Mercurii optima suo modo ab artificio elicto & præparato Mercurio, seu argento vivo, quod remanet debitè & sufficienter reverberetur, cumq; simplici menstruo solvendo, coagulando, filtrando extrahatur sal albicans. Hic in vitro vase probè clauso & in loco sicco diligenter asservetur, alias in liquorem facile ab aëre præsertim humidiorè dissolvitur, qui tamen per calorem debitum mox iterum coagulatur.

Et hic est verus sal Mercurii, qui tutò intra corpus exhibetur à granis septem ad semisrupulum: purgat blande citra nauseam & citra omnia tormina per solum secessum ex corpore noxia quæque; nec ejus usus, cæteris paribus, obest gravidis, pueris aut aliis delicatis & teneræ constitutionis hominibus.

Hiscè medicamentis Mercurialibus annumeratur, imò æquiparatur & confertur Mercurius vitæ, eximium illud & percelebre Chymicorum medicamentum: de quo etiam paucissima in medium afferam.

De hoc medicamine invenio diversos diversa

Sectio tertia de Mercurio.

versa sentire & proponere: Quidam enim id plane rejiciunt & atrocibus passim proscindunt calumniis; quod facere solet putida & putrida illa Misochymicorum turba, qui quod ignorant & non intelligunt, nec anquirere & addiscere satagunt, audacter calumniando reprehendunt & hinc inde confectis sophismatibus toti mundo invisum reddere, nihil non tentant; quos licet maximè invidos ne hili tamen æstiment Chymiatrī, sed eos rident & in suæ ignorantie luto sese volutare ad libitum permittunt. Quidam verò nimium & ultra quam suis præparationibus præstare possunt, Mercurio vitæ & consimilib. attribuunt, quales sunt impostores jactabundi, lithotomi & oculistæ inflati, consimilisq; farinæ deceptores, qui nescientes artificiosas & verè spagyricas præparationes Mercurii vitæ aliorumq; nobilium remediorum Chymicorū multò minus intelligentes genuinum eorum usum & utendi modū, omnium verò minimè circumspeditionem necessariam observantes, istis suis imposturis, quas insignibus titulis temerè ceu purpurea veste obvolutis palliare student, incautos ægrotos non tantum decipiunt & pecuniis emungunt, verum etiam in sarcophagum præcipitant.

Hos propterea sedulo fugiendos esse monēt spagyri solertes genuini Hermetici & fideles

Sectio tertia de Mercurio.

les Chymiatri: indigni enim sunt bonorum omnium consortio: nec eum iis impostoribus uno modulo metiendi veri Chymiatri.

Hi namque & vera ac legitima præparatione, Mercurium, cujus naturam vires & efficaciam ante habent probè cognitam & perspectam, ita exaltare norunt, ut ob saluberrimos in contumacissimis & difficilimis ac ferè penitus desperatis casibus, quos comprobant experientia, effectus, jure optimo dici mereatur Mercurius vitæ, non quod terminum mortis præfixum abigere aut prolongare possit, ita ut eo usus legibus naturæ obedire non debeat. Illud enim impossibile est: leges quippe naturæ sunt inviolabiles; & homini statutum est semel mori.

Verum quod vitam hominis à morborum injuriis vindicet & hominem sanum ad præfixum vitæ terminum à morbis immunem reddat, si legitimè præparatus debitè usurpetur & homo quoque utens illo, suum in usu rerum non naturalium fecerit officium; inde sic dici posse & dictum esse conjicio. Hunc itaq; Mercurium vitæ, qui vero artificio præparatum debita adhibita circumspectione in usum conferunt, deprehendunt eum nobiles revera præstare actiones: ut ita simpliciter non sit rejiciendus & respuendus; quod facere solent Chymico mastiges invidi ex ejus abusu verum usum pa-

Sectio tertia de Mercurio.

sum pari rabie repudiantēs, sed parum rectè. Licet enim non semper præclarus ille, qui huic & aliis adscribitur Chymicis, respondeat effectus; ob id ne statim quis velit inferre isthunc & alia plane nullius esse efficaciam, imò penitus noxia? Non sanè. Siquidem ut plures sunt causæ ob quas in aliis quoque negotiis non optatus & prosper succedat effectus; sic etiam hic evenire meminisse oportet Miso-chymicos.

Nam vel causa est in medicamento ipso, vel in Medico exhibente, vel in ægroto assumente, ut aut non sequatur effectus, aut minus salutaris. Sic ubi medicamentum ipsum, non, ut decet, est paratum, sed per additionem alicujus inconvenientis, vel per neglectum aut non intellectum ignis moderamen, vel per omissionem ejus quod ex requisitis ad genuinam præparationem est summè necessarium, quoquo modo concinnatum, quomodo quæso tale promissos & speratos edere poterit effectus? Pariter, si consimilia medicamenta nobilia quis temerario usu, ignarus omnis cognitionis scientiæ & prudentiæ Medico feliciter curaturo necessariæ, citra omnem circumspeditionem indiscretè quibusvis & quolibet tempore propinare præsumat: an non is magis oberit quàm proderit?

Sic si talia adsumens, medicè vivere tam re-

M 5

cuset,

Sectio tertia de Mercurio.

cuset, sed in ordinatè se in vivendi ratione gerere, & vel cibo & potu minus cōgruo se replere, vel in paphū navigare pro libitu velit; quomodo in tali egrotante medicamentū aliàs nobile & generosū, nobiles edere actiones poterit. Quemadmodum ergò inconsideratum, temerarium at̄ intempestivum usum non tantum Chymicorum, sed etiam usitatorum Dogmaticis semper cum veris Chymiatriis sum execratus; ita quoq; eos, qui peritè circumspēctè & *ὀυαίῳ* usurpata Chymica medicamenta nobilissima adeò protervè & impudenter traducunt & cavillantur, vel maximè detestor, id contra Misochymicos statuendo, Chymica omnia verè præparata & debitè administrata suis laudibus non esse spolianda.

Ut autem impossibilia & nimis hyperbolica minimè probo; sic τὰ δύναμι quoque per subsequentes effectus sæpissimè comprobata, silentio involvenda & tacendo contemnenda minimè honestum duco. Faceſſat abusus, dexter usus vero Chymiatros occupet.

Ad Mercurium vitæ rēversus, ejus descriptiones diversas lubens omitto, qui eas videre desiderat, quærat apud authores Libavium in syntagm. Arca: chym. l. 6. c. 19. Quercetanus in tetrade c. 33. & in Alexicaco c. 7. & alios. Theophrastus, ut unius saltem atque alterius descriptionis mentionem faciem l. 5. Archid. de arcano

Seſſio tertia de Mercurio.

eano Mercurii vitæ hanc poſſit præparationem, Recip Mercurium eſſenſificatum; purum ab impuro ſeparat, poſt cum Antimonio ſublimat, ſolvit ſuper marmor & coagulat, hunc laborem quater repetit.

Conſimilem & laconicam exhibet Chymiaſter dum vixit ſagaciſſimus, Scheunemannus in denario ſuo Medico capite de Mercurio præcipitato. A. enim aquam lacteam ex parte una Reguli & partibus duabus Mercurii eſſenſificati conſtantem; deſtillatum rectificat, ſolvit & coagulat. Utriuſque huius præparatio, ut fiat quodammodo dilucidior lubet confectionem Mercurii eſſenſificati paucis ſubnectere.

Fit autem Mercurius eſſenſificatus ex Mercurio in veram ſuam eſſentiam ſublimationi apparatu reducto; à quo variis ſublimationum & mundificationum, ſi ita libet, cohobiis nigredo illius mira abſtrahitur, ut tandem verè homogeneous & ſplendore ac claritate puriſſima inſtar Cryſtalli perſpicuus emicet. In gratiam philochymiaſtrorum apparatus & proceſſum ſubjicio, qui talis eſt: A. ⊕ optimum Ⓢ ana; miſceantur probè ac fluant in vaſe congruo donec omnis humiditas externa abceſſerit & evaporaverit.

Maſſa teratur ſubtiliſſimè; poſt Mercurii libra una includatur alutâ ac pars una in
vas

Sectio tertia de Mercurio.

vas figulinum exprimatur, cui supersternatur pars pulveris præfati, & sic fiat stratum super stratum, ut loquuntur artifices, donec totus Mercurius fuerit expressus & pulvis ille omnis insumptus: hanc misturam inde cucurbitæ æqualis latitudinis quæ sit & luto probè munita, impone alembicum, commissuris probè lutatis, & convenienti ignis gradu Mercurium sublima.

Feces in fundo remanentes abjiciantur, & Mercurius sublimetur per se tamdiu, donec solus adscenderit nec feces amplius relinquerit. Post A. aqua Regis philosophorum, cui in cucurbita impone Mercurium tuum sublimatum ut inibi solvatur: cum fuerit solutus abstrahere per destillationem; abstractâ aquâ, pelle Mercurium in altum, & adscendet albissimus instar nivis; feces in fundo nigricantes abjice, & repete hunc laborem tamdiu, donec nullas in fundo feces relictas conspexeris & Mercurius evaserit instar CrySTALLI pellucidissimus.

Ex hoc Mercurio essenificato paratur debito artificio aqua glacialis sic dicta, quod instar glaciei dum destillatur descendit in recipientem, ex qua postmodum fit & paratur non solum Mercurius vitæ, sed etiam aqua Mercurialis Philosophorum; imò & Mercurius vitæ solaris adolendo huic præparatum & sublimatum

Sectio tertia de Mercurio.

tum aurum purissimum : quo autem artificio & præparationis modo ac apparatu omnia fi-
ant, norunt procul dubio artifices; & alio tem-
pore & occasione fortè communicabitur. Neque enim omnia hîc sunt ponenda. Hoc
interim notet benevolus Lector, requiri hîc
lac virginis [quid alii vocant Stomachum
Struthionis Paracelsi cujus præparationem ha-
bet Begirinus in Tyrocin: Chym. c. 20.] quin-
tam essentiam Tartarifatam & alia.

¶ Quercetanus, ut hoc obirer addam, simpli-
cem vitæ Mercurium parat ex oleo glaciato,
quod fit per destillationem Mercurii essen-
sificati & Reguli Martis stellati, præcipitando il-
lud cum aqua simplici in pulverem & eluendo
cum aqua ab omni falsedine seu acetopitate :
Inde fit pulvis candidissimus, ob vehemen-
tiam nimiam multis suspectus; quæ tamen tol-
li potest, & Mercurius ita cicurari, ut sine ullo
molestiæ sensu, quod sui est officii promptis-
simè expediat.

Quomodo autem idem Quercetanus parat
Mercurium vitæ solarem, videatur, apud eun-
dem in tetrade c. 33. hîc vires nunc sunt attingen-
dæ, diversæ illæ & in multis expertæ.

Sanè Theophrastus suo Mercurio inesse ar-
canum renovandi omnia corporis membra;
quæ in juvenibus habitant & in senibus sunt
absumpta, scribit; vim præterea reparandi de-
perdi-

Sectio tertia de Mercurio.

perditas vires & depurandi hominem, ut cum ungues, pilos & omnem impuritatem tollat & auferat. Quercetanus ad luem veneream, pestem venena quævis & omnia mala contagiosa & astralia, sive illa, quorum causæ nobis sunt occultæ, expellenda efficaciter adhiberi adstruit Scheunemannus hunc commendat, ad morbos quos producit Mercurius præcipitatus limites suos transcendens; vultque eum ipsum esse verum podagræ remedium, utpote in quo sint amica conjunctione coadunata, resolventia mitigantia & corroborantia.

Hinc itaque asserit radicitus eruncare omnes Tincturas podagricas, tum interius assumptum, quam exterius suffumigatum: si videlicet ex propria intemperantia dolores podagrici fuerint obnati. Talis enim podagra minus verè & rectè dicitur incurabilis, sed eæ, quæ ex parentum semine, jubente necessitate digestis maturitatum ac exaltationum temporibus quieto silentio expectatis efflorescunt, nulla arte stante vita eradicari queunt; quia malum solidis partibus intimius adhæsit. Ut autem penitus tolli nequeat ejusmodi Podagra, sublevari tamen quodammodo dolores, eorum insultus abbreviari, & impetus contundi membraque per debitam prophylaxin à contracturis & tophis vindicari, divina bene-

Sectio tertia de Mercurio.

benedictione accedente, per hunc Mercurium vitæ & alia apprimè hîc conducentia.

Cæterum vires hæc suas exerit Mercurius vitæ simplex pondere perexiguo exhibitus plerunq̃ue per vomitum & secessum in aliquibus; in aliis vero maximè dispositis vix nauseam proritando per alvum duntaxat camarinam fatentam & omnis prævitatis sentinam expurgat. Imò ejus unicum granum linguae tantum admotum lenem vomitum proritare ait Quercetanus, & per experientiam constat; statim enim stomacho vim spiritua-lem communicat.

Neque tamen propterea quos proritet & cieat vomitiones vituperandum est hoc medicamentum & ceu noxium repudian-
dum: Est enim talis evacuatio quandoque necessaria & unicè requiritur; & ab hoc evacuandi modo non abstenuerunt prisca Medicorum Principes, qui eundem in variis & iis difficillimis morbis commendarunt expeditum per longè vehementiora & perniciosiora, quam est Vitrum Antimonii aut consimile *ἐμελκνόν* minerale.

Solaris Mercurius vitæ ferè semper per somni secessum purgat elective quosvis peccantes & noxios humores citra omnem molestiam in sola infusione communicatâ vis spiritua-

Sectio tertia de Mercurio.

rituali purgante; quæ tantoperè abundat ut licet aliquot infusionibus una eadem dosis vim spiritualement elargiatur, nihil tamen omnino de pondere suo deperdere deprehendatur. Neque huic per secessum operationi Mercurius hic vitæ unicè & adeo est dicatus, ut non etiam per sudores, & urinas quandoque operetur prout videlicet natura ægri in hanc vel illam pronior fuerit & propensior.

Dosis deniq; Mercurii per se est perexigua; non enim excedit quantitatem trium granorum, quæ in conserva aliqua, extracto aliquo aut pillulis purgantibus, succo liquiritiæ aut panchoftiario, ut vocant, involuta data occasione exhibentur.

Quercetanus Mercurium vitæ solarem non per se exhibet sed solummodo ejus infusum, ad quod pro vice dat commacerandum, quinque vel septem ad summum grava ad duas uncias vini aut alterius alicujus liquoris ad præsens tunc negocium congruentis.

Quidam in Mercurii vitæ solutione post peractam præparationem, factâ intingunt pennam scriptoriam non temperatam, & adhærentem illi guttam in vinum aliquod medicatum ac pennam in eo colluunt ægrotantique semel in die manè scilicet circa octavam propinant & ægrum sudare jubent. Quo continuato ad aliquot dies, contestantur se percussisse

Sectio tertia de Mercurio.

rasse Podagras, hydropes, Apoplexias, Paraly-
ses, Lepras, & alios penè omnes morbos aliis
curatu difficiles imò impossibiles.

Possent hic plura addi non solum de Mer-
curio vitæ, verum etiam de Turpethis mine-
ralibus & variis Mercurii per præcipationis
operatione præparationibus jocundis, & sum-
mè in usu Medico salutaribus: Verum ne in-
stituti limites transcendam, & calumniandi an-
sam maiorem præbeam invidis istis & male-
dictis Misochymicis, qui omnia etiam optimè
dicta & facta à Chymiatris in sinistrum tor-
quere sensum & pessimè traducere solent,
consultò hic pedem figo differens ea & alia ad
commodiorem occasionem. Ut ergò finis huic
sectioni Mercurio dicatæ imponatur citra ver-
borum lenocinia ex Duncano Laudani Mer-
curialis superpondii loco descriptionem sub-
necto:

R. Argentum vivum ad libram unam; ace-
to in quo sal dissolutum fuerit lavetur, &
postmodum cum libra sæpius purissimi salis
commisceatur in pila lapidea ligneo pistillo
tamdiu, donec sal nigrescat & argentum vi-
vum absorbuerit; quò peracto sal & argentum
vivum, per retortam pellatur in recipiens vas
aqua frigida semiplenum: tum demum, hoc
argentum vivum in lixivio sequenti bulliat,
quò diutius eo melius. Aqua fervens funda-
tur

N

tur

Seſſio tertia de Mercurio.

tur ſuper calcem vivam probe agitur, ubi refrigerata conquieverit per filtrum coletur: deinde aqua iſta rurfus calefacta fundatur ſuper cineres clavellatos ac diligenter moveatur, poſtquam conſederit iterum per filtrum coletur.

Postquam Mercurius ſatis in hoc lixivio bullierit, ſumatur & cum aceto cum ſale in eo diſſoluto abluatur, & per ſal, ut antea, retorto vaſe repurgetur, uſque dum Cryſtalli inſtar pelluceat.

Deinde cum calchotare Vitrioli & ſale communi torto pari pondere miſceatur & piſtillo ligneo in mortario lapideo ſubactus tandem, ut ars docet, ſublimetur, iſque labor ter quaterq; repetitur. Sublimatum hoc argentum vivum teritur, tritum inditur vitro affunditurq; Spiritus vini optimus ad eminentiam trium vel quatuor digitorum, digeritur cum eo ſpacio dierum decem vel duodecim in B.M. calore lentiffimo: tandem ſpiritus vini deſtillatione abſtrahitur, ad priorem conſiſtentiam, deinde affunditur aqua roſacea, cum qua ſpacio trium vel quatuor dierum digeritur, ac etiam tandem deſtillatione abſtrahitur ut prius: demum exiccatur teriturque ſuper marmore & in vitro loco humido liqueſcere ſinitur; ſolutum denuò inditum vitro moderato cinerum calore coagulatur: atque ſic Landanum Mer-

Seçtio tertia de Mercurio.

Mercuriale, quod Theophrastus metallorum Theriacam præstantissimam nominat, est absolutum. Hujus virtus est juxta eundem, viscidos & crassos humores leniter expurgare, quibus expurgatis sudorem movet & tandem naturalem somnum inducit: Huicce Laudano Paracellus tantam vim adscribit ut humores arthritidis auctiores, luesque venerea, ejus facultate sola perfectè & absoluxè expurgari, morborum causæ afferri & quævis ulcera curari queant, ipsumque corpus pristinae sanitati restitui, & quam diutissimè conservari possit.

Possent equidem plura hic addi circa Mercurium, sed brevitati studens consultò in aliud tempus & aliam differo occasionem.

N 2

SECTIO

SECTIO QUARTA

de

ANTIMONIO.

ERgò absoluto de Mercurio quoq; post aurum discursu Chymiatrico, instituti ratio postulat, de ANTIMONIO tanquam minerali Metallis finitimo, quantum scilicet utilitatis & commodi præstat in Medicina, & quæ inde parari solent medicamenta ad morbos præ aliis efficacissima sermo quoq; instituatur.

Idque eam ob causam ut & hoc minerale à Misochymicorum iniquis vindicetur calumniis, debito id afficiatur honore, & sic, quod unice est spectandum, Deos Ter Opt. Max. in operibus suis stupendis & admirandis magnificentetur laudetur & celebretur, ægrotantique proximo salutaria communicentur remedia.

Antimonium inter mineralia & ea quæ finitima sunt metallis rectius reponitur minimè verò inter metalla: ut propterea non absq; ratione id ex catalogo metallorum expungere videatur Doctissimus Quercetanus in responsione ad Aubertum de ort. & caus. metall. Neque enim Antimonio competit definitio metallorum.

Licet

Sectio quarta de Antimonio.

Licet autem per reductionem ex Antimonio fieri posse plumbum diffitear, non tamen ob id jure & verè dici posse adustum aut plumbi mineram mihi videtur: quippe quantumvis ex Mercurio fieri posse plumbum concesserim, non tamen statim rectè infertur argentum vivum est plumbum; sic non procedit argumentum, ex antimonio fieri potest, ergò & ipsum Antimonium est metallum.

Velim autem lector, hoc loco intelligas me loqui de metallo propriè sic dicto; nam impropriè & lata significatione si quis acceperit, cum eo mihi nullum planè erit negotium.

Dici posse metallum improprià concedo significatione, respectu scil. materiæ, eandem enim cum metallis obtinet: at respectu formæ metallicæ, quæ dat esse metallis, & sic propria acceptione nullatenus.

Sicuti enim respectu materiæ, quæ in Mercurio consistit, qui in metallis & Antimonio idem est Antimonium quoque metallum dici potest: Sic respectu formæ quæ in sulphure consistit metallico jam perfectò in cujusque specie minus appositè Antimonium dici potest metallum.

Licet autem forma hæc seu sulphur metallicum actu jam non sit in Antimonio, quæ est in metallis; potest tamen per debitam digestionem & depurationem philosophicam

N 3

ad

Seſſio quarta de Antimonio.

ad eum perfectionis gradum perducī, ut etiam ſulphuri, quod eſt in auro omnium metallorū optimo & perfectiſſimo reſpondeat. Et hujus ſulphuris ratione poteſt Antimonium dici metallum non quidem, ut ſunt aliqua metalla in ſuo ordine perfecta, ſed imperfectum, quatenus videlicet ſulphur metallicum nunc eſt in Antimonio imperfectum: Et ea ratione & conſideratione non abs re dici philoſophis plumbum ſive Saturnum non repugno conſentiens hac in parte Suchthenio peritiſſimo l. de ſecret. Antim. c. i.

Ut ut autem ſit & accipiatur Antimonium, parum hoc loco mihi intereſt; neq; enim circa Antimonii ortum & generationem pluribus verſari animus eſt, cum inſtituti limites hoc excedat & longis verborum ambagibus gratioſo & benivolo Lectori nullum parere velim tædium: potius quidnam utilitatis præſtet in uſu medico Antimonium & quanam inde ſalutaria paret medicamenta ſpagyrus ſuccincto ſermone ſubnectere aggredior.

Antimonium apud diverſos diverſis appellatur nominibus; dicitur namque ^{ſimplici} Græcis, Arabibus Aſinath vel Azinath, Gerlandio Aleophil nigra, Avicennæ Atemed, Althohel vel Alifim aliis Philoſophis Hermeticis plumbum nigrum, Saturnus, quibusdam
coſmet:

Sectio quarta de Antimonio.

cosmet: Vulgo vero Chymicorum, Latinorum
Sabium, Antimonium, Germanorum vero
Spiegelglas vel rectius Spiegelglas.

Est autem Antimonium corpus minerale
dorum, terrestre, frangibile, constans ex du-
plici sulphure ex parte impuro ex parte verò
purissimo sale item turbido & hydrargyro, spe-
cifica quadam virtute mutandi & poliendi
prædito. De hoc diversi diversa scripserunt; in-
ter omnes autem post Paracelsum punctum
tulit, Basilus Valentinus, qui omnia scitu ne-
cessaria peculiari tractatu, quem currum tri-
umphalem inscripsit, fusè & dilucidè com-
municavit: Ex hoc authore huc transcribere
licet maximè necessaria & præcipua, quoad
cognitionem & præparationem, usumq; An-
timonii.

Hunc ipsum authorem sat luculenter omnia
explicuisse & candidè posteris impertivisse
non dissententur Viri in Chymia versatissimi;
quanquam, quod in præcedentibus etiam fa-
ctum, invidia fortè vel incuria ejus, qui tra-
ctatum, illum publici juris fecit, plura depra-
vata & falsa veris commista fuisse maximope-
rè doleant plurimi.

Ad Basilii ergò mentem, quæ naturæ
ipsi consentit, Antimonium est, quod primam
ejus originem spectat, nihil aliud, quam fu-
mus mineralis coagulatus eandem in formam

Sectio quarta de Antimonio.

visibilem, constantem ex plurimo sulphure, mediocri Mercurio & minimo sale; cujus tamen tantum in eo est, ut in duram illam friabilem & minimè ductilem transferit consistentiam.

In hoc tot & tantas esse reconditas vires & virtutes adstruunt, spagyricorum pleriq; ut eas assequi sit difficillimum; longè sanè difficilius hoc est, quam ut nonnulli sibi imaginantur ignoantes Antimonium esse quasi chaos, abyssum & fontem inexhaustum spirituum mineralium; quorum ratione evenit ut in philosophica Antimonii præparatione miraculum miraculo succedat, colores omnis generis appareant, & in usu præparati virtus una excipiat aliam.

b Quicquid vero utilitatis præstat Antimonium, id omne spiritui ejusdem unicè est adscribendum; quem esse vim quandam latentem & eam singularem in ipso Antimonii corpore, [quam etiam in alio quovis misto sive minerale id sit sive vegetabile, esse & latere notum est in scholis Hermeticorum] quæ sola omnium operationum & effectuum quos in abigendis morbis & aliis efficiendis ad miraculum sæpè præstat Antimonium unica & sola est efficiens causa, tum maximè cum per administriculum artis à corporea mole & corporcis vinculis ac impedimentis liberata fuerit & soluta.

Cujus

Sectio quarta de Antimonio.

Cujus rei specimen in eo manifestè elucet, quod vitrificatum Antimonium, per plures affusiones vim, cui semper vim suam vomendi & dejectiendi communicat nullam ferè patiatur virium suarum imminutionem; quin potius eandem vim & efficaciam pluribus repetitis infusionibus pari semper operandi promptitudine elargiatur.

Imò calicem ex vitro Antimonii paratum vino in illo infuso semper impertire vim, purgandi & vomendi testis est doctissimus Rulandus senior in Centuriis.

Jure ergò quodam Antimonium comparari potest circulo, in quo quanto plus quis quærit, tanto plus semper invenit: nec sufficere arbitror unius hominis vitam ad indaganda & perlecratanda omnia quæ in Antimonio latent, miracula mysteria & arcana. In ipso enim sunt quatuor Elementorum qualitates; in eo reperiuntur omnes colores, deprehenduntur omnes saporum differentiæ: fixum est & volatile; in volatilitate fortè maximum est & summè deleterium venenum; contra in fixitate tam nulla est venenositas ut etiam summam exhibeat contrà venena medicinam.

Imò fatentur peritiores Chymici thesaurum in eo reperiri particulariter consequendarum, juxta gazophylatium thesauri omnium præstantissimi sanitatis: illo hîc seposito alterum

N 5

ambi.

Sectio quarta de Antimonio.

ambire, quemvis vere Medicum decet. Oportet enim Medicum primò & potissimum in creatoris munificentissimi humanos casus per elargita tam preciosa medicamenta sublevandis laudes, & proximi ægrotantis sanitatis restitutionem intentum esse; non ita in acquisitionem divitiarum: in quas tamen diductis faucibus plerisque inhiare dolendum honesto interim prætextu, ac si ob salutaris cujusdam Medicinæ, Chymix faveant & operam dent, sese obvelantes. Fides sit penes eosdem: res ipsa apud multos contrarium loquitur.

Quantumvis autem ineffabiles penè & summè stupendas vires atque virtutes medicinales in Antimonio latere certum sit, inventi tamen sunt non pauci omnibus temporibus & etiamnum inveniuntur, qui dum nihil à se ignorari sibi persuadent, nec quicquam, ut loquitur Quercetanus, veterum scriptis adjici aut de illis detrahi posse sat insulse condunt, etiam Antimonio ad raucedinem adlatrant, citra omnem discretionem id tanquam exitialissimum omnium venenum carpentes, repudiantes & ex agro Medico eliminantes.

Tanta est quorundam temeritas & pervicacia, ut nihil non reprehendere, & quod ipsi non intelligunt nec assequuntur statim pro noxio & pernicioso habere & rejicere, atque **eudacter** calumniari soleant. Sed

Seſſio quarta de Antimonio.

Sed qui præter Aurum & Mercurium etiam Antimonio & Vitriolo patrocinium meum contra Miſochymicos ſum pollicitus, promiſſa ſervabo, & ab Antimonii partibus ſtare non renuam: quod & ſtatim aggredior ſuccinctè demonſtraturus Antimonium omninò in uſum Medicum eſſe recipiendum; & extracta ab eo remedia, atque ut decet & par eſt, apparatus in curatione variorum eorundemque deploratiſſimorum morborum infinita alia vulgaria, generoſa licet & magiſtralia habeantur, ſubſidia multis ſtadiis poſt ſe relinquere.

Atque hoc modo præcipua convitia & mendacia iniquorum horumvè cenſorum diluentur, & Antimonium ab eorundem calumniis vindicatum priſtino honori, qui jure optimo ipſi debetur reſtituetur.

Ac Antimonium ex uſu medico immeritò eliminari inde conſtat, quod priſci Dogmatici ab ejus uſu non abſtinuerunt & recentiorum haut poſtremi eo uti minimè neglexerunt.

Inter antiquiores præcipui ſunt Dioſcorides, Galenus ipſe Ægineta, Actuarius & alii; quorum ille nempe Dioſcorides l. 5. c. 59. Antimonio adſcribit vim adſtringentem, & alia in uſu medico præſtantem: Galenus libr. 9. de Simſt. medic. fac. cap. 56.

ait.

Sectio quarta de Antimonio.

ait; Stimmi ad facultatem desiccantem adjunctam habet adstrictionem, quamobrem & ocularibus medicinis commiscetur.

Hunc ipsum unicè sequuntur & concepta ejusdem verba exscribunt Ægineta, Oribasius & Ætius: Actuarius l. 6. Method. scribit, id illo tum validum præ se ferre vim adstringentem, in loto verò eam adeò esse retusam, ut sit fere expers morsus. Hisce non injuria ad numeratur Nicolaus Myrepsius qui sectione. i. de Antid. c. 470. in Antidoto dicta è Zingibere ad Epilepticos Apoplecticos, insanientes & quartanarios utili, Antimonii crudi drachmas tres ponit & admittit.

Recentiores quod attinet Dogmaticos, horum magnus est numerus; & sunt ii viri eruditione & autoritate haut vulgari præditi, quos omnes & singulos allegare operosum est & non minus tædiosum.

Instar omnium erunt Arnoldus de villa nova, Cardanus Zvvingerus uterque Pater & Filius, Gesnerus, Platerus Rulandus, Goclenius & præter hos Matthiolus, cujus solius tanquam materiæ Medicæ indagatoris sagacissimi testimonium huc transferre lubet ex comm. in l. 5. Dioscor. c. 59.

Cæterum inquit Stibium vim dejectoriam sortitur præstantissimam, quanquam antiquorum ac recentiorum nullus præter unum Theophrastum

Sectio curata de Antimonio.

phrastum Paracelsum hoc literis memoriae
que mandavit: Ubi insuper addit historias
quatuor, quibus convincit contra osos &
contemptores Antimonii, illud non esse vene-
nosum & perniciosum, sed salutare edere ef-
fectus.

Prima est de Andrea Gallo Medico Triden-
tino insigni, qui pulmonum, cordis & ventri-
culi inflammatione laborans, indeq; & acces-
su aliorum symptomatum lethaliter decum-
bens ex tribus granis Antimonii præparati
cum Rhodo saccharo assumtis convaluit; &
corporis salutem ipsamque vitam in tot mor-
bis deploratam Deo primum, deinde huic me-
dicamento retulit.

Addit ex relatione Handschii quendam pe-
stilentia lethaliter correptum per totidem
grana ex eodem saccharo exhibita integræ sa-
nitati brevi temporis spacio fuisse restitutum:
cui suam adjicit experientiam Matthiolus per
quam annotavit in peste Bohemica annis duo-
bus 62. & 63. grassante plures ex usu Vitri An-
timonii cum confectioe liberantis fuisse ser-
vatos. Neque hoc solum, verum etiam Me-
lancholicum quendam Hypochondriacum
per Stibium Hiacynthinum pristinam mentis
sue sanitatem recuperasse. Subnectit idem
Lucam Contilem Senensem affectus sui ab
omnibus Medicis derelicti ablationem & cu-
ram;

Sectio quarta de Antimonio.

ram, sicq; sanitatem suam nulli post Deum nisi Antimonio acceptam referre: Unde subdit, non possum non mirari nonnullorum medicorum ingenium qui stibium venenum mortiferum esse contendunt.

Et paulò infra; hoc mihi dixisse sat est, ut illorum negligentiam, ne dicam inscitiam, palam faciam, qui suis opinionibus [profectò ridendis] inhaerentes non vident dum stibium vituperant, interim tamen à præscriptis medicamentis non abstinere, imò quotidie ferè iis utantur quorum nonnulla, ut helleborus, Tithymallorum genus omne Pithyusa, Elaterium, Colocynthis, Armenius, atq; cæruleus, etis item squamma longè magis fumentibus nocent, quam Stibium, cuius usum in morbis sæpè miraculi speciem exhibuisse refert.

Nec moderniores usum Antimonii repudiarunt, sed id summi secreti loco habuerunt & condignis laudibus deprædicarunt: Sic acutissimus ille Peripateticus Cæsalpinus l. 3. de metall. c. 9. usum Antimonii in medicina non respuit maledicentiâ sed suæ id reservat necessitati.

Langius insuper l. 3. Epist. c. 6. Alexipharmacum ex hyacintho in quod vitrum Antimonii ingreditur, mire extollit. Sic præter Zvvingeros, Gesnerum, Platerum, Botallum & Nobilem

Sectio quarta de Antimonio.

lem Rantzovium ac Goclenium, Rulandos, & alios Chymiatros ipsemet Libavius Antimonii usum Medicum non repudiat, sed eius potius partes & causam jure quodam agere videtur.

Is enim postquam aliorum circa salutarem usum Antimonii debite præparati testimonia & experientias attulit, de suo hæc addit: In Antimonio, cujus vis medica infinitis examinibus & experienciis est spectata, non nisi vituperatores existunt pessimè traducentes id quod temerario sui usu docuit esse quandam artem benefaciendi & usurpandi, quam & salutiferis actionibus abundè comprobavit. Si culpas excessum actionis, quam is sæpè sit ex accidenti, eveniatque etiam Rhabarbarum danti, ut impetu facto, natura sollicitata motum turbulentum inducat, potes tam mite reddere vitrum ut cum Rhabarbaro certet; Omne enim ingenium elaborationis admittit.

Cur ergò non potius cogitamus de præparatione & usu convenienti, quam de vituperio ejus quod non sponte peccat? Perinde sit ac si satyrus ignem criminari vellet, non autem discere à Prometheus verum innoxiumque ejus usum.

A Dogmaticis hisce sanioribus ad Hermeticos ex professo, qui se converterit, eisdemque

Seclio quarta de Antimonio.

que de usu & utilitate Antimonii consuluerit, præter alios quam plurimos [quorū omnium elogia Antimonii si addere vellem, fortè nihiū irritatem Misochymicos; facile enim irascuntur: ne ergo mali alicujus causa fiam, ira quippe multos in gravissimas sæpè præcipitavit ægri tudines, huic labori supersedeo] Monarcham Paracelsum, Basilium, Valentium Dornæum, Baccōnem, Penotum, Quercetanum, Crollium, Hartmannum Begirinum Duncanum & alios; eum certè perditè malum & planè invidum esse oportet, si impostèrum Antimonium cavillari perrexerit, & id ex agro Medico averruncatum voluerit.

Sunt enim dicti Chymiatti omnes tantæ authoritatis, ut iis fidem hac in parte derogare voluisse, summæ esset impudentiæ & malitiæ perversissimæ; præsertim quod omnia ante per experientiam sæpius verissima se comperisse testentur & iisdem contestentur, qui Antimonio à Chymicis debitè parato & prudenter exhibito felicissimè in periculosis & contumacissimis morbis aliis Medicis incurabilibus usi sunt.

Quid dicam de aliis Chymiatis? Ex his neminem esse arbitror qui non summæ & admirandæ virtutis medicamenta ex Antimonio parari posse ultro fateatur, & qui re ita exigente per datam occasionem viva & oculari
expe-

Sectio quarta de Antimonio.

experientia comprobare & demonstrare recuset.

Præ reliquis autem omnibus, ut de viribus Antimonii *γενικῶς* quid subjiciam, Monarcha Theophrastus, & cum eo Basilus Valentinus Antimonium supra omnia alia mineralia ita extulerunt, ut etiam primo Enti Auri illud adæquare voluerint ambo: Basilus imprimis id curru triumphali dignum judicavit & publico scripto docuit, Medico verò nil unquam esse debere commendatius ipsomet Antimonio.

Etcum non sit commendatissimum, cum usu saluberrimo in plerisque & iis contumacissimis ac periculosissimis casibus, clarissimum & præcellentissimum reddat medicum? Quid enim magis præclarum & celebrem reddit medicum, quam curatio Epilepsiæ, Apoplexiæ, Melancholiæ, Phthisis, Asthmatis, Hydropis, Colicæ, Pestis, Lepræ, Podagræ, contracturarum & aliorum, citissima, tutissima, jucundissima? Hanc autem perficiet Medicus dubio procul per medicamenta ex Antimonio debite & spagyrico modo præparata, nec non prudenter circumspecteque administrata & usurpata. Testes sunt omnes Chymiatræ; quibus suffragatur experientia: nec inficias ire possunt, si candidi sunt, Mischymici omnes.

Licet autem maximas & penè innumeras atque

O

que

Sectio quarta de Antimonio.

quæ stupendas Antimonium præstare utilitates certum sit, dentes tamen & morsus invidiorum pervicacium ac rabiosorum Misochymicorum effugere non potuit: ita ut id multi carperè ausi fuerint, qui licet Antimonium ipsis oblatum vix agnoscant nihilominus tamen ex solo auditu aut ad placitum sui similitudinem id inter venena exitialissima sine rubore reponunt.

Egregium sanè, sinistrum puto & impudens de re ignota iudicium; sic cæci judicant de coloribus: qui ab extra Antimonium saltem intuetur, & ob id ipsum nil aliud esse & posse interno suo, quem fovet, hospite is haut absimilis est illi, qui in tenebris vacas omnes nigri esse coloris judicare vellet. Annon hunc bubulci irriderent?

Qui ex libris quorundam de priscis illis medicis sinistrè de antimonio volunt judicare, hi rem nec ipsi tangunt: cum illi ipsi quibus fidem adhibent & ad quorum enunciata Antimonii instituunt censuram, æquè ac ipsi quoad veram & naturalem Antimonii cognitionem sint rudes atque ignorantes. Quid boni ergò, quid veri sperandum. si cæcus cæcum duxerit? Sic inepti quoque sunt illi censores qui ex Etymologia iniquè de Antimonio judicare presumunt; voluntque dictum esse Antimonium, quasi *ἀντιμῶν*, quod sumentem brevi temporis intercapedine ex viventium societate averruncet.

Egre.

Sectio quarta de Antimonio.

Egregia sanè Etymi ratio; neq; enī Antimonii vocabulum Græcum est, quod illi lingua *σιμυ* vocatur, ut ex Dioscoride & Galeno constat, sed est vocabulum ~~texvixv~~ proprium artificibus Chymicis, huic minerali ideo fortassis attributum, quod nullam in corporibus perfectis homine scilicet & auro egritudinem aut impuritatem relinquat, sed omne id, quicquid sit expurget & radicitus extirpet.

Contra hanc assertionem statim excipiunt Misochymici dicentes, constare per consensum Chymicorumq; plerorumq; Antimonium esse venenosum, & propterea in usum medicum non recipiendum.

Sed his replicando respondeo; si vobis est venenosum Antimonium, quare id prisca Dogmatici hominibus exhibuerunt crudum omnino aut tali preparatione elaboratum, quæ risum hodiè multis movere posset? Et quī classici Medicinæ Dogmaticæ scriptores Antimonium exitialissimum venenum esse credidisse statuere potestis, cum id inter venena ipsi nunquam retulerint; aliam potius ipsi vim & facultatem quam venenatam adscribentes, ut videre est apud Dioscoridem, Galenum, Æginetam, Oribasium, Actuarium & alios?

Quid adhuc? Si Dogmatici in usum medicum Borracem & lapidem Lazuli, quæ venenis ac-

Sectio quarta de Antimonio.

censet Dioscorides, adsciscunt & admittunt: cur Antimonium, quod ipsis venenum non est, ex agro medico erit eradicandum? Vos Misochymici tales & tanti non estis ut vestrorum causa Antimonii usum intermittere debeant aut velint Chymiatři.

Si de crudo Antimonio prohibendo & repudiando solliciti essetis, utique tolerarent & vobis gratificarentur Chymiatři in hoc, vestrisq; subscriberent censuris; eum & ipsimet Chymiatři crudus Antimonii & nullam passi manum sagacis artificis usus valdè sit suspectus, adeò ut id venenorum catalogo, crudum dico usurpatum, jure videantur accensere.

Verum cum à vobis Misochymicis non solum crudum, verumetiam quancunque præparationem & eam artificiosissimam quoq; ac verè philosophicam perpeßum simpliciter & absolute cen venenatum quid & ubique noxi um repudietur & carpatur, injurii estis, qui Chymicorum enunciata crudi Antimonii usum concernentia ad vestras nugas & calumnias contorquere audeatis.

Imò pervicaces invidi & ignorantes meritò estis, qui contra rei veritatem & experientie multijugæ certitudinem laudatissima ex Antimonio remedia, cujus intimam naturam & præparationes debitas plane ignoratis, cavillari & omnibus bonis ea invisa reddere satagitis.

Sed

Sectio quarta de Antimonio.

Sed presentio quid sitis objecturi, quid quaeso? Id dubio procul; Ab Antimonio graves & laboriosos concitari vomitus; item dejectiones non raro enormes, superfluas & periculo non vacantes: hæcque omnia, evenire ab usu Antimonii non tantum crudi, verum etiam preparati & vitrificati. Est aliquid quod dicitis; neq; enim ulla alia est culpa, ob quam aliàs jure vituperare potestis usum Antimonii.

Itane autem putatis Miso-chymici infame reddi posse & debere Antimonium? Dato quod vitrum Antimonii vomitum cieat, & nonnunquam enormes proritet dejectiones: num propterea venenositatis erit arguendum & ex usu medico omnia ex Antimonio parata remedia releganda erunt & rejicienda? Minime. Hoc namque effectu solo nullo modo nullavè ratione per se argui poterit vis venenosa & deleteria, sed duntaxat vomitiva & purgatrix; ob quam si venenis quis adnumerare vellet; quid dicendum putatis de Helleboro, Thapsia Elaterio, Diagridio & aliis consimilibus *ἀνὰ καὶ χάτω* nonnunquam purgantibus, quæ symptomatum pernicie sapissimè summè noxia extiterunt, intempestivè scilicet & immoderatè usurpata?

Ut ut autem dicta usitata vehementissimè purgent, & vomitum cieant periculosissimum, non tamen ob id sunt repudiata, sed ab anti-

O 3

quis

Sectio quarta de Antimonio.

quis pariter & modernis in usum medicum assumpta, & in specifica diversissimorum eorumque contumacissimorum morborum auxilia administrata. Et quid nimius per Antimoniam evacuationes prætenditis? Hoc commune habet cum aliis omnibus purgantibus etiam mitissimis: ea enim, cum administrantis inscitia & imperitia, aut imprudentia intempestivè aut ultra debitum pondus exhibeantur, nonnè multoties in extremum vitæ periculum conjecerunt fumentes?

Nec est quod solum hîc incussentur vehementia illa cathartica tam simplicia quàm composita: initia etiâ ut Rhabarbarum, senna & ipsa quoque Manna nō sunt omninō eximenda; multo minus composita quorundam Magistralia, qualia sunt potiones, pillulæ, boli & ipsi etiam noduli, quibus aliquando & per accidens præter hypercatharces etiam jacturam & naufragium si non vitæ saltem prosperæ valetudinis fecisse & suo damno expertos fuisse quosdam non ignotum. Ob id ne ea venenato dici & esse concedatis? Non videtur; siquidem ea omnia utentibus ex accidenti evenire & contingere quis non videt & agnoscit? Demus autem Misochymicis, crudum Antimonium ob commistionem spirituum Anhenicalium minimè esse tutum sed summè noxium; demus etiam vitrum & flores Antimonii vulgariter præparatos ista
vomen-

Scētio quarta de Antimonio.

vomendi & purgandi vehementia nō planē esse exutos; ob id ne putatis nulla alia ex Antimonio mitia & salutaria parari posse medicamenta.?

Vestra vos decipit opinio: quandoquidem etiam vitrum Antimonii in certo aliquo liquore per debitum tempus digestum adeo vim illam vomendi deponere, ut citra ullum alicujus nausę sensum & naturę perturbationem noxia quęvis saltem per inferiora expurget & expellat norunt viri Chymiatři celebrissimi & subinde experiuntur summa cum ipsorum laude & emolumento ægrotorum.

Ut taceam ex ipso Antimonio parari posse medicamenta verē benedicta, quę etiam citra ullam vomendi aut purgandi operationem, per solam sudoris aut urinę prolectionem, aut quandoque absque omnisensibili commotione gravissimos morbos averruncare possunt: hoc qui credere nolit, is consulat Chymiatros præcellentissimos Quercetanium Crollium Hartmannum, Begurinum & alios; obstinatiores ubi locus erit & occasio abundē redarguet experientia.

Neq; enim mei est instituti osoribus Chymię me ulterius opponere; indigni quippe sunt, cum quibus de hisce mysteriis agāt Chymiatři. Fatentur n. se, licet concedere cogantur posse ex Antimonio parari benignissima & mitif-

Seçtio quarta de Antimonio.

simamēdicamenta, iisdem tamen uti nolle aut aliis porrigere.

O crassam ignorantiam non ferulis sed fustibus dignam? Sed hujuscemodi Misochimici in sua ignorantia & invidia limo & fimo sese volent, eidemque etiam indormiant si ita libet; per me utique licet. Imò si Asimna sua pellis aut senectus ita ipsis perplacet ut novi aliquid melioris induere recusent, suasor ipsis sum ne eandem deponant sed usq; ad mortem retineant & probè curent.

Ad Antimonium reversus ex ejus crudioris & præsertim vitrificati usu si malus aliquando subsequutus sit eventus & nonnulli etiam penitus sublatis vultis ne propterea statuere Antimonium ex toto & simpliciter esse rejiciendum? Malè secundum sana mente prædico.

Quod enim ex accidenti contingit, id non per se adscribendum est rei alicui; sic quod aliquando ex usu Antimonii intempestivè aut immoderatè administrati, mortem oppetierint agri, id antimonio per se non est attribuendum, sed per accidens contigisse notandum, cum videlicet aut negligentius fuerit præparatum aut paulò majori quàm decet, dosi exhibitum & quidem ab imperito improvido aut temerario quodam agyrta vel impostore, minimè verò à perito quodam erudito & circumspecto medico. Impostores namque
teme.

Sectio quarta de Antimonio.

temerarios & nundinarios illos agyras, [qui Antimonii haut ritè vitrificati, non raro usu temerario, dum id morsulis ut vocant stomachicis, aut pulveribus commiscunt, alioyè modo indiseretè & promiscuè exhibentes cæmeteria tumulis quandoque replerunt] hîc incusandos arbitror, minime verò Antimonium ipsum: Id enim per se nullam infert noxam nisi per abusum & ex accidenti, quemadmodum etiam alia Cathartica omnia per se alias ruta & salutaria.

Verè enim Herophitus omne id, quod ab imperito & temerario medico ægris offertur comparare videtur gladio acutissimo in manibus infanientis: ubi non gladius per se ulli noxam infert, sed ex accidenti per manus scilicet infanientis eo abutentis.

Et sanè hujuscemodi impostores nobilissimum hoc minerale adeò infame reddiderunt, ut multi etiam nomen ejusdem detestari soleant & ipsimet carnifici aut saltem cuilibet potius medicaastro, aut vetulæ, quam Chymiatro nobilissimam Antimonii partem propinatu- ro, corporis & sanitatis suæ curam committe- re & concedere malint.

Quod si Antimonium ob perturbationem illam, quæ aliquando ex usu vitri Antimonii contingere solet, esse debeat suspectum; quid obstat quò minus usitata purgantia & præfer-

O s

tim

Seſſio quarta de Antimonio.

tim vomitiva eandem ob rationem rejici debeant: Ea enim non minoricertè moleſtiâ & perturbatione ſumentes afficiunt, præſertim ubi dantur naturis ad vomendum difficilibus, inſuetis aut ineptis, quam afficere ſolet Antimonium.

Nec vos tuetur, Miſochymici, quod objicitis, Antimonium ideò non eſſe uſurpandum, quod ſit ex familiâ mineralium & inter ea hæc poſtreum, eſſeque idecirco naturæ humanæ maximè contrarium. Audio quidem à vobis Miſochymicis hæc dici; ſed quibus id probatis rationibus? Ne autem quis putet, vos abſque ratione quid enunciare, quod tantos philoſophos dedeceret, dicitis mineralia naturæ humanæ contrariari ob duplicem cauſam loci ſcilicet diſtantiâ, qua longius à nobis abſunt quam plantæ & animalia; nec non ob ſpecificas differentias, quibus abſunt longiſſimè. Erudita ſanè & ſubtilis argutatio ex Riolani olim contra Chymicos cenſura iniqua ſcaturiens. Attendite, quaſo; ſol & cœli à nobis & loco & ſpecificis etiam differentiis longius abſunt quam alia; Ergò per Vos, Sol & Cœli nobis erunt contrarii. Si argumentum procederet, quidni viperæ, ſcorpiones, bufones, araneæ, cerebrum cati & plura alia venena naturæ noſtræ eſſent familiariora quibuſvis antidotis & Bezoarticis medicamentis? Pudeat vos ludi-

Sectio quarta de Antimonio.

Judicis ejusmodi & futilibus ratiunculis veritatem & nobilitatem Chymicam velle oppugnare, & dehonere, ridende potius sunt contentiones vestre & rationes tam pueriles, quam ut Chymiatrum vobiscum hac de re digladietur. Quod si adeo mineralia vobis sunt infensa & suspecta; quare vestri ordinis & senatus quidam se cum successu & salute humani generis vim & efficaciam extrahere gloriantur non tantum ex vegetabilibus, sed etiam ex aliis quæ terræ visceribus perinde ac nativi fœtus continentur? Quid enim aliud per nativos terræ fœtus in ejusdem visceribus contentos intelligant, quam mineralia & metalla, divinare non possum. Sed vos cum vestris nugis jam relinquo; sufficit, Antimonium debite præparatum & *ἁπλῶς καὶ κατὰ λόγον* administratum omni noxa prorsus carere: imò id per sententiam quoque saniorum Dogmaticorum ex ordine venenatorum esse excipiendum & eximendum, inque usum medicum omnino recipiendum, hæcenus pro instituti ratione demonstrasse.

Explicato usu Antimonii in genere; nunc in specie demonstrandum est, extracta & parata ex Antimonio remedia in curatione variorum, eorumque deploratissimorum morborum infinita alia vulgaria subsidia multis post se stadiis relinquere.

Plura

Sectio curata de Antimonio.

Plura quidem & varia eaque præstantissima
diversos parare solitos medicamenta notissi-
mum est; scatent iisdem scripta edita à Chy-
micis recentioribus æquè ac antiquis. Ut au-
tem confusio devitetur, nec tædium lectori
benigno creetur, ex multis pauca seligam, ac
succincto sermone vires eorundem subne-
ctam.

Cæterum inter omnes scriptores medica-
mentorum Chymicorum & eos verustiores
post Basilium Valentinum Monachum ordinis
S. Benedicti, quem ducentis abhinc annis aut
circiter vixisse scripsit Quersetanus in suo Ale-
xicaco c. 7. fol. mihi 416. Mysteriarcha Paracel-
sus omne punctum tulit.

Ac Basilus quidem Antimonio & inde pa-
ratis medicamentis plurimum tribuit, & pe-
culiarem de iisdem conscripsit librum, quem
Curram Triumphalem inscripsit, editum sed
mendis quam plurimis adulteratum à Thol-
denio.

Quid enim non præstat quinta Antimonii
ab ipso descripta? Eam id omne præstare, quod
medicus & ægrotans ad curationem salutari-
ter perficiendam necessarium desiderari pos-
sit, adfirmat: imò vires hujus Quintæ Essentiæ
viribus auri potabilis æquiparat.

Quid dicam de Magisterio, Arcano, Elix-
re, & aliis pluribus ex Antimonio paratis?

Tan-

Seſſio quarta de Antimonio.

Tantum iis attribuit, & tantis eadem laudibus concelebrat, ut etiam vires in abigendis plerisque affectibus præter naturam ad miraculum stupendas edere & præſtare adſtruat.

Quanti præterea Theophrastus æſtimet Antimonium & inde debite parata medicamenta, teſtantur ejusdem Encomia, quæ de Antimonio paſſim ſcriptis ſuis inferuit: ne autem omnia huc tranſcribendo prolixior ſim & faſtidium pariam Lectori, ſufficiat unum atque alterum ſaltem allegaſſe.

Is ergo ne quid in genere de viribus Antimonii dicam, Primo Enti Antimonii tantas inelle vires ait, ut omne id quod contingit tranſmutet ex ſeipſo & ex propria ſua natura, quæ ab humore radicali enaſcuntur ſeparet, & ex fundamento corpus renovet. Cum enim materia Antimonii ſit ſpoliativa & mundificativa, cujus proprietatis ratione corpus mundat & expurgat omnemque ejus impuritatem non ſecus abſumat quam ab eodem aurum depurari videmus, ut loquitur lib. 6. Archid. de Magiſteriis. Nam ſicut Antimonium finit aurum, ſic eadem ratione ac forma finit corpus; quod habet idem lib. 3. de vita longa c. 6. In illo enim eſt Eſſentia, quæ nihil impuri cum puro confundi ſinit. Mundat ſeipſum unâ cum reliquis quæ immunda ſunt: quod ſi nihil omnino ſani adſit immundum corpus in mundum

Sectio quarta de Antimonio.

dum transformat ; quod probat per curam
Lepræ ex Antimonio , quam docet l. 6 paragr.
c. 4. paragr. 2.

Et hac consideratione idem l. 7. de transmut.
rer. nat. refert Antimonium inter ea, quæ tin-
gunt corpora humana & ad summum sanita-
tis gradum perducunt , expellendo scilicet
omnes morbos , deperditas vires & colores
restituendo, atq; hoc modo hominem penitus
restaurando & renovando.

Quid de Quinta Antimonii Essentia dicam?
Hanc idem l. de renov. & restaurat ait repur-
gare corpus à lepra, ut expurgat Aurum in-
fusione, & non relinquere in eo impuri quic-
quam, sicuti nec in auro.

Quid præterea utilitatis summè admiran-
dæ præstent alia ex Antimonio parata reme-
dia, Magisterium, Tinctura & oleum aliæque,
sæpissimè deprehendet, qui scripta tanti viri
evolvere & attentè perlegere non neglexerit:
passim enim testatur Antimonium [quod spa-
gyrico præparatum intelligit, minimè crudum
aut crasso rudique modo saltum aut lotum
aut vitrificatum] omnes morbos tollere &
vires amissas restaurare ac renovare.

Nihil jam dico de Rogerio Baccone, oleum
seu Tincturam suam Antimonii in cælum us-
que sublenante; nihil etiam de aliis ex vetu-
stio-

Sectio curata de Antimonio.

Itioribus quibus in frequenti usu fuere medicamenta ex Antimonio parata.

Ex recentioribus plurimis doctissimus ille Quercetanus de tota medicina & arte præfertim Chymica optimè meritis, inter alia duodecim ex Antimonio parata remedia proponit in Tetrade sua, quæ omnia ipse aliquando suis manibus paravit, composuit inque usum felicissimè retulit; & propter summam vim & virtutem medicinalem unumquodque tali insignivit, qui cujusque virtutem maxima ex parte insinuet & significet. Quod enim titulo Panaceæ exhibet, id instat universalis cujusdam medicinæ omnes ægitudines vel deploratissimas etiam curat, non quidem unica solummodo operandi ratione, sed modo per sudores, aliquando per urinas, nonnunquam per secessus interdum & sæpius per insensilem operationem sola scilicet humorum correctione, instauratione ac corroboratione Balsami radicalis.

Antidotum *παλινγεντον* ad sanguinis massam emundandam utilissimam ut & calorem nativum instaurandum & augendum, visciditates item ventriculi absumendas ac corpus omnibus recrementis expediundum adfirmat.

Sic

Sectio quarta de Antimonio.

Sic Antidotus παντίων ad alterandum vacuandum, aliosque curationum scopos complendos convenientissima est medicina, præsertim ad evellendam Cachexiarum radicem & inde ortos morbos, scilicet & Hydropem averruncandos.

Quid putatis tribuendam antidoto ζωνφίλω sic dictæ, quasi sit amica vitæ? Est hæc ut idem loquitur verissimè, verus vitæ Balsamus instaurans redicalem balsanum & corpus humanum hoc modo restaurans & renovans: non quidem novam essentiam in homine generando, ut loquitur Mysteriarcha ll. s. Archid. de Mercurio vita, sed quintam essentiam adhuc residuam incorruptam conservando. Quod dum præstat, fit, ut postea novæ quasi virtutes emergunt, spiritus sopiti excitentur roborenturque animales pariter vitales, & naturales: imò quia hic vitæ Balsamus impurum omne à spiritu vitæ removet, fit aliquando ut ungues pedum & manuum decidant & alii succrescât, canities omnis tollatur, juvenusque ita confirmetur, ut senectus non amplius canos possit producere.

Jure ergo optimo hæc medicina talis tantusque dicitur thesaurus, ut nusquam in toto orbe, si Astrum Solis & Mercurii excipiantur, par occurrat: Imò tantam eam esse contestantur

Sectio quarta de Antimonio.

tur Chymiatri penè omnes, ut laudes ejus ac virtutes admirandæ deprædicari à nullo satis possint.

Nec contemnenda est Antidotus σωτήριος, quasi salutifera, servans & liberans à quam plurimis gravissimisq; morbis, Phthisi potissimū, dyspnœa, Asthmate, pleuritide peripneumonia & aliis. Suam quî etiam laudem promeretur Antidotus λυσιπύρετος in profligandis & extinguendis omnis generis febribus, sive sint intermittentes sive continuæ eæque vel benignæ dignæ sunt quas habent, titulis; adeò ut utra verò dicatur Θεόδωτος quasi à Deo data, altera Θεόπεμπη, tanquā donum à Deo hominibus cælitus demissum: sunt enim verè manus Dei ad curandos generaliter ferè omnes morbos vel deploratissimos.

Quid deniq; præstent reliquæ antidoti, videat lector apud præfatum sagacissimum Quercetanum: quis enim poterit omnia referre, & ab aliis sufficienter tradita huc transcribere? His ergò, si potestis, paria producite, & per experientiam vestra omnia tantarum esse virium demonstrare, Mischymici: & jure postmodum vobis cedent & Chymica vestris postponent Chymiatri. Agite & ex intimis dispensatoriorum recessibus atque angulis conquirite.

P

& k.

Sectio jurata de Antimonio.

& similia quædam, atq; vel unicum saltem depromite: parati sunt Chymici palmam vobis porrigere. Quod si nulla habetis; quare quæso hæc ex Antimonio & alia Chymica adeò superciliosè fastiditis, protervè contemnitis, & rabiosè calumniamini?

Sed præstat his relictis ad institutum regredi, atq; in gratiam favitorum artis Chymicæ unicum atque alterum ne ἀντίμολον planè sim ex Antimonio remedium, subnectere lubet. Non quidem quomodo vitrum sit parandum, neque quomodo flores Antimonii extrahendi, aut alia vulgo nunc usitata remedia exinde concinnanda, cum de hujusmodi sat eleganter & prolixè scripserint Chymici præcellentissimi Quercetanus, Crollius Begirinus, Duncanus, Evonymus, & alii, ad quos lectorem, ut ærumnoso nimium labori describendi & transcribendi supersedeam, remitto: Sed quæ non ita quibus trita & obvia sunt.

Illud de vitro Antimonii obiter dictum volo, eò plerosque Chymiatrorum sagaciorum non uti, quod ipsis non sit satis exutum nocentibus & vehementes istas commotiones causantibus spiritibus mineralibus: quo tamen non obstante in magna hodie quantitate paratur, ad nundinas deportatur & ab ægyrtis chirurgis, barbitonsoribus balneatoribus & aliis ejus farinæ medicastris, in frequenti

Sectio quarta de Antimonio.

quenti est usu, sæpeque cum fructu at non raro cum damno etiam sumentium propinatur. Interim id studio & singulari elaborationis artificio, quod supra etiam tactum, deduci & commutari potest in medicamentum blandissimum, per solum secessum citra omnem aliam molestiam & conturbationem purgans. Sic quanquam usum Vitri cum videlicet à medico circumspetto & rerum gnaro tempestivè in usum adfiscitur non penitus & simpliciter contemnam: ita temerarium ejus usum licet quandoque proficuum probare nullo modo possunt; Ideoque circulatores illos nundinarios, & omnes alios rudes & ignaros Chymix, expertesque solertix eruditionis & prudentix medicæ ab hoc meo discursu & Antimonii patrocinio procul exulare jubeo.

Ne autem longis verborum ambagibus tempus & cartam inutiliter infumam, brevissima sermonis serie communicabo descriptionem & usum Antimonii Diaphoretici simplicis, essentix seu Tincturæ Antimonii, olei dulcis & Balsami ejusdem.

Ac Diaphoreticum hoc quod attinet, non est illud, quod Crollius exhibet, quodque ipsi constitit ducentis ferè thaleris, & præter Antimonium Mercurium quoq; & aurum re-

P 2

cipit;

Sectio quarta de Antimonio.

cipit; sed simplex illud est & à Phædrone ab effectu vocatur Antimonium Narcoticum & Diaphoreticum. Basilius pulverem Antimonii album à forma sua ultimâ in quam redigitur appellat: cujus etiam meminit Begirinus in Tyrocin. Chym.c. 12. sub titulo Antimonii Diaphoretici.

Modus parandi, quo ego usus sum talis est; Accipe Antimonii Ungarici optimi, quantum vis, fere id crassiusculè, cui adde salis nîtri puri crasse contusi duplum; ambo invicem commisce: de hac mixtura tigillo fusorio, aut convenienti vase inter prunas candentes in furno ventoso candefacto impone sensim cochlear, quo facto statim fumus concitatur & strepitus; eo autem cessante, quod detonare vocant artifices, mox aliud cochlear ejusdem mixturæ imponatur, idque toties repetatur donec omnis materia tigillo imposita fuerit & consumpta. Post da ignem fusionis & liquefactionis ad quadrantem horæ, ac effunde in ollam firmam aqua calida semiplenam: aut, quod tutius est, propter periculum læsionis alicujus sensim per cochleare ferreum aut simile instrumentum candentis & ferventis hujus materiæ partem post partem immitte ollæ.

Si quid sigillo adhæserit illo confracto frustra ejus eidem ollæ injice, ac aqua calida adhærentiam illam ablue & frustra ollæ abjice. Post
fac

Sectio quarta de Antimonio.

fac ebulliat aqua cum injecto Antimonio, ac ubi confederit antimonium, effunde sensim aquam illam falsam claram, aliamque puram affunde, tories repetendo hunc laborem donec abstracta omni falsedine, pulvis antimonii insipidus ferè gustui occurrat. Exiccato huic Antimonio tantundem adde salis nitri, & operare ut prius, repetendo etiam tertio, si non satis albus fuerit pulvis Antimonii, omnem modo doctum laborem. Ubi verò altissimus evaserit, & omnis abluta falsedo fuerit, Antimonium tuum album fere super marmor subtilissimè, ac affusum spiritum vini alcoholisatam super ipsum ter ad minimum accende ac totum conflagrare permittit: Et sic paratum erit simplex hoc Antimonium Diaphoreticum.

Basilus, post trinam calcinationis, ut sic dicam, operationem peractam, edulcoratam & exiccata materiam ad digerendum cum spiritu vini optimo digerit in pelicano, aut circulatorio, aut cucurbita per integrum mensem; post effuso hoc spiritu digestivo alium affundit, & accensum conflagrare permittit, novies aut decies hoc repetendo: Deinde lento calore desiccatur; post per viginti quatuor horas seu diem naturalem reverberat; in loco humido resolvit & tandem lento calore desiccatur.

P ;

Vires

Sectio quarta de Antimonio.

Vires hujus quam plurimæ sunt, expertæ in corporibus fæda scabie & pruritu post debitè purgatum corpus infectis quibus plurimum hujus usus profuit, adeò ut scabies illa post eius usum extoto evanuerit & abierit. Feliciter quin etiam per Dei benedictionem, eo usus sum in febribus intermittentibus, & continuis etiam putridis Epidemiarum cujusdam malignæ instar hic grassantibus.

Adhæc in viscerum obstructionibus contumaciorib referendis suū officiū egregiè præstitisse aliquoties cognovi & expertus sum In lue venerea quoque non inutiliter exhibetur, & non est dubium, quin præter assignatas, alias quoque obtinet vires, quas usus & experientia in futuro suggeret & edocebit.

Dosis ejus est à septem granis ad undecim & quindecim, pro sumentium ætate, sexu, & constitutione, proque affectus ipsius exigentia, in & cum liquore aliquo idoneo & congruo atque affectui præsertim, cujus medendi gratia adhibetur, appropriatō. Aliquando & præsertim in referendis obstructionibus certam ejus portionem, vino ardentem, vino simplici, vel medicato, aut alteri cuidam liquori infundere, & de hac mixtura prius benè adinvicem agitata alternis diebus cochlear unum aut duo, pro re nata, assu-

Seſſio quarta de Antimonio.

assumere juſſi; & nunquam non ſalutarem
ejus uſum ſum expertus, & nunquam no-
xium deprehendere licuit effectum: quem
ferè ſemper, præſertim ſi manè quis in lecto
eo uſus fuerit per ſudoris prorruptionem exe-
ruit; in quibuſdam per inſenſibilem ferè ope-
rationem; nonnunquam verò aut vomitioni-
bus aut dejectionibus ulli alicui moleſtam
aut aliquo pacto noxiam fuiſſe hunc medi-
cinam deprehendere mihi licuit.

Sed de hoc ſatis; ad tincturam & Eſſen-
tiam Antimonii progredior: ubi primò me-
nendum eſt, me promiſcuè uti vocabulo Tin-
cturæ & Eſſentiæ.

Licet enim diverſa ſunt nomina unum
tamen & idem denotant & ſignificant par-
tem videlicet Antimonii præſtantiſſimam,
quæ ſola omnium operationum & effectuum
ſalutarium medicinalium in Antimonio
cauſa eſt, quam aliàs animam dicunt. Hu-
jus ergo virtutis & efficaciz ratione dicitur
Eſſentia, ut quæ vim & virtutem medi-
cinamque ſolam & omnem obtineat & exe-
rat: Eſt enim Eſſentia ipſa natura, virtus &
efficacia atque medicina ſubſiſtens in mix-
to; imò vita & proprietas ac ſpecifica forma
illius rei, à qua extrahitur; ſeu eſt ſola virtus
ſpecifica formæ adhærens.

Sectio quarta de Antimonio.

Quinta autem essentia dicitur comparati-
vè ad cœlum; sicuti enim cœlum est præcipua
causa efficiens universalis vitæ & conservatio-
nis omnium rerum: Ita quoque hæc essentia
vitæ & actionum omnium in eo cui inest, mix-
to; hæc enim extractâ reliquum corpus mor-
tuum planè est & nullius amplius virtutis.

Ad hæc sicuti cœlum est quid separatum ob
elementis purissimum subtilissimum & su-
modo incorruptibile: ita quoque hæc quinta
essentia secundum Mysteriarcham l. 4. Archid.
est materia quæ corporaliter extrahitur ex
omnibus mixtis & ex iis in quibus vita est, se-
parata ab omni impuritate & corruptibilita-
te seu mortalitate, subtiliata subtilissimè & se-
gregata ab omnibus elementis.

Dicitur autem Tinctura partim quod sub
colore rubeo extrahatur & in conspectum
prodeat; partim verò quod sicuti per univer-
sale illam philosophorum Tincturam imper-
fecta metalla tingendo in perfectâ transmu-
tantur, ita quoque per hanc Antimonii essen-
tiam corpora hominum ægrotantia insana, &
sic ex pessimo in optimum & pristinum sani-
tatis statum transmutentur.

Ut ut autem vocetur hoc loco parum re-
fert; neque enim de nominibus cum aliquo
contentiones & litem movere & fovere ani-
mus est: latè me hisce appellationibus hoc lo-
co

Sectio quarta de Antimonio.

contu fateor, & si *anagala* sit adhibenda, esse aliquid discriminis inter Quintam Essentiam & Tincturam apud Philosophos Hermeticos, minimè ignorare. Potius, quod pollicitus sum subijcio quomodo vim hanc summè medicinalem quis ritè possit, & per quod spagyricæ operationis artificium: dicturus paucissimis de usu & viribus ejusdemmet debite præparatæ.

Modos autem parandi Quintam hanc Essentiam seu Tincturam Antimonii apud spagyros & artifices Hermeticos scriptoresque Chymicos invenire licet sagaci & attento Lectori varios & diversos; ad unum tamen scopum collimantes omnes: possunt enim esse plures vitæ ad unum locum ducentes, quarum tamen aliæ tutiores & breviores sunt aliis.

Sic Paracelsus suum exhibet modum Quintam Antimonii Essentiam parandi l. 4. Archid. sub modo generali extrahendi Quintam Essentiam ex Marcasitis: suum quoq; habet Basiliius, suum Rogerius Bacco, suum Penotus, suum Quercetanus; & quis dubitat alios proprios quoq; & peculiare habere artifices? Inter omnes Basiliius laudem meretur & palmam aliis præripit: hic in repetitione lapidis sic scribit; Essentia Quinta Antimonii summa est medicina, & nobilissima atq; subtilissima pars, quæ in Antimonio reperitur; Estq; quarta pars medicinæ uni-

Sectio quarta de Antimonio.

versalis. Præparatio ejus sit silentio involuta; dos ejus est pondus trium granorum: quatuor instrumenta requiruntur ad ejus præparationem; quintum est furnus, in quo Vulcanus habitat; regimen ignis suggerit ordo præparationis.

Quibus verbis & quasi sub ægimate describit præparationem quintæ Essentiæ Antimonii: & mox sequentibus fideliter admonet medicos, ut medicinam in eo quærant in quo lateat, & deprehendatur viribus & efficacia maximè præstare.

Agite nunc Misochymici, qui cum successu & salute hominum tam egregia extracta vos parasse jactitatis, & ex Antimonio, quod revera nativi foetus instar in terre visceribus continetur & vires habet incredibiles vobis omnibus in abigendis morboris insultibus, quintam hanc extrahite essentiam vestro modo, cum Chymici labores vobis adeò sint suspecti. Carbonum jacturam tanti non æstimate, ob quam sit intermittendus labor hic circa hanc Antimonii præparationem: tantus est enim hic thesaurus, ut carbonum jacturam & tædia laborum abundè recompensare possit.

Sed audio vos mihi objicere, Basilium nimis obscure hanc præparationem proposuisse: Vobis consentio, philosophum obscure loqui quidem; at non ita ut à Chymico artifice nequeat

Sectio quarta de Antimonio.

queat intelligi vobis rehero. Chymicis n. quatuor illa instrumenta probè cognita sunt, & à Vulcano, quem vos adeò contemnitis fumi ofores maximi, quem Vulcanus vobis impetu obviam propellit, ignis regimen didicerunt convenientissimum.

Ut autem vobis benè uelle Chymiatros cognoscatis, ex ipsomet Basilio dilucidiorẽ vobis communicabo descriptionem præparationis quintæ essentiæ ex Antimonio, per quam Ænigmatica prior descriptio declaratur.

Primo ergò recipit Vitrum ex minera antimonii per calcinationem, quæ ex quatuor illis instrumentis primum est, paratum; terit id minutissimè ac extrahit eum Aceto, quod per distillationem est confectum abstracto aceto & edulcorato Antimonio affundatur spiritus vini optimus & purissimus, & secundo extrahatur: hæc secunda cum spiritu vini extractio degeratur in pellicano hermetice clauso per integrum mensem, quæ digestio est alterum operationis instrumentum, per quam etiam perficitur tertium quod est coagulatio essentiæ Antimonii in corpus separatum ab aliis, quod tandem per quartam distillationem scilicet in forma olei per se absque omni additione ascendit & transit per alembicum.

Neque

Sectio quarta de Antimonio.

Neque hoc assequitur spagyris sine singula-
ri artificio & moderamine ac regimine ignis,
in quo vulcanus quinti instrumenti dominus,
jure omni est Magister & præceptor Chymi-
corum omnium; præsertim cum in lapidem
pellucidum tandem & igneum est reducen-
dum oleum quod per destillationem accipit
artifex rubicundissimum odoris gratissimi &
saporis dulcissimi.

Interim non eo inficias usum genuinum &
legitimam administrationem haut abs re pe-
culiari industria & sagaci ingenio præditum
virum requirere, & ad quintum instrumen-
tum suo modo posse referri: quod & facit
ipsemet Basilius in curru triumphali, ubi quin-
tæ essentia præparationem dilucidiorẽ sug-
gerit & exponit. Hæc autem Quinta Essentia,
ut de usu ejusdem non nihil quoq; subnectam,
ea omnia præstat quæ medicus ad curandos
morbos desiderare potest & exoptare; tollit
enim Melancholiam quamvis, consumit om-
nes superfluitates noxias, indeque pullulan-
tia symptomata sedat & abigit ad instar ignis
omne pravum discutientis & consumentis.
Imò omnia ea præstat, quæ præstare potest Au-
rum potabile; præsertim ubi debita operatio-
ne, quam idem Basilius describit, sulphuri huic
genuino Antimonli conjunctus fuerit & uni-
tus præcipitatus ex proprio Mercurio. Tunc
enim

Sectio quarta de Antimonio.

enim verè nomen Tincturæ promeretur, ut
que sit subtilissima pars Essentiæ Antimonii, &
astrum sui cœli specificum, ut loquuntur spa-
gyri, arcanorum more elaboratum.

Quod si fortè Basilii hic processus vobis mi-
nimè arrideat, & alium desideretis, vobis, ut
videatis candorem & benevolentiam, hac in
parte lubens gratificabor, & communicabo
haut gravatim oleum Antimonii dulce, quod
prisca dictum fuit secretum secretorū, Gem-
ma Gemmarum, sulphur physicorum, nec
non ignis secretissimus.

Parandi modus hic est; Recip. Mineram An-
timonii, pone in crucibulum & subijce ignem,
hac cautione, ut quasi jam fluere incipiat: Igni
exemptum per se refrigescat Antimonium;
refrigeratum probè contundatur in mortario
& contusum terendo redigatur in pulverem
subtilissimum & ferè impalpabilem. Huic in
vase apto reposito affundatur acetum pro-
prium sæpius destillando prolicitum: ponatur
in loco calido & humido per tempus debitum
ad extrahendum cottidiè fortiter agitando,
donec acetum evaserit rubeum; hic labor to-
ties repetatur, quousque omnis rubedo fuerit
extracta, & acetum non amplius tingatur. Ex-
tractam rubedinem omnem cominisce & in
cucurbita per Alembicum juncturis optimè
lutatis destilla lento Balnei mariæ calore &
igne;

Seſſio quarta de Antimonio.

igne: debito adhibito regimine & modera- mine adhibito adſcendit primò Acetum, poſt, quod ſummam parit delectationem & admi- rationem videntibus per roſtrum alembici deſcendent venulæ Mineræ Benedictæ per guttas ſanguineas vel rubeas; quæ in vitro mundo diligenter aſſervari debent.

Hunc benediſtum liquorem Chymici vo- cant quintam ejus Eſſentiam, quam philoſo- phi nunquam apertis verbis prodiderunt, ſed ſummo ſtudio ænigmaticis in volacris pallia- runt. Unde factum arbitror, quod multi in ea conquirenda multis laboribus ſeſe commace- rarunt & ſumptus fecerunt maximos, at ex his non multi ad veræ Quintæ hujus Eſſentiæ & olei hujus benediſti poſſeſſionem pervene- runt.

Multi enim aberrarunt in electione mate- riæ, dum loco Mineræ, in qua ſpiritus mine- ralis ortui ſunt vicinioreſ ideoq; copioſioreſ & vegetioreſ, quàm in Antimonio ignis vim experto & ex minera ſua prolicito, quod in- quam loco mineræ perperam ſuſerunt: qui- dam verum menſtrum ad hanc eſſentiam ex- trahendam ignorarunt, &, cum mentionem faciant philoſophi, Hermetici aceti, taleſ acetum commune deſtillatum adhibuerunt, cum philoſophi tamen non intelligant ace- tum illud quod mulieres poſt fornacem con- ſectæ

Sectio quarta de Antimonio.

ficere solent, sed naturale suum & proprium citra extranei alicujus additionem ex seipso confectum, quod pauci noverunt. Et non immeritò, quia ferè à plerisque subticetur modus acetum ex Antimonio per se elicendum, & si qui illius faciunt mentionem adeò obscurè & scrupulose loquuntur, ut quid inde colligas quidvè concludas ignores ipse.

Sic philosophorum ex antiquis quidam horrido quidem & impecto stylo, at verissimè interim loquitur de hoc aceto cum ait; non est melius acetum quam extractum ex vero & naturali montano metallino: hoc autem acetum vocatur à³ Aristotele Chymico plumbum leprosum; & Antimonium suum & ignis secretus, estque ad extractionem quintæ essentia Antimonii nobilissimam, scias tamen pergit quod superiora inferioribus semper sunt meliora; Res enim cœlitus condensatur coagulatur & fixatur.

Tale acetum parat Basilius ex Antimonio cum aqua pluviali destillata; verum, ignoscant manes tanti viri, per se citra omnem additionem alicujus liquoris id parari potest, & per additionem proprii salis reddi radicum, ad hoc opus convenientissimum: interim illud Basilio non rejicio quasi sit inutile, cum sciam illud quoq; feliciter in
hoc

Sectio quarta de Antimonio.

hoc negotio adhiberi; suspicor Tholdenium hac in parte minus attentè rem considerasse & oscitanter transcripsisse.

Non enim dicendum est Basilium acetum hocce, per se quod ex Antimonio prolicitur, ignorasse; cum tot labores Antimonii præparationibus impenderit, & nobilissima inde arcana eliquerit. Cæterum ut hæc stibii essentia in salutare usus adhibeatur non statim ut est præparata, est usurpanda, sed per debitum tempus putrefacienda; tum enim operatur arcana, & vires exerit, eaque præstat quæ in præcedentibus assignata sunt, quæque passim ab Authoribus Chymicis Quintæ Essentiæ, Tincturæ & oleo Antimonii attributa leguntur.

Et ut paucis omnia dicam: hoc dulce oleum Antimonii sive quinta Essentia aut tinctura uniuscujusque morbi materiam absumit penitus, atq; corpus impurum ita transformatur, ut ad summam perfectamque ejus sanitatem nihil omnino deesse videatur: modo id sit debito artificio præparatum & à perito prudentique medico convenienti dosi & quantitate nec non in congruo aliquo vehiculo exhibeatur.

Restat nunc, ut subjiciam Balsamum Antimonii, quo in externis casibus felicissimè usus vidi & novi nonnullos: quod ubi præstiterit
huius

Sectio quarta de Antimonio.

huic sectioni quartæ ultimam manum imponam.

Inveniuntur sanè plurima medicamenta ad mala externa vulnera præsertim & ulcera etiam apud Dogmaticos, quæ præter alia mineralia Antimonium haut raro recipiunt: & Chymiatři idem minerale in consimilibus casibus externis plurimi fecerunt, parando exinde cum aliis junctis olea & Balsama vulneraria. Horum nonnulla habet Müllerus in mysteriis suis Chymicis l. 3. c. 2. Basilus in curru triumphali præter Balsamum rubeum Antimonii per se paratum, quinque alia per compositionem & additionem aliorum, olea describit; quorum omnium usus in externis illis casibus non potest non esse salutaris & proficiuus, quemadmodum manifestum esse potest illi qui ingredientia consideraverit & quæ sit eorum natura vis & proprietas probè intellexerit.

Penotus Balsamum Antimonii exhibet paratum per menstruum Terebinthinatum: alii quoque alios habent modos parandi Balsama ex Antimonio, quos huc consarcinare velle tædiosum nimis esset & laboriosum; sufficiat descriptionem Balsami Antimonialis ex Basilio huc consignasse, cujus usum in ulceribus vetustis & curatu difficillimis salutarem multos novi expertos. Ea autem sic habet; Recip.

Q

Argen^a

Sectio quarta de Antimonio.

Argentum vivum sublimatum purissimum & Antimonium ad partes æquales, terantur commisceantur ac destillentur per retortam firmissimam, ter laborem hunc repetendo: hoc oleum rectificetur per spiritum vini digerendo ad debitum tempus, evadit rubeum instar sanguinis, quod primo est album & coagulatur instar butyri. Hoc oleum seu Balsamum in casibus & malis externis desperatis, lupo, cancro, fistulis & consimilibus ulceribus exedentibus & corrodentibus facile palmam aliis omnibus præripit, & talia præstat, quæ id parans & ritè usurpans per experientiam annotare poterit & verissima, quæ dixi, deprehendere.

Et hæc de Antimonio quoque pro instituti & occasionis ratione dicta sunt: plura forsitan & splendidiora alio tempore, Deo vitam & vires ulterius elargiente, per datam occasionem communicabuntur.

SECTIO

SECTIO QUINTA

de

VITRIOLO.

AD finem quoq; perducto discursu Chymiatrico, quod spectat usum medicum mineralis illius quod vulgo dicitur Antimonium: restat nunc, ut brevibus quoq; quid utilitatis præstet in medicina Vitriolum & quæ elargiatur medicamenta spagyricè eruenda discurrendo subjiciatur. Nunc autem ero eò brevior, quò fuerim in præcedentibus fortè prolixior, nihil interim, quod ad dignitatem, utilitatem & necessitatem Vitrioli dictu videbitur necessarium omitturus.

Ac Vitriolum quod attinet, ut ratio nominis innotescat, Græcis dicitur χαλκάνθη quasi χαλκῆς ἄνθη, cum tamen flos æris aliud revera sit & diversum quid à Vitriolo: prius latinis appellatur atramentum, eò quod atrum præstet colorem; & propterea ad tingenda coria olim id usurpabant futores, unde etiam Atramentum futorium legitur dictum. Hodie pannorum & linteorum tinctores eo utuntur ad lintea & pannos nigro colore tingendos: imò ad conficiendum atramentum

Q 2

scripto-

Sectio quinta de Vitriolo.

scriptorium necessario adhibetur ob hunc colorem nigricantem.

Quibusdam dicitur chalcitis; at chalcitis & chalcanthum revera differunt etiam secundum ipsummet Galenum l. 9. de simp. Med. facult. c. 48 & 51. Inde, ut hoc obiter saltem attingam hallucinare merito doctis videntur, qui usitatum illud Emplastrum Diachalciteos vocant, cum potius dicendum sit Diachalcanthi ob basin, quæ est vitriolum quod Græcis *χαλκάνθη* appellatur.

Seplasiarii & officinæ hodierno tempore communiter vocant vitriolum; qua etiam appellatione utuntur pagyri: Germanis dicitur *Vitriol* atque usitationi nomine *Rupferwasser*. Verum ut ut appelletur, perinde est, nec ego plurimum de nominibus sum sollicitus, id potius curæ mihi erit, ut quidnam sit, quod duplex, & quas elargiatur medicinas, breviter at sufficienter indagetur.

Reponitur autem Vitriolum inter genera salium, ita quoque docente Paracelso lib. 2. de morb. miner. tr. 3. c. 1. Ubi Vitriolum speciem salium esse asserit: Idem l. 4. philos. c. 6. ait; Vitriolum ex salibus scaturire; imò l. de reb. nat. c. 8. ipsum Vitriolum salis nomine appellat cum ait. Natura generat sal quod dicitur Vitriolum; neque est sal vulgare & commune, sed participans de natura metallica, adeo ut
asse-

Sectio quinta de Vitriolo,

affirmente eodem Paracelfo vitriolum in se
contineat venerem seu cuprum, & in id trans-
mutetur: cui correspondet & suffragatur ex-
perientia, per quam videmus & docemur ve-
nerem in sese habere vitriolum admodum
pulcrum & utile, quod certo artificio extra-
here norunt spagyri sagaces & experti. Neq;
hoc solum, verum etiam martem videndū ex-
hibet, adeo ut etiam per Vitriolum Mars paucis
horis in venerē possit converti: quod p̄fici sa-
piētes per amores veneris & Martis dubio pro-
cul insinuare voluerunt, quemadmodum no-
tat sagacissimus Quercetanus in tetradis suæ
c. 30.

Sed de his loco plura non addo; fortè alibi
fufius discutendi de hęc negotio concernēte
transmutatiōe metalli unius in aliud sese of-
feret occasio; ad medica potius intenti, id juvat
indagare, quid nēpe utilitatis præstet & emo-
lumentum Vitriolum in usu medico, & quæ salu-
taria inde eruenda sint medicamenta, quibus
ægotantibus medicus possit tutò citò & jo-
cundè subvenire & medendo prodesse. Neq;
mihi vitio quis vertat, quod de speciebus vi-
trioli hīc nihil addam, quod tamen ordinis
instituti ratio postulare videtur: quandoqui-
dem me id negotii studio hīc prætermisisse
sciat, cum infra, ubi de medicinis ex Vitriolo
parandis verba sum factururus hujus rei recor-

Q3

datu-

Sectio quinta de Vitriolo.

daturus sim. Ne ergò idem bis dicatur & *τὰντολογία* aliquod lectori benevolò creetur fastidium confido fore ut me excusatum sint habituri omnes candidi.

Sanè ut Dogmaticorum placita d. Vitriolo primo adducam, Gal. libr. 9. de simpl. med. facult. c. 48 & 51. præterquam quod chalcanthum in chalcitidem transmutari se vidisse asserat, plurimum etiam miratur, quomodo vehementissime adstrictum in vitriolo admixta sit caliditas non instrenua. Verum non opus fuisset illa admiratione, si vivum rerum Anatomem sectatus paulò diligentius perferutatus fuisset interiores Vitrioli medullas Galenus; non autem in externis duntaxat qualitatibus ejusdem elementaribus hæssisset: Sic enim revera deprehendisset, præter externa illa, quæ heterogenea ferè sunt, in vitriolo diversas esse substantias & propter illas in eodem latere reconditas vires & virtutes medicinales summè stupendas. Unum idemq; sentiunt & scribunt cum sectatores ejus omnes & singuli, & ipsi internæ rerum Anatomæ signari & expertes; nempe Ægineta lib. 7. de re med. oribus: lib. 15. med. collect. Æt. tetr. 1. ferm. 2. cap 77.

Atque eo ipso indicant, quod etiam ex tot & tantis ipsorum scriptis constat & manifestum est, se usum Vitrioli externum quidem quodam-

Sectio quinta de Vitriolo.

quodammodo cognovisse; & internum & gen-
nium planè ignoravisse: imò in externo et-
iam illo usu nil præter crassam ejus materiam
per unicam adustionem & ablationem in to-
picas remediorum formulas concinnatam ad-
ministravisse. Solus ferè & unicus Dioscorides
ausus est id intra corpus exhibere, at crudum
illud & nullam præparationem passum etiam
ad pondus drachmæ unius ex melle dilutum,
ad latus ventris tineas necandas, ad vomitum
ciendum, atque adversus venena furgorum
haustum, ut videre est apud eundem libr. 5.
cap 74.

Imò Andromachus famosæ illius Theria-
cæ author vitriolum eidem commiscere non
veretur, partim ut sentiunt cum eruditissimo
Fuchsio plerique coloris nigri conciliandi
gratia, qui color in Theriaca ab omnibus ne-
cessario requiritur; partim etiam ut inde de-
siccantem facultatem adipiscatur sufficien-
tem: quanquam alia quoque de causa recen-
tioribus & iis spagyricis medicis videatur
adjici, de qua paulò infrà, ubi de spiritu Vi-
trioli, quem crudi vitrioli loco suadent ex mo-
dernis Dogmaticis haut postremi in Theriacæ
compositionem adsumendū, verba sum factu-
rus. A Dogmaticis, quorum crassior pars ut ab
aliis ferè omnib. ex mineralium familia petitis
medicamentis abhorret, ita quoq; & vitrioli

Q4

inde

Sectio quinta de Vitriolo.

indeq; paratorum remediorum usum suspectum habet & noxium, sed citra firmam aliquam rationem; ab his inquam digressus ad Hermeticorum scholam & ergasteria me recipio inde mutuo assumpturus quas ipsi vires medicinales vitriolo & inde paratis medicinis adscribant: quod tamen, ut omnis evitetur confusio, *ως ων συνοψή* breviter sic expeditio.

Hi ergo, ne longis utar ambagibus duplicem vitriolo, sicuti omni etiam metallo, adsignant & attribuunt signaturam, internam scilicet & externam: hanc communiter viridem statuunt, cum tamen quodque etiam sit coloris cærulei aut alterius, tamen per nihilominus de viriditate non nihil plus minus ut participantis. Sub hac externa delitescit ~~etiam~~ interna, quæ est gratissima illa rubedo continens iussum quod quærunt artifices arcanum medicinale: quod ipsum innuere voluerunt prisci sapientes usitato illo ænigmate quo ajunt; Visitabis Interiora Terræ, Rectificando Invenies occultum lapidem veram medicinam.

Quibus verbis non solum insinuare voluerunt in Vitriolo, quod literæ initiales cujusq; dictionis conjunctæ significant, esse & delitescere summam vim medicinalem; verum etiam quomodo quavé ratione ea sit inde eruenda significarunt, videlicet non hærendum esse
inex-

Sectio quinta de Vitriolo.

in externis illis nec sufficere signaturam illam
externam; sed qui istam invenire medicinam
desiderat, hunc oportere altius quid sibi pro-
ponere, & interiora Vitrioli inquirere, scruta-
tarique internum ejusdem rubedinem sum-
mâ cum dulcedine conjunctam; quam quâ ra-
tione quovè artificio quis consequatur, in ar-
canis meritò sibi asservant Chymici artifices,
eandemque adipiscitur, cui illi liberali com-
municatione favere non recusabunt.

Atque inde facile est colligere propter hanc
internam illam rubedinem dulcedinemq; tot
& tantâs attribui vires & virtutes medicinales
à Chymiatri ejus gnari, ut etiam in solo &
unico Vitriolo tantam latere medicinam af-
firmant, per quam quarta morborum pars cu-
rari & averiuncari valdat.

Ne autem quid falsò comminisci videar, ad
universam communionem legitimorum Chy-
micorum me refero; qui idem omnes sen-
tiunt & voce scriptisque contestantur.

In specie lubet ex ipso Mysteriarcha Theo-
phrasto nonnulla de viribus & virtutibus me-
dicinalibus Vitrioli huc transcribere.

Sic ergò inquit l. de œcon. mineral. c. 16. ex
versione Dornæi: ad gravissimos stomachi do-
lores & agritudines ex inordinata cibi potus-
que sumptione prævenientes vel ad ejus dige-
stionem crudû exhibitum quantitate Cometz

Q 5

puta

Sectio quinta de Vitriolo.

puta granorum trium debilibus in vino vel aqua, robustis in vino destillato radicitus omne vitium expurgat sursum atque deorsum pellens. Non helleborus non colocynthis neque Diagridium æquè vehementer purgare aut perfectè curant, ut istud, nec vermes pellendi facultatem habent. Est etiam ad caducum inter curandum præ cæteris optima per vitriolum purgatio. Ejusmodi proprietates à duplici natura illi contigerunt, acetositatis videlicet atque falsedinis; quapropter aliis est medicamentum multò nobilior.

Nam, ut in codice Germanico habetur, in vitriolo sunt duæ naturæ potentes ad purgandum, una quæ purgat ex natura sua, altera ratione falsedinis: Et sic in Vitriolo est vis genuina purgatrix, cum una falsitas sit in vegetabilibus.

Adhæc falsedini Vitrioli inest vis & virtus specifica vermes enecandi omnes, quos modò attigerit: quæ vis est in Vitriolo, nec in aliis catharticis invenitur. Ideoq; id notare præcipit, eam purgationem, quæ præter & juxta vim laxandi acetositatis quoq; & falsedinis est particeps optimè evacuare & expurgare: quamobrem meritò, ubi opus purgatione, hæc ex Vitriolo adhibetur, & aliis omnibus, cæteris tamen paribus jure præfertur. In primis vero unice conducit ex Vitriolo purgatio ventri-

Sectio quinta de Vitriolo.

ventriculis præter naturam aggravatis & oblectis; hominibus item caduco infestatis & vermicibus divexatis, ita postulante necessitate, conditione agrotantis admittente, & tempore morbi aliisque non prohibentibus.

Idem præterea Theophrastus l. 7. Archid. de specifico purgativo adserit verissimè, Vitriolo hanc quoque inesse proprietatem ut omnes putrefactiones tollat, & ea omnia, ex quibus plurimi scaturire solent morbi, citra materierum peccantium discrimen; non enim vel phlegma magis vel bilem vel Melancholiam præ reliquis movet, & expellit, sed sine discrimine omne id, quod prave & impurum est, quodque damnum & nocivum corpori, in quo itabulatur, inferre potest.

Alibi nempe tr. 3. paragan. idem Theophrastus de Vitriolo hæc habet; Quam notabilis est experientia Vitrioli solius, quod in ore & manibus ferè omnium est, propter manifestas ejus virtutes & operationes: quod vitriolum etiam hîc attingo, non ut impediam, sed potius ut promoveam operationem & virtutes illius. Hoc igitur primo præbet laxativum maximum, quod inter deoppilantia summum est, nullum neque internum neque externum præteriens membrum, id quod deoppilando vim suam non exerceat, jam vero hoc primum est ejus tempus. Alterum & subsequens dat
con-

Sectio quinta de Vitriolo.

constrictivum maximum, quo uti sub initium primi sui temporis de oppilando plurimum relaxavit, ita post non minori efficacia constringat. Neque tamen hoc ipsum est arcanum ejus; & nondum sese explicuit in surculos frondes & flores: quod si in frondes, quid in caduco præstantius? si in flores, quid est quod magis penetret? Mirum sanè in uno Vitriolo esse contrarias actu vires, dissolvendi nempe seu relaxandi, & coagulandi seu constringendi.

At non caret res hæc ratione; quam Theophrastus ~~trahit~~ acetosæ falsedini quæ est in Vitriolo: cui subscribit Dornæus hac de causa, quia stomachus acidi maxime confortetur & salis admodum juretur in digestionem fienda per ipsam.

Non ergo mirum, si in vitriolo sit vis curandi morbos actu contrarios dissolutos scilicet & coagulatos, propter vim illam acido salinam, quæ, suo tamen modo, juxta Theophrasti enunciatur causa est dissolutionis & coagulationis. Et quis potest omnia transcribendo huic referre?

Illud saltem addere lubet, in Vitriolo esse quid quod universalis medicinæ vires æmuletur, cum sit sedes & habitaculum omnium spirituum metallicorum. Cum enim ut loquitur doctissimus Quercetanus in Tetrad. c. 30. naturæ metallicæ prima materia & tanquam

Seçtio quinta de Vitriolo.

quam Ens primum habetur & sit, non est dubium, quin ejus spiritus nondum mole corporis solidiore crassaque metallorum obruti, sed corporei adhuc spiritus, aut corporis spiritualis naturam retinentes viva activaque efficacia atque qualitate, hoc est immensa ac inexplicabili virtute, [ut qui simplicitate & puritate, elementari mineralique minus recedant] præditi sint atque instructi: utpote in quo vitriolo omnes omnium metallorum spiritus, vires, ac proprietates potentiâ tanquam in sua origine delitescant ac contineantur. At in primis vitriolati seu venerei spiritus, ut & martiales solares Lunaresque, quicum eo tanto consensu ac congruentia junguntur, ut in ipsum vel magna etiam copia se transfundant & ab eo eliciantur.

Unde fit ut non tantum qui à Vitriolo extrahuntur spiritus solius cerebri affectibus tanquam Lunares conducant, sed cordis etiam, renum generationi; dicatarum partium, Martialibus quoque ac venereis morbis tanquam Venerei & Martiales opitulentur ac remedio sint: non minus quam aquæ metallicæ vitriolata, ad quas invicti & deplorati morbi solent ablegari cum ægrotantibus.

Speciales porro vitrioli vires & proprietates, operationes atque effectus, commodius adjici possunt & subnecti præparationibus
medi-

Sectio quinta de Vitriolo.

medicamentorum ex eodem; quæ cum variæ sint & diversæ, varia quoque & diversa inde concinnantur remedia effectibus quoque ab invicem discrepantia, prout videlicet ad naturam vel salis vel Mercurii vel sulphuris & hujus vel illius metalli propius accedunt, & de his vel illis plus minusve participant. Sic quæ crassiora sunt & ad salinam magis accedunt naturam, ea præ cæteris ad mundificandum expurgandum vacuandum ac expediendum ventriculum aliaque nutritioni inservientia viscera, ægritudinibusque Tartareis à crassiori materia generis inserviunt: quæ verò mercurialia potius sunt & spirituosæ, hæc altioribus destinata sunt proprietatibus & viribus, plurimumque pollem adversus morbos astrales capitis potissimum. Apoplexias nimirum epilepsias & consimiles, sive primario affectu & *ιδιοπαθηκώς* sive secundario & *συμπαθηκώς* contingant.

Quæ demum sulphurea & ignea magis sunt, ea absumendis morbis contumacioribus, & obliterandis tincturis morborum fixis destinata sunt & dicata, viribusque prædita sunt tantis, ut chronicos aliàs & contumacissimos morbos ad instar ignis consumant, dissipent & penitus tollant; quod non diffitebuntur qui Vitrioli Anatomiam verè spagyricam instituant.

Sectio quinta de Vitriolo.

stituentes præter illa duo salina & Mercurialia medicamenta, etiam sulphurea, rubedinem scilicet dulcedinemque vitrioli nacti sunt & usum ejus felicissimum experti.

Cæterum cum longè plures sint descriptiones & præparationes remediorum ex hoc vitriolico minerali, quam ut hîc recenseri & adduci possint aut debeant, præsertim cum aliàs copiosi sint in hoc authores Hermetici: ne planè sim ἀσύνετος, & ne fastidio & tædio sim lectori benevolo, ex multis quatuor proponam *Grillam* nempe seu *Gillam*, verum acidum vitrioli spiritum, sulphur ejus anodynum, & Magisterium: de his qua fieri potest brevitate perspicua, & perspicuitate brevi agam subnecturus præparationem, usum, vires & dosin singulorum ductu discursus exordio ab ipsamet *Gilla*, ut hoc nomine utitur Theophrastus libr. 2. de virib. membr. interior: cap. 4 quialibi idem medicamentum vocat *Grillum* seu *Grillam* l. de œcon. miner. cap. 16. cum ait, in arcanis vocatur *Vitriolum Grillus* vel *Grilla*.

Sive ergò *Grillus* vocetur, sive *Grilla*, sive *Gilla*, aut alio etiam nomine hîc non moror: nō enim rem & vim medicamenti tollit, quocunq; id nomine vocetur, placuit procul dubio ejus inventori ita denominare remedium
hoc,

Sectio quinta de Vitriolo.

hoc, nec multum negotii id nobis faceffit: nō-
minum impositio arbitraria est & libera; ideo-
que si quis id alio nomine vocari velit, cum
hoc eam ob rem non litem movebo. Potius
ero sollicitus, & id facere decet solertem natu-
ræ indagatorem quemvis, anquirendo quale-
nam sit hoc medicamentum, quæque ratio id
parandi legitima & salubriter utendi debita
methodus.

A variis autem variè præparatur hoc medi-
camentum. Quidam vitriolum minerale ac-
cipiunt, illudq; aliquoties solvunt, & in cry-
stallos rursus concreſcere ſinunt, quouſque
optime à ſordib. ſit repurgatum: hoc cum pro-
prio ſuo phlegmate pondere convenienti per
aliquot tempus circulando digerunt: ſi ſæ-
culenti quid ſeparando ſubſidebit infundo ab
illo clara ſolutio per inclinationem diligenter
ſegregant, cavendo, ne quid turbulentæ aut
impuri una effundatur.

Crollius ſic præparat; accipit Vitriolum ex
metallis, quæ præ reliquis maximè ſunt Vi-
triolica, marte videlicet & venere, illudque in
cryſtallos pellucidos concretum reſolvit in
phlegmate acido quod primo egreditur è di-
ſtillatione Vitrioli vulgariſ: ſolutum per oſti-
dium circulando digerit, & poſt de hoc circu-
lato, quod Gilla eſt Paracelſi, certam exhibet
quantitatem.

Sunt

Sectio quinta de Vitriolo.

Sunt qui hanc alteri præferant; sunt etiam qui illam huic anteponant: neutris ego simpliciter contradico. Crollius fortè eò respexit, quod vitriolum ex metallo, quod sibi est cognatissimum, paratum admixtione salium aliorum, quæ aliàs communi & minerali vitriolo adhærere & inhærere solent, maxima ex parte destituatur, atq; propterea vim suam vitriolicam citius expeditius & felicius exercere possit.

Interim quæ ex minerali Vitriolo paratur Gilla, non simpliciter erit rejicienda, sed locus eidem non postremus inter medicamenta vitriolica concedendus; non solum quod minori labore & breviori tempore paretur, verum etiam quod idem vel plus etiam præstet Vitriolum minerale hac de causâ, quod id origini sit proximus & spiritus habeat mole corporea metallica non obrutos sed liberiores, sicuti paulò ante ex Quercetano ostensum est.

Hujus præparationem ego desiderans Crollii descriptionem sum secutus & hoc modo præparatam Gillam ex Vitriolo martis coloris subviridis, deprehendi summarum esse virium in expurgandis ex ventriculo, intestinis præcordiis, pulmonibus nec non capite noxiis superfluitatibus, unde suboriri solent angustiae præcordiorum, ventriculi aggravationes & aliæ læsiones, quibus ansa subministratur fe-

R

bribus

Sectio quinta de Vitriolo.

bribus lumbricis item colligitur gignendis apta materia rerum & articularum vitia dependent, catarrhosis defluxionibus occasio datur.

Hisce malis omnibus mederi potest hæc Grilla, ventriculum & proximè vicina membra sarcina illa, non solum levando, sed etiam iisdem ac præsertim ventriculo robur suggerendo; hinc per experientiam cognovisse licuit, quosdam usu Grillæ seu Gillæ instantes dolores podagricos præcavisse, adeò ut iidem aliquot annos non redierint, aut in quibusdam mitius saltem affligerint & citius desierint, puto id factum propter revulsionem & evacuationem, propter quas operationes in podagra à plerisque ad præcautionem commendatur vomitus, quem, si eo opus, longè felicius præstat Gilla hæc, quam usitata *emulsiō*, qualia & quantà etiam sint: leniter enim vomitum proritat & cerebrum benigne expurgat, è vestigio & ferè statim postquam fuerit ebibita; nec ullum inde infertur nocumentum, nisi quod gravi & metallico plerumque sapore linguam & palatum inficiat, qui tamen paulò postabit & evanescit.

Quamquam credam illum saporem metallicum non omni adesse Gillæ, aut saltem non tantum, sed ei solùm, quæ ex vulgari & ignobiliori paratur Vitriolo: quæ tamen si
pare-

Sectio quinta de Vitriolo.

paretur ex Vitriolo ungarico aut Romano, [quæ duo non cuprifare, liceat sic loqui, hoc est, non cupreo sapore linguam ferire adserit Myfteriarcha schol. in l. paragr. de caduco] aut nullum ejusmodi saporem, aut non adeò gravem post se relinquere deprehenditur.

Dosis hujus liquoris Vitriolati est perexigua, nempe scrupulus unus, quæ tamen dosis habita ratione ætatis sexus, complexionis & consimilium circumstantiarum, minui potest ad semisrupulum & augeri ad sesquisrupulum, scrupulos duos, & ad drachmam unam ad summum. Gillæ præterea vim deprædicat Crollius in promovenda curatione vulnorum recentium, si quaternis auroris continuis drachma semis in cerevisia calida assumatur. In catarrhis suffocativis aliquando feliciter ea sum usus, statim enim post ejus exhibitionem cum haustu vini copiam crassæ lentæ & viscosæ materiæ vidi rejectam, & hoc malo laborantem à suffocationis periculo imminenti per Dei gratiam liberatum. In Asthmaticis quoque cæteris paribus usus hujus non potest non prodesse.

Quod autem Crollius subnectit hoc medicamentum præter vomitum & secessum, etiam per sudorem operari & somnium inducere,

R 2

fate;

Sectio quinta de Vitriolo.

fateor me nondum esse expertum; & videtur
nō per se sed ex accidenti sudorem movere, &
somnia facere, si forte ea usum ejusdem se-
quantur; cum ea videantur propria opera esse
sulphuris, quod per hanc præparationem se-
paratum magna ex parte est, aut saltem ejus
vim obtusam arbitror & præsertim somnum
inducendi vim quæ non est partis & substan-
tiæ salinæ, sed sulphuris narcotici, quod hîc
non adest, neque tam diu in corpore manere
videtur ut talem causare possit effectum; subi-
tò enim postquam est assumpta Gilla vomitu
rejecitur. Interim tamen liberum esto cujus-
que hac in re judicium; nolo enim hac de re
cum quopiam contendere & rixari. Nec est
quid quis hunc vitrioli usum adeò formidare
velit, quasi id sit venenum; Ut enim nil dicam
de veneranda antiquitate, quæ vitriolum ex
venenorum catalogo expungendo ab ejus cru-
di usu etiam intra corpus non abstinuit; au-
diat quæso, vitrioli mastix quid hac de re scri-
bat Theophrastus defensione sua tertia. Sic ait;
Vos mihi objicitis, Vitriolum; in quo sunt
majora mysteria & ex quo plus utilitatis re-
dundat, quam ex omnibus pyxidibus pharma-
copoliorum.

Quod sit venenum dicere non potestis. At
erit corrosivum; dicite quomodo & qua ra-
tione? per vos eò deducendum, aliàs corrosi-
vum

Sectio quinta de Vitriolo.

vum minimè existit. Si in corrosivum præparari potest, potest quin etiam reduci in gratam dulcedinem; ambo enim conjunguntur.

Qualis ergò est præparatio, tale quoq; evadit Vitriolum. Hæc ille; unde colligo Gillam hoc, uti dictum, modo paratam, non solum non esse venenum, sed nec ullius participem corrosionis; tutam itaq; & salutarem dataque occasione non negligendam esse.

Ad spiritum Vitrioli, medicamentum, quod ferè in omnium nunc ore versatur, progredior; de cujus ritè præparati & legitimè administratione viribus & effectibus salutaribus si accuratorem indaginem adhibere & Misochemicorum quorundam calumnias & convitia contra usum spiritus Vitrioli adducere & refutare vellem, non sufficerent pauca, quæ restant, paginae, sed integer & peculiaris liber de eo esset conscribendus.

Illud tamen cum institutum admittere non videatur, & ab aliis fusius omnia hæc pertractata legantur, ideoq; fusius de eo discurrendi superfedemus labori. Sufficit scire, innumeras & maximas spiritum Vitrioli rectè præparatum utilitates præstare dextrè eo utentibus: ejus præterea contemptores [qui in verba Galeni jurarunt] & opinionum sunt mancipia; quiq; receptis longis & latis præscribendis pharmacopolarum officinae & eorum usui potius ad-

R 3 dicti

Sectio quinta de Vitriolo.

dicti sunt, quam rei veritati & ægrotantium salutem,] neq; in ipsum vitriolum verè philosophicè cognoscere, neq; & minus verum vitrioli spiritum agnovisse, multo verò minus de altioribus & præstantioribus ex vitriolo remediis quid audivisse aut intellexisse.

Viris Chymiatricis celeberrimis, imò multis in Dogmatica secta præcellentissimis in frequenti est usu vitriolum & præsertim spiritus ejusdem acidus, quanquam hîc quibusdam peritis Chymicis videatur non esse verus vitrioli spiritus, sed potius salium mineralium vitriolo ad hærentium & commistorum. Etenim, ut loquitur Rogerius Baccro, nemo abiretur spiritum, qui ex vitriolo crudo & non antea rectificato elicitur, ut & oleum ejus acre, esse verum vitrioli spiritum, & verum ejus oleum, sed spiritus salinus prodiens ex commistâ unione salium in vitriolo. Nam in tota intima substantia & natura Vitrioli, nulla neque aciditas neque acredo deprehenditur & reperitur, sed summa dulcedo concuncta cum suavissimo odore.

Interim tamen spiritum vitrioli hunc acidum non simpliciter rejiciendum duco, siquidem & ipse usu salutaris non destituitur, si quod circumspectum decet medicum qui eo cum fructu uti sibi proponit, quodnam salium præcipuas partes in Vitriolo destillando obtineat,

Settio quinta de Vitriolo.

neat, ante probè examinaverit, & debitè operando processerit: de quo ritè parando nunc pauca.

Hunc parant diversi diversimodi; quorum modos aliquos passim apud Chymicos scriptores inveniet lector præsertim apud Libavium l. 8. syntag. arcan. c. 26. alii alios quoq; habent, & quidem minus legitimos. Sunt enim ex cinifionibus quidam, qui lucro potius inhiantes quam salutì hominum studentes nescio quid pro spiritu vitrioli parare & vendere solent; quod postmodum pharmacopæorum quidam ab istis impostoribus emere & medicamentis ad medicorum præscripta commiscere nō verentur cum ægrotantium quibus tale medicamentum propinatur damno: hi sanè non considerant hujuscemodi coemtum spiritum, quandoq; accedere ad naturam aquæ fortis.

Itanè est dicet quispiam? Revera ita est; nam sint lucricupidi quidam impostores, qui ut statim prima gutta exeat acida, & sic ipsi majorem copiam spiritus nanciscantur, Vitriolo addunt partem salis nitri: & hanc additionem huic spiritui inducere naturam aquæ fortis, quis adeo rudis est in Chymicis, qui non videat? Notum est enim ex parte una salis nitri & duabus Vitrioli communem parari aquam fortem: cujus etiam saporem & odorem, aut saltem parum ab eo distantem refert exhibet

R 4

hujus-

Sectio quinta de Vitriolo.

hujuscemodi Vitrioli spiritus, per additionem scilicet salis nitri paratus. Videant ergò quid agant, hujuscemodi remedia qui non solum ipsi debite non præparant, sed etiam temerè & solius lucri gratia à ciniflonibus temerariis & impostoribus perfidis parata coëmunt, proq; genuino spiritu Vitrioli acido divendunt, & ægrotis rarò sine damno loco spiritus Vitrioli veri & optimi, quem medici solent præscribere, propinant. Digna profectò hæc res est animadversione severa. Sed hoc mearum non est partium, id concernit & spectat ad officium medici physici aut illorum, quibus inspectionis & visitationis pharmacopoliorum cura incumbit præ reliquis.

Quamobrem de hoc ipso ego nil amplius addo: potius quomodo hic spiritus Vitrioli debite paretur, quod instituti ratio postulat subjiciam. Inter plures autem modos, quos hinc colligere & videre mihi licuit optimus mihi videtur is: per quem Vitriolum ad destillandum spiritum selectum, in loco calido & sicco non tamen excessivo reponitur tamdiu, donec superfluâ & extraneâ humiditate majori ex parte absumpta vitriolum albescere incipiat. Sic enim metus non est, ut pars illa Mercurialis, volatilis & penetrâs deperdatur, quod fieri verisimile est, cum vitriolum ad rubedinem à nonnullis calcinetur. Exiccatum
illo

Seſſio quinta de Vitriolo.

illo modo Vitriolum inditur in retortam firmam furno convenienti imponitur; amplum recipiens ad excipiendos ſpiritus idoneum apponitur, juncturae luto optimo obſerentur & claudantur, ne quid ſpirituum exhalet: dehinc ignis carbonū ſuccenditur; primo lentiffimus ad evocandam humiditatem phlegmaticam, ſenſim eum augendo eoſque donec nihil ſpirituum, qui ſub forma nebularum albicantium totum replens vas receptorium, amplius exire videbis.

Quo peracto ſenſim ignis extingatur, & vaſa refrigerant relinquendo ad minimum per biduum: lutum linteo madido emolleſcat & auferatur: & vitriolicum liquorem triplicem ab invicem peculiari quemvis gradu ignis ſepara; phlegma ſcilicet in balneo à ſpiritu & oleo, cujus ſi rectè operatus fueris, haut exigua portio unà exhibit; at ſpiritum ſeparabis ab oleo per arenam.

Hic modus licet communis ſit & uſitatus, eſt tamen convenientiſſimus: interim, ut labor ſeparationis minuatur, quidam retortæ jungunt cucurbitam aliquam inferius perforatam, cui poſtmodum applicant amplum illud recipiens in quod ſoli ſpiritus pelluntur, remanente propter gravitatem oleo in cucurbita.

Sed ſedulos artifices non tædet dictos liquores

Sectio quinta de Vitriolo.

quores ab invicem separandi laboris: atq; de præparandi modo hæc dixisse sufficiant; si cui hic displiceat & arrideat magis Crolli, falæ, aut alterius, cum eo non pugno, utatus eo quo velit, modò, nihil alieni vitriolo addatur, quod noxæ & damno esse possit utentibus.

Crollius licet fateatur & concedat ex Vitriolo minerali spiritum hunc parari; alibi tamen, in specifico scilicet stomachico asserit ex Vitriolis metallicis ferri videlicet & cupri spiritus & oleum præparari vulgari & cognito modo longè majoris efficacia & virtutis quam è vitriolo communi.

Utut autem illi lubenter concesserim spiritum ex Vitriolis metallicis paratum & prolicitum summas & efficacissimas obtinere vires præsertim adversus illos morbos quos Marti & Veneri adscribunt, & ad conservanda ea membra quæ hisce subjacent Planetis: nihilominus tamen rationi non videtur consentaneum, spiritum ex vitriolo minerali prolicitum minores edere effectus & minus prodesse corpori. Imò potius verosimilius videtur, hunc ipsum præterquam quod Martialibus conveniat morbis & venereis curandis, etiam alia viscera & membra non respicere, sed salutari operatione iisdem pro re nata opitulari & prodesse vi sua Vitriolica omnium spirituum metallicorum potestate, dota-

Seſſio quinta de Vitriolo.

dotata: quemadmodum jam aliquoties me meminisse recordor. Imò, ſi præter hunc ſpiritum altiora ex Vitriolo medicamenta ſunteruenda, videtur minerale vitriolum metallico jure eſſe præferendum, propter cauſas ſupra allatas. Neque tamen quidvis vitriolum eſt aſſumendum, ſed inter diverſas ejus ſpecies, illud quod præ reliquis optimum eſt, ſeligendum.

Quodnam vero reliquis ſit præferendum, diſcrepantes ſunt artificum opiniones: Theophrastus Cyprium Ungaricum, Romanum aliis omnibus præfert, eâ de cauſâ, quod in iisdem ſit major vis ſolaris quam in aliis. Sic enim ait de morb. ament. tr. 2. cap. 1. ubi arcenum Vitrioli deſcribit; hoc ſimplex eſt Vitriolum, quod aſportatur ex Ungariâ, Cypro, vel Româ: illud enim præ cæteris probè eſt depuratum & graduatum [liceat mihi ſic loqui, & artis vocabulo uti] neque propterea ſuccenſeas aut irascaris Vitriolum tantam obtinere virtutem.

Nam hujus rei hæc eſt cauſa; quia in ipſo deliteſcit vis & natura ſolaris non corporali-ter ſed ſpiritualiter, quæ excellentiores & plures obtinet vires, quàm quæ in auro jam perfectò inveniuntur, cum reliqua vitriola pro cuniculorum diverſitate ad naturam vene-ream ſeu cupream & martialem ſeu ferreum propriis accedant.

Quam-

Sectio quinta de Vitriolo.

Quamvis autem non difficeantur moderni spagyri, dicta tria vitriola primas meritò obtinere; veruntamen cum Cyprio & Romano sublit & adsit plerunque suspicio adulterationis & sophisticationis, illud non adeò expectunt, quanquam si verum & purum ex istis regionis asportaretur, non rejiciunt; Ungaricum ideoque colore cæruleum reliquis præferendum censent.

Interim & hoc non semper in terras nostras advehatur, præ aliis cōmendant quod in Silegia in mineris vñdem Zigmantel provenit: ferunt enim id confici è minera Auri, argenti, ferri & cupri. Quod si & hoc non sit ad manus reliquorum defectum supplebit, quod ad manus est & haberi potest, sit etiam Bohemicum vel Goslarie, modo inter hæc seligatur quod optimo propius accedit.

Illud autem præ cæteris ad medicum usum commendatur à plerisque, quod vi pollet insigni ad pellendos vermes; & quod ferro affricatum illud cupreo intensius inficit colore: ita docente Theophrasto l. de reb. nat. c. 8. de Vitriolo. Usus nunc vitrioli hujus acidi quod attinet, de eo paulò fusius subjiciam nonnulla, cum medicorum nunc sit ferè nullus, qui eum ritè præparatum & legitime usurpatum insignium esse virium non ultrò fateatur.

Pauci sunt, & ii ex juratis opinionum mancipiis,

Seſſio quinta de Vitriolo.

cipiis, ſoliſq; receptis ſcribendis [Libavii ver-
bis utor] officinæ pharmacopolarum potius,
quàm pharmacopæorum addiſti, qui præter
alia etiam uſum ſpiritus vitrioli repudiarunt
& contemſerunt, neſcientes diſtinguere in-
ter liquores vitriolicos, phlegma, ſpiritum &
oleum.

Egregia ſanè opinionum mancipia? Egre-
giu eſtis rerum Chymicarum cenſores ſi diis
placet. Diſcite prius vaſa & inſtrumenta Chy-
mica diſcernere; diſcite ea ad uſum debite
coaptare; diſcite ignem convenienti regimi-
ne adminiſtrare: diſcite inquam, ipſum vitrio-
lum per vivam Anatomem in ſua principia re-
ſolvere, & diſcernere differentiam inter phle-
gma, ſpiritum & oleum, omnia ex uno Vitrio-
lo at diverſo gradu ignis prolicita & alia ſcitu
ſummè neceſſaria. Diſcite inquam hæc omnia
prius, & poſt de rebus Chymicis & medica-
mentis Chymicorum cogitate cenſuras pro-
ferre. Quod niſi feceritis, ne hili æſtimabunt
veſtras cenſuras, & calumnias juxta Chymi-
cos alii quoque rerum periti & candidi æſti-
matores.

Liceat mihi hoc loco ſpiritus Vitrioli cau-
ſam contra hoſtes Chymicorum agere; brevi-
bus me expediam præcipuas ſcilicet adverſan-
tium ratiunculas ſaltem recensendo & eaſdem
refutando: neq; enim multum temporis inſu-
mam

Sectio quinta de Vitriolo.

nam, cum rationes omnes fere tales sint, quas saltem notasse, sit confutasse.

Contra spiritum vitrioli præ reliquis publicè insurrexerunt Erasius, Riolanus, & ex modernis Johannes Baptista Sylvaticus: qui priorum argumenta reassumit & in controversiis Medicis Italorum more & πολυλόως duodecim argumentis usum spiritus Vitrioli acidi ex agro medico eruncare satagit. At hic nil aliud, nisi imperitiæ suæ in hoc negotio argumenta annotavit: quæ enim proponit nullius planè sunt valoris, imò ne cum cassâ nuce æquiparanda. Quæ enim noxa ob aciditatem & vim causticam vitrioli spiritui acido adfingitur; ea planè nihil eidem obest. Si enim aciditas adeò est ut noxia contemnenda, quid quæso eveniet succo Limonum, Berberorum, ipsoque etiam aceto frequentius & quasi jugiter vescentibus? Caustica vis, quæ in spiritu Vitrioli planè nulla est, minimè hic est in causanda: qui enim eam spiritui huic Vitrioli inesse dixerit, is sciat se crassum dicere mendacium & atrocem committere calumniam.

Sit etiam, quod Italus objicit, ex probatis authoribus antiquis nullus, qui ejus usum admiserit & commendaverit: quid obest urit officit hoc usui genuino spiritus vitrioli? Quid ad testimonia tot medicorum ex modernis celeberr-

Sectio quinta de Vitriolo.

leberrimorum de spiritu Vitrioli acido uti-
rer usurpato, Itale? Et dato, quod priscorum
nullus de eo quid scripserit, putas ne propter
ea damnandum esse usum spiritus hujus? Ma-
lè, si ita sentis.

Si enim, ut loquitur doctissimus Rulandus
ob assensus priscorum defectum hoc medica-
mento uti nefas est, etiam nuper nata pere-
grina saluberrima tamen in usum adhibita
medicamenta sunt exterminanda.

At septicum esse ais, testimonio Dioscori-
dis & Galeni: Galenus quidem asserit in vitrio-
lo cum adstrictione vehementissima commix-
tam esse caliditatem non instrenuam lib. 9. de
simpl. med. fac. cap. 61. Septicum vero minimè
dixit. Sic Dioscorides id crustam inducere qui-
dem asserit, quo autem fundamento ignoro.
Et quid cogitavit Dioscorides miror, qui cum
id credat, ut vult Italus, esse septicum, nihilo-
minus vitriolū intra corpus crudum & drach-
mæ unius pondere adversus venena fungorum
propinare ausus fuerit. Et dato, quod cru-
dum Vitriolum septicæ facultatis sit parti-
ceps, non etiam statim dabitur, spiritum vi-
trioli esse septicum & ob id minimè usurpan-
dum.

Si n. fortè aliquid heterogenei Vitriolo toti
adhærescat ob quas septicæ sit virtutis, quis ad-
eo rudis est, qui nesciat, nō remanere eam vim
segre-

Sectio quinta de Vitriolo.

segregatis heterogenis illis à quibus vis ea dependet? Non est eadem ratio totius impuri & heterogeni, quæ esse debet & est partis depuratae.

Sic in febribus caliditatem minimè adauget, sed potius fortiter eam extinguit vel maximè resistendo putredini fomiti caloris præternaturalis. Quod urget, spiritum Vitrioli reddi calidiorē per destillationem, & sic minus utilem esse in curandis febribus, falsum est: & eo ipso suam loquitur imperitiam, pròditque suam in operibus Chymicis ignorantiam.

Ideoque simplici ejus affirmationi simplex opponitur negatio, cum quod dicit sit falsissimum: Tantum enim abest, ut spiritus hîc Vitrioli acidus sit particeps noxiæ alicujus caliditatis; quin potius præter vim retundendi putredinem omnem, eundem strenuè restinguere calorem febrilem per experientiam constat. Dum Vitriolum inter venena reponit, falsissima & calumnias loquitur; ut & dum vomitum ciere spiritum affirmat: vomitum enim non solum non proritat, verum etiam eum effrenatum aliis incassum administratis mirè sedat & compescit. Sudores quidem movet sed ad hoc peculiari quâdam ratione usurpatus: attamen in febribus non ad sudorem ciendum, sed potius ad detergenda glutinosa,
ad

Sectio quinta de Vitriolo.

ad crassa attenuanda, & obstructions refe-
randas, atque putredinem hoc modo debel-
landam in usum adseiscitur spiritus Vitrioli;
quibus sic expeditis salutaris postmodum sub-
sequitur refrigeratio.

Et quis omnia poterit apponere citra tæ-
dium? Quæ enim à Misochemicis contra u-
sum spiritus Vitrioli acidi in medium afferun-
tur levia omninò sunt & talia, quæ ex dictis
nullo negotio possunt confutari.

Propterea, ut denuò cum Libavio loquar,
mittantur convitiatores spiritus Vitrioli & a-
liorum nobilium medicamentorum, quæ dum
rabie sua petunt, Basilisci fatum meritò expe-
riuntur.

Testantur medici Dogmatici eruditione &
artis operibus præcellentissimi [inter quos
cluent Angenius, Matthiolus, Gesnerus Pla-
terus, Stecghius, & alii quam plurimi] sat ab-
undè de saluberrimo spiritus Vitrioli acidi u-
su saluberrimo: ut de Hermeticis hîc nihil di-
cam.

Inprimis, ut de viribus ejusdem brevissimè
quid subjiciam, commendatur in febribus
putridis tam continuis quam intermittenti-
bus, tam benignis quam malignis: præter-
quam enim quod cum aquis appropriatis per-
mixtus & haustus refrigeret & sitim extinguat,
putredini inprimis humorum fomiti unico
S calo-

Seçtio quinta de Vitriolo.

caloris & malignitatis vel maximè resistit. Inanis est ergò nonnullorum persuasio, spiritum Vitrioli acidum calefaciendo incendium febrile augere: hi revera fatentur eo ipso, se, quid sit Vitrioli hic spiritus, ignorare.

Utiliter præterea adhibetur ad quosvis ferè affectus, [ubiq; tamen propinatus cum appropriatis liquoribus] ex obstructionibus à crassis lentis viscosisque humoribus prodeuntes: imò in speçiè ad Melancholiam hypochondriacam, infarctus mesenterii, jecoris & ventriculi atoniam, & alia quam plurima mala, Cachexum, Leucophlegmatiam, calculum, languentem ventriculi appetitum, adeò ut non unicam sectionem sed librum singularem spiritus hic Vitrioli sibi vendicet, si virium ejusdem integra enarratio esset instituenda.

Unicum hoc addo, illum loco Vitrioli crudi in compositione Theriacæ à præstantissimis medicis modernis rectè & salutariter substitui. Cur autem id fiat, & cur ab Andromacho chalcitis usta adjiciatur supra quidem ex mente Fuchsii allatum: quæ causa quibusdam minus arridet; aut saltem aliam quoq; propter causam id ab Andromacho admitti videtur doctioribus.

Hinc quidem ex nuper mortuis sic scribit; Vitriolum longè plures habet vires, quam vehementissimè calefaciendi, siccandi & attenuan-

Sectio quinta de Vitriolo.

nuandi; nam & frigefacit, humectat, sitim sedat, intemperies varias emendat, in ulceribus malignis ponit sanationi fundamentum: & maximè ejus vis arcana in eo recumbit, ut nimirum vires medicamentorum, quibus conjungitur & commiscetur, promat.

Recludit ergò Vitriolum non solum ingredientia Theriacæ, verum etiam promovet necessariam ejusdem fermentationem. Ubi enim melior fit resolutio, ibidem meliorem quoque digestionem, fermentationem unionemque eorum quæ miscentur compositionemque exaltationem fieri necesse est.

Licet autem Vitriolum omnino assumendum sit, cum tamen crudum aut mediocriter etiam calcinatum assatumque, perniciæ non carere videatur propter vim vomitum ciendi quam habet maximam, adeò ut ad pauca etiam grana exhibitum nihilominus vim hanc exerat sat vehementer: summa ob id cum ratione videntur doctissimi medici in dispensatione Theriacæ loco Vitrioli crudi assumere & in dosi paulò majori spiritum ejusdem ritè præparatum.

Qui plura de usu Vitrioli spiritus desiderat, consulat Evonymum, Libavium, Crollium Matthiolum etiam & alios: Ego de hoc plura non addam, sed recta ad sulphur anody-

Seſſio quinta de Vitriolo.

num & Magiſterium ex Vitriolo paranda medicamenta recta progredier.

De his multa quidem eſſent dicenda, ſed ne quid nimis dicatur, certis de cauſis duobus aut tribus verbis rara hæc & non cuivis obvia arcana attingam ſaltem. Rara quippe ſunt & ſecretiſſima, cum ea admodum paucis innotuiſſe certum ſit; unde multi ea dari pernegant; Et Crollius ipſe teſtatur ſibi illorum videndi copiam nunquam factam.

Agam autem & loquar de ambobus unâ eademque ſermonis ſerie, & hoc ideò quod ſulfuranodynum ſit materia, ex qua poſtmodum paretur Magiſterium hoc Vitrioli, per quod intelligi volo oleum Vitrioli dulce ſuaviſſimi ſaporis & odoris. In hujus cognitionem, Deo ita diſponente, perveni paucis abhinc ſeptimanis dum hanc Tetrada meam colligo, ex liberali certorum artificum communicatione, quibus ſilentii fidem Hermeticam ſum pollicitus ſecretum hoc non ita temerè propalaturum.

Ignoscant ergo candidi Lectores ſi ejus præparationem paulò obſcurius propoſuero, ſiquidem id jubet facta promiſſio; & utendi modum planè ſubticuero, cum eam nondum ipſe ſim expertus. Ubi erit occaſio & libertas, & uſus per experientiam comprobatus, fuſius & dilucidius omnia publicæ utilitatis gratia communicabuntur.

Illud

Seclio quinta de Vitriolo.

Illud interim Candidè confiteor parari Magisterium hoc Vitrioli dulce ex sulphure Vitrioli fixo: illud autem per certum aliquod sal unà cum sulphure Vitrioli volatili & combustibili à reliquis vitrioli substantiis peculiariori artificio separatur: & inde postmodum per debitam sublimationem, quæ per se fieri debet, atque destillationem congruam sulphur illud fixum à sulphure combustibili volatili separatur per additionem salis vegetabilis primi; agendo per retortum convenienti ignis gradu sulphur fixum anodynum preciosissimum ille thesaurus in fundo recipientis instar pulveris purpurei aut subfusi coloris. Ex hoc demum per legitimam circulationem oleum illud dulcissimum seu Magisterium Vitrioli conficitur: quod vera est Quinta Essentia Vitrioli obtinens tantas & tam immensas virtutes, ut eas potius tacendo admirari voluerint veri Spagyri, quam multis propalando ignaris & invidis, cum stupenda sint & penè incredibiles, irridendas exponere.

Eas itaque & ipse nunc quoque in aliud tempus differo, donec videlicet per propriam experientiam certos hujus benedictæ medicinæ effectus cognoverim. Illud interim sciendum, hoc Magisterium Vitrioli jure referri inter medicinas universales: Est enim hoc oleum vera quarta pharmacopolii pars, sufficiens

ciens curationi quartæ morborum partis: unde non abs re Paracellus id cuilibet pharmacopœo ita commendat, ut sit instar lapidis angularis in sua officina; sed debite præparetur, & legitimè observatis ubique observandis administretur.

At quo abripior; contrahenda vela monet imminens tempestas Misochemicorum: video enim eos inflatis & plenis buccis calumniandi turbines collegisse; quorum impetum, ne videlicet naviculum hanc Chymicam longo itinere sat defatigatam, & portui appropinquantem in altum pelagus abripiant, & fortè in naufragii periculum conjiciant, meritò devitare pergo. In portum ergo me nunc tranquillum recipio, & finem Tetradis huic impono, Deo Ter Opt. Max. gratiæ & benedictionis suæ aura placidissima & suavissima arduis hisce cæptis meis adspiranti gratias agens quas possum maximas. Interim ne Misochemici incassum tantam spiritus copiam collegerint, ecce occasionem commodam ipsis suggero utiliter eos impendendi.

Quænam ea est, video vos expectare, & avidè expectare animadverto; metus enim est ne aut vi prorumpentes vobis dentes excutiant & genas perrumpant, aut intus sese proripientes vos suffocent. Adest Chymia-
ter

Seſſio quinta de Vitriolo.

ter præcellentiffimus hydraulâ cantilenam
Anacreonteam in veſtri favorem compoſi-
tam modulaturus: huc huc ſpiritus iſtos
promti emitte, quò acutiori ſono ſenſus, &
aures veſtras feriat, ut à Vaterno Inſcitix ex-
citati, quid revera ſit ſentiendum de Chymi-
cis remediis, tandem verè cognoscatis &
rectius ſapere addiſcatis. Canti-
lena hæceſt.

S 4

AN4

A Nacreontis ausus & fervidos sonores
 Nunc claudicante dicam, (sic res petit) ca-
 mœna,
 Apollo cum novenis sororibus venito
 Ut dictes acutos sed sine dente versus.
 Quod magna vis in herbis at major in metallis
 Sepulta sit, rotundo brevis sonabo metro.
Est in Rosâ venustas amabilis pudicâ,
 Est gratiosa virtus in Lilio caduco:
 Hinc flosculos corollis hos applicant puella,
 Quæ dum vacant labori tantâq; functioni
 Fumos odore suaves pro premio capebant.
Est succino crocog; præstans lepos, vigorq;
 Quo sensibus recurrunt, cum trita contrican-
 tur.
 Quot emicant sereno stellæ polo, tot extant
 Et vere plantularum formæ solo frequentes
 Quæ singulæ per amplis dotibus sunt refertæ,
 Mortalium decoris ut usibus dicentur.
Natura non inanes produxit orbe fœtus,
 Sed intimis medullis hic abdidit medelas
 Exercitationis labore perfruendas.
 Nec cessat illa gratas nobis locare vires
 In fetidis oletis membrisq; bestiarum;
 Imò nec lapillis, rivis aquæ petitis
 Nec erutis profundo terræ sinu **METALLIS.**
 Quod si furore mentis inscitiaq; ductus

Nega-

Negabit hæc & illa concedet anne iniquus
 Hic arbiter videtur & virgula exuendus?
 Quis Lemnio probabit non in luto latere,
 Nec Armeno, Strigensiue quod cluet sigillo?
 Si quis ferat metallum non concoqui per album,
 Nec digeri in cruorem, qui venulis amicus
 Det corpori iuvamen, cordiq; robur addat;
 Cum spiritus tenelli, qui corde fabricantur,
 Ex sanguinis recocti sint puriore massa:
 Huic ingero vicissim, quod nulla causa poscat
 Tante necessitatem rei nec obstat unquam,
 Sit sic, quod haut potest nostri calore ventris
 Aurum teri coquive aut in sanguinem redire,
 Hinc pharmacum probatur, nec pabulum ci-
 busve,
 Quod corpori ministret vim sanitatis amplum,
 Et donet efficaces fumos potensq; robur.
 Nam si velut ciborum chylus, periret alvo
 Omnesq; qualitates amitteret moventes,
 Medela nulla posset, sed esca sola dici.
 Insanus ergo jactet se Essentiam chymumve
 Traxisse de nigellis radiculis Melcagri,
 Dum blaterat quod auro nil virium superfit,
 Mortalium quod artus restauret & vigorem,
 Mittamus at negantem, quæ sunt in orbe nota
 Ad insulam feracem tam muneris potentis,
 Ut discat in liquores essentiamq; puram
 Ulu, manu, labore, quæ separanda restent:
 Mucum trahat cerebro, fecemve bilis atra,

— 330 —

Ut intimè penetret res abditas & instar
 Lyncei, quid adsit imis in montibus sepultum
 Perlustret omne visu mentis, sciensq; tractet.
 Quod si nec inde quicquam latere sub metallis
 Vel optimam medelam languoribus dicatam,
 Vel dona multa caris quæ gratiora gazis
 Exploret, aſt inani ſe Syſiphi labore
 Vel Tantalî appetitu dicat fuiſſe falſum,
 Eſt rebus impolitus vel certè ineruditus.
 Nam ſunt metalla duris perfectiora teſtis
 Incluſa, ne quis alto ſopore preſſus illa
 Enucleet, tenella cui ſunt manus labore:
 Ne clauſtra tam arcta rumpat compagibus ſo-
 lutis
 Ex plebe cerdo craſſus cui nil adeſt ſalilli,
 Vel ingenî, vel artis vel eruditionis,
 Prædator ullus aut fur ad tanta ſacra ne intret.
 En ut vides ſacella Regum dicata gemmis,
 Auroq; dona clathris & ferreis catenis
 Hinc inde vineta noctu diuq;, ſic & auri
 Myſterium lateſcit ſub arctione muro,
 Non ille diruendus eſt fraude nec manus vi,
 Sed clave perforandus ut oſtium pateſcat;
 Si cardines aperti ſint ritè, ne timeſcas
 Machaonis paratas opes, opemq; ſanam
 Quin ſcrinio ſtupescens ſcrutaberis ſub uno:
 Hoc ſi negare perges cum tale non recurrat
 Vulgo, nec innotescat, inertiam laboris
 Fugam, rudemq; mentem veſtire tendis aſtu
 Pulcer-

❧❧❧ ❧❧❧

Pulcerrimi coloris, postquam arbiter fidelis
 Optes rei negata, ceu cognita videri.
 Hinc stultior Corabo, Mida sodalis audis.
 Euphorbii Calentis, vel Scammoni triuncem
 Hanc Oxymellis acris libram vel Elleborati
 Offerre, nec sit ullis post exhibenda somnus:
 Purgatius cerebrum quò fiat Elleborato,
 Subtiliorq, sensus sagaciorq, mentis
 Discursus à tenebris & nube liberatus.
 Non sufficit saburram ter centies per alvum
 Jecisse, duplicatas sed per vices juvabit,
 Ut omne virus efflet per os calumniosum,
 Emittat & recessus per corporis profundos:
 Post non negabit auro quid virium latere,
 Quo roboretur astu pressum cor aut maligna
 Ex tabe palpitando saltu, calore egenum.
 An non scelus putandum seu crimen illud ingens
 Quod quis Dei sacratas opes, & alta dona,
 Quæ sunt recondita auri claustris, volens fateri,
 Quod ipse non notarit, sed alteris probata
 Plus millies, recuset? Annon negabit idem,
 Si fas sit, omne quod vel viderit futurum
 Factumvé, vel capeffat? ó mens iniqua stulti.
 Si quis minus potentem Regis manum estimabit
 Mortalium vel audax verbo resistat illi,
 Impunè vix abibit: quid ergò censeamus,
 Hos posse non teneri labis reos scelestæ
 Qui pernegent opimas opes Dei Tonantis,
 Regumq, Regis auro quas indidit micanti?

Hic

*Hic scilicet supinè jacent velut sepulti
Inertia sua antro, Cyclopibus civili;
Vix unde solis ortum nec sentiant diei
Lucem, sopore glirem vincendo somnolentum.
Quin excitemus altâ mox voce dormientes,
Et increpemus acri ventres pigros susurro.
Quid cacutitis, heus vos, quid stertitis sodales?
Non hac dicata somnis est hora nec quieti:
Adeste, lux ocellos perstringat impotentes
Umbris tenebrosis & nubibus remotis.*

Vive, vale Lector, si quid scis rectius illis
Candidus imperti: si non his
utere gratus

SOLI DEO GLORIA.

ERPHORDIÆ,

Ex typographéo Johannis Röhbockii,
Impensis Johannis Birckneri
Bibliopolæ.

ANNO M, DC, XVIII.

